כל סי' ק"צ עוסק בדיני כתמים דרבנן אך סעיפים לג-ח הם על דיני בדיקת עד דאורייתא.

רשב"א	3
רמב"ן	5
ר"ן	6
בעלי הנפש	8
רמב"ם	11
ערוך לנר, ריטב"א	
תורת הבית	13
טור	21
שו"ע	26

עד הבדוק

גמ' וניחוש דלמא דם מאכולת - נחלקו הראשונים האם הקושיא היא בנמצא על עד שלה או עד שלו, ואם הקושיא היא בנמצא מעד שלה, הק' הראשונים דא"כ אין לך אשה שתטמא בבדיקה, עי' תוס' (ד"ה וליחוש), רשב"א (ד"ה הא), רמב"ן (ד"ה וליחוש), ר"ן (ד"ה וניחוש).

עוד נחלקו הראשונים בביאור קו' הגמ', רש"י פירש את קושיית הגמרא לענין קרבן ותרומה שיתלו את התרומה ולא ישרפו ויביאו רק אשם תלוי משמע שהיא עדיין טמאה מספק, אכן הב"י (ד"ה בדקה עצמה) הוכיח בדעת הרשב"א שקושית הגמ' שנתלה במאכולת לטהר לגמרי, ובסדרי טהרה (סי' קפג סק"ב ד"ה אחר זה ראיתי) הוכיח כן גם מדברי הרמב"ן והר"ן.

בדקה בעד הבדוק וטחתו בירכה – נחלקו הראשונים היכן מצאה הדם, שי' תוס' (ד"ה למחר) [בדעת רש"י] דאיירי במצאה על הירך לחוד ונאבד העד או בנמצא על העד במקום שנגע בירכה, אבל בנמצא על העד וירכה פשיטא דטמאה, אבל שיטת הרמב"ן רשב"א וריטב"א בשם רש"י דאיירי בנמצא על העד ועל הירך, אכן הראשונים הביאו דעת ר"ח דס"ל דמיירי דנמצא דם על העד לחוד, וטחתו בירכה היינו שהניחתו בגלוי.

עד הבדוק וטחתו בירכה עגול פחות מגריס - דעת התוספות (ד"ה ולמחר) ועוד ראשונים שבפחות מכגריס טהורה משום שחוששים למאכולת, אולם הרמב"ם איסורי ביאה (פ"ד הי"ט), וכ"כ הטור בדעת הרא"ש, וכן נקטו הראשונים בדעת ר"ח שאף בפחות מכגריס היא טמאה, וכ"כ הגליון תוספות וביאר שמשום שנמצא הדם על העד רק במקום שנגע בירכה הרי זו הוכחה שהדם בא מחמת העד ולא ממאכולת.

בדקה בעד שאינו בדוק - פלוגתת רבי ורבי חייא

גמ' איתמר בדקה בעד שאינו בדוק עד הגמ' בעמוד ב' נמצא על שלה

שיטות התנאים והפוסקים בדין עד שאינו בדוק ובדין עשתה צרכיה - דעת רבי שטמאה נידה, ודעת ר' חיא שטמאה כתם, ובדעת ר' יוסי נחלקו הראשונים, שדעת רוב הראשונים שר' יוסי מטהר לגמרי, כ"כ התוס', וכ"כ הראב"ד בבעלי הנפש והרז"ה שם, והרשב"א בתורת הבית, והרמב"ן בהלכות נדה (פ"ד המ"ו), אולם דעת ר"ח הובא בתוס' וברא"ש וברשב"א שר' יוסי הוא כר' חייא ומטהר משום נידה ומטמא משום כתם.

סתירת פסקי הרמב"ם והשו"ע - בגמרא מבואר שמחלוקת רבי ורבי יוסי לענין הכתם בעד שאינו בדוק תלויה במחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי לענין המוצאת דם במי רגלים, והנה לענין דם הנמצא במי רגלים פסקו בגמרא בפירוש כדעת רבי יוסי, וכן

פסקו הרמב"ם איסורי ביאה (פ"ה הי"ז) והשו"ע (סי' קצא ס"א) שהיא טהורה לגמרי , ולענין עד שאינו בדוק פסק הרמב"ם (פ"ד הי"ט) שהיא טמאה משום נדה והשו"ע פסק כדעת הראשונים שהיא טמאה משום כתם , ותמהו האחרונים שלכאורה סותרים פסקים אלו זה את זה , עי' מגיד משנה (פ"ד הי"ט), וערוך לנר (ד"ה לעצמו טיהר).

סעיף ל"ז - עד שאינו בדוק וטחתו בירכה

מחלוקת השו"ע והש"ך - הב"י הביא ראיה מרש"י דאם בדקה בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה ומצאה עליו דם אפילו כגריס ועוד טהורה משום דהוי ספק ספיקא, אכן הש"ך (ס"ק מ"ה) דחה הראיה מרש"י והקשה דאין להתיר מדין ספק ספיקא כיון שאינו ספק ספיקא המתהפך, והרבה אחרונים הסכימו לפסק השו"ע עיין תורת השלמים (ס"ק ל"ז), פלתי (ס"ק י"ט), סדרי טהרה (ס"ק ס"ד).

סעיף ל"ח – איזהו עד הבדוק

נחלקו הראשונים מהו עד שאינו בדוק, ונאמרו בזה ג' דרכים.

א. תוס' (ד"ה בעד) **והרמב"ן** כתבו, דעד שאינו בדוק היינו שבדקה אותו יום או יומיים קודם לכן ועתה בשעת בדיקה לא בדקתו אם הוא נקי או לא.

ב. דעת הראב"ד הובא ברמב"ן ובר"ן שאף אם העד לא היה בדוק כלל הוא נחשב לעד שאינו בדוק והיא טמאה והטעם מכיון שבדקה בו הרי רוב דמים מצויים בה ורגלים לדבר שהוא דם מהמקור, וכתב הסד"ט (ס"ק ס"ג ד"ה ולפי זה), דמיירי דווקא בעד שלא בדקה אותו מעולם, אבל בלקחתו מן האשפה אף הראב"ד מודה דטהורה לכו"ע, אמנם השו"ע הרב (ס"ק עב) כתב, דאפילו בלקחתו מן האשפה לראב"ד יש להחמיר דטמאה.

ג. דעת הרשב"א (ד"ה ופי' עד שאינו) ובתורת הבית שאף אם לא בדקה העד כלל אלא שנטלתו ממקום מוצנע שדרכן של נשים להצניע ולהכין להן עדים ואין מוליכות אותם בשוק ולא מתעסקות בהם בכתמים הרי הוא נחשב עד שאינו בדוק אבל אם בדקתו פעם אחת הרי הוא לעולם בחזקת בדוק עד שתדע שיצא מחזקתו או שיש לה במה לתלות, ולהלכה, השו"ע פסק בזה כדעת הרשב"א.

סעיף ל"ט – חלוק הבדוק

כתב הרשב"א (תוה"ב ב"ז ש"ד) שחלוק זה שדיברו בו חכמים בכל מקום חלוק הבדוק הוא וכן העתיק הטור, והב"ח (סל"ו) הבין בדברי הטור כמשמעות הרשב"א שכל חלוק שאינו בדוק אין בו חשש כתמים כלל, והקשה על הטור לדעת הטור שפסק כדעת הרא"ש שהבודקת בעד שאינו בדוק ומצאה עליו יותר מכגריס טמאה משום כתם אם כן לכאורה אף בחלוק היה לו לומר כן, והב"ח כתב ליישב שיש לחלק בין עד שאינו בדוק לחלוק שאינו בדוק דעד חמור שקינחה בו רגלים לדבר דממנה הוא שרוב דמים מצויין בה, ובט"ז הקשה על הב"ח, ובפלתי (סק"כ) ובסדרי טהרה (ס"ק סז) ועוד אחרונים תמהו על הט"ז.

רוכבי גמלים אסורין לאכול בתרומה. ומ"ג דתמר שמועל נפ' יוצא דופן (לקמן דף מג.) כל שכבת זרע שאין כל גופו מרגיש מיהו מטמא הכא דלמא הרגיש כל גופו ולאו מלתא היא: **רוכבי גמלים** כולם רשעים החמורים מהן רשעים מהן צדיקים. ומ"ת דתמרינן בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף פב.) גמלים רוגז כשרים ממריס רוגז ליקטין וי"ל דהכא מיירי ברוכבים ומשום הרהור והתם לא מיירי ברוכבים אלא בנותנין קמוטה על הגמלים והם הולכים ברגל רחוק ממקום סכנה ותמרין [ב] שהם ליקטים משום דבשעה שקוטים עוסקין רמאות בעמם ובמתן [ג]:

אפרקיד. פי' הקונטרס פניו למעלה וכן משמע בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עד.) גבי ממי מדבר דגנו לאפרקיד ותליף טייעא מומי בגרכייהו וזוממת בידיה ולגמן לאפרקיד לפודיילאה קדל [ד] קדקדת) ולפ כפירוש הערוך דפי' פניו מעוה ולגמן לאפרקיד אפוי קד ועוד קשה רי"ס לאפרקיד למה לי. (וע"ע תוספות פסחים קח. ד"ה קדקדת) [ה]: **לייט אמאן דגני אפרקיד.** פי' בקונטרס פירוש מומות על מילתו ומתמהמה ורבינ"ס פירש שנגדיו טופלין על חמתו ומתמהמה ומה שפי' עוד שפעמים [ו] מתקשה ומתגלח] לא נלמה דבעית סגור לו לפל מאי ס"ל. ועוד שמעתי בשמוש לאפרקיד מתמהמה דשדרה וממהמה זה יתקשה לאחר גילוח קרי. גליון:

ק"ש בי מצלי אפור. היינו כשהוא קטן לאפרקיד אבל על לדו לגמרי שרי כדאמר בפ' מי שמתו (נדה דף מ.) שיש שהן יציאם ממטה זה הופך פניו לכאן וזה הופך פניו לכאן ויוקין ק"ש: **וליחוש דלמא דם מאבולת הוא.** אבל על בדיקות דמטמאין לה אם מצא' דם לא אבל הכא פריך דלמא מומרת היא אבל הכא פריך אמאי מיידי בקרבן לגמרי מייתי תוקן בעזרה ועוד נראה וכן פר"ח דפריך אמצא על שלו כי לא מצא על שלה אמאי מטמאין כיון דאיכא לאוקמא בדחוק שאינו מגופה: **דחוק הוא אצל מאבולת.** אין לפרש שאינה יכולה ליכנס אבל בדוחק ולפעמים נכנסת דא"כ הוה ליה למימר בפמוך לגיסנא דדחוק הוא אימר אבל דחוק הוא אבל מאבולת היינו שאינה יכולה ולמה לרך להזכיר דשמא לפפה לכך י"ל דבוק הוא שאינה מזה כלל ממוך לרחם מפני הזוהמת שיוכל השמש להכניס ודחוק הוא אבל מאבולת היינו שאינה נכנסת בשום פנים מלוה אלא שפעמים שמתקרצת לרחם כ"כ עד שהשמש מכניסה ומרפפה:

ומחתו בידיה. פירוש במקום שנראה לו: **ולמחר מצאה עליה דם.** ה"ג רב"י פי' על ידיה וקאמר דטמאה דלה לליכא למימר דמן העד נתלכלך ידיה ולא פעלמא ות"ת ומבדוק העד וי"ל שנמצד העד ת"ש שמא מן העד עלמו נא מדם ידיה כיון שנמצא על העד רק במקום שנגע בידיה וכגון שיש כגריס ועוד לליכא שפשא דמאבולת ודוחק הוא לה שמא מן הבדוק לה אבל בשאינו בדוק לה הוי ספק ספקא דרבי רש"י ודוחק הוא לה שמא מן הבדוק לה אבל בשאינו בדוק לה הוי ספק ספקא דרבי רש"י ודוחק נתנו בידיה בקופסא פתוחה דטמאה וה"ת גרס ומצאה עליו פירוש על העד וטמאה בידיה היינו גגוי שלא הניחו בקופסא דבהניחתו בקופסא פתוחה דטמאה ופריך והא מוקמת לן דמימר מעלמא אתי: **אמר שמואל טמאה נדה.** לפי' ר' חייא דמטהר בסמוך מוקה הכא דהא ר' חייא כר' יוסי ס"ל ושמואל גופיה פסיק בהאשה (לקמן נט:) כרבי יוסי והכא קאמר דטמאה נדה: **נעל**

רוכבי גמלים אסורין לאכול בתרומה [ו] תניא נמי הכי רוכבי גמלים כולם רשעים הספנים כולם צדיקים החמרים מהן רשעים מהן צדיקים איכא דאמרי הא דמכף הא דלא מכף ואיכא דאמרי הא דמטרטין [ז] הא דלא מטרטין ריב"ל [ח] לייט אמאן דגני אפרקיד אינו והאמר רב יוסף [ט] פרקדן לא יקרא קריית שמע קריית שמע הוא דלא יקרא הא מגגא שפיר דמי [י] לענין ק"ש כי מצלי שפיר דמי [יא] לענין ק"ש כי מצלי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי ק"ש [יב] שאני רבי יוחנן דבעל בשר הוה: **מתני'** [יג] דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה [יד] והצנועות מתקנות שלישי לתקן את הבית [טו] נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה אותיום [טז] טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן [יז] טמאין מספק ופטורים מן הקרבן איזהו אחר זמן [יח] כדי שתרד מן המטה ותדיח פניה ואח"כ [יט] מטמאה מעת לעת [כ] ואינה מטמאה את בועלה [כא] ר"ע אומר אף מטמאה את בועלה [כב] מודים [כג] חכמים לרבי עקיבא ברואה כתם שמטמאה את בועלה:

גמ' וניחוש דלמא דם מאבולת הוא אמר רבי זירא אותו מקום ברוק הוא אצל מאבולת ואיכא דאמרי דחוק הוא אצל מאבולת מאי בינייהו איכא בינייהו [כד] דאשתכח מאבולת רצופה לחך לישנא דאמר ברוק הוא [כה] הא מעלמא אתאי לחך לישנא דאמר דחוק הוא אימא שמש רצפה אתמר ברקה בעד הברוק לה וטחתו בירכה ולמחר מצאה עליה דם אמר רב [כו] טמאה נדה א"ל רב שימי בר חייא והא חושבת אמרת לן איתמר נמי אמר שמואל טמאה נדה וכן מורין בי מדרשא טמאה נדה אתמר [כז] ברקה בעד שאינו ברוק לה [כח] והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם א"ר יוסף כל ימיו של ר' חייא טימא ולעת זקנתו טיהר קאמר כל ימיו טימא משום נדה ולעת זקנתו טיהר משום נדה וטימא משום כתם או דלמא כל ימיו טימא משום כתם ולעת זקנתו טיהר מולא בלום תא שמע דתניא ברקה בעד שאינו ברוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי אומר [כט] טמאה משום נדה ורבי חייא אומר טמאה משום כתם

(ו) שמין ס המקור יכול ליפול שם: ה"ג רב"י פי' על ידיה וקאמר דטמאה נדה לליכא למימר דמן העד נתלכלך ידיה ולא פעלמא ות"ת ומבדוק העד וי"ל שנמצד העד ת"ש שמא מן העד עלמו נא מדם ידיה כיון שנמצא על העד רק במקום שנגע בידיה וכגון שיש כגריס ועוד לליכא שפשא דמאבולת ודוחק הוא לה שמא מן הבדוק לה אבל בשאינו בדוק לה הוי ספק ספקא דרבי רש"י ודוחק נתנו בידיה בקופסא פתוחה דטמאה וה"ת גרס ומצאה עליו פירוש על העד וטמאה בידיה היינו גגוי שלא הניחו בקופסא דבהניחתו בקופסא פתוחה דטמאה ופריך והא מוקמת לן דמימר מעלמא אתי: **אמר שמואל טמאה נדה.** לפי' ר' חייא דמטהר בסמוך מוקה הכא דהא ר' חייא כר' יוסי ס"ל ושמואל גופיה פסיק בהאשה (לקמן נט:) כרבי יוסי והכא קאמר דטמאה נדה:

(ז) תוס' ד"ה ומחתו וכו' שמין דס. ר"ח עיין ר"פ הזהוב כתם:

(ח) קדושין פב. [ע"ש], [קדושין לג: וש"נ], כלכות יג:, ז) [לעיל ס.], ח) [נקמן מז: פסחים יח, כלימות יז:], ט) יומא ו. [לעיל ו.], י) עי' תוס' ריש ע"ב, יא) יב., יב) ר"ה ג., יג) לעיל ו., יד) ע"ש אר"ח ח"א סי' קכה, טו) וב"ב עד. ד"ה וגמו, אר"ח ח"א סי' לו.

הגהות הב"ח

הגהות וציונים

לקוטי רש"י

לייט אמאן דגני אפרקיד. שמא יתקשה מכאן בתוך שנתו ונלמה לרבים והוא דלך גמלי. **פרקדן.** שוכב על גבו ופניו למעלה [ברכות יג:]. פניו [ונטוי] כלפי מעלה ושוכב על מחוריו [ר"ש"ם פסחים קח.]. **מגגא.** גיגן. **כי מצלי שפיר דמי.** כשהוא מוטה על לדו מעט שפיר דמי אבל מקרי קריאת שמע אפילו מלוי מי אסור שמקבל עליו מלכות שמים דרך שהיא ונאמה [ברכות שם]. **משמשות בשני עדים.** שני סהדיות לקנה [כריתות יז:]. **אחד לו.** שמקנה לו בעלמו [לעיל ה.]. **נמצא על שלו.** דם על המפה שקנה בה אחר משמים [שבועות יח.]. **ולפי** שמקנה לו בעלמו נשמע שמשמים היה ומועל נלה בשוגג הוה [כריתות שם]. [המשך בסוף המסכת]

תוספי הרא"ש

רוכבי גמלים אסורים לאכול בתרומה. דוקא בשעה שהן רוכבין שמא יראה קרי בעוד התרומה בפיו אבל לאחר שירד מותר דלא חיישינן שמא ראה קרי ושכח דאמרי' לקמן פרק יוצא דופן כל שכבת זרע שאין גופו מרגיש בה אינה מטמאה: **רוכבי גמלים כולם רשעים.** והא דאמרי' בסוף קדושין הגמלים כולן כשרים בבעלי סחורה מיירי והולכין ברגל ומשאן על הגמלים והולכין לארץ מרחקים לסחורה בדרך מדבריות במקום גדודי חיות ולסטים ומכוונים לבם לשמים ומשאן ומתנן באמונה. והחמרין משאם ומתנם ברמאות. **לייט אמאן דגני אפרקיד.** פי' שוכב על גביו כי עגבותיו מתחממין על המטה ובא לידי קרי כדאמרינן בפרק הערל מייתינן מיא חמימא דשערי ומנחינן ליה אבי פיקרי ומיקרי בי פיקרי היינו עגבותיו כשמניח עליהם דבר חם מתחמם ובא לידי קרי: **וליחוש דלמא דם מאבולת הוא.** אבל בדיקה שבדקה ומצאה ג) טמא לא קפדי דמצי למימר דמטמאינן להו מספיקא אבל מתני'

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ז מהל' מרזחות הלכה ו טוש"ע או"ח סי' כג סעיף ו:
כה ב מיי' פכ"ש מהל' איסורי ביאה הלכה יט סמג לאוין קיג טוש"ע אה"ע סי' כ:
כו ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ג ועי' בהגאות וכ"מ סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' סג סעי' ג:
כז ד מיי' פכ"ש מהל' איסורי ביאה הלכה יט סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כג סעיף ג:
כח ה מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ב סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' סג סעיף ג:
כט ז מיי' פ"ד מהלכות איסורי ביאה הלכה יד וע"ש סמג לאוין קיג טוש"ע אה"ע סי' כפו סעי' ג:
ל ח מיי' שם הלכה טז סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:
לא ט ר מיי' פ"ה מהל' שגגות הל' ו:
לב י שם ופ"ד מהלכות איסורי ביאה) סמג לאוין קיג טוש"ע אה"ע סימן קל סעי' ג:
לג יא מיי' שם הלכה טז וע"ש סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:
לד יב מיי' פ"ג מהל' שגגות הל' ו:
לה יג מיי' שם ופ"ד מהל' מכלב ומוכר הלכה ח):
לו יד מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הל' יט וע"ש סמג לאוין קיג טוש"ע אה"ע סי' כ סעי' ג:
לז טו מיי' שם הלכה טז ועי' במ"מ סמג שם טוש"ע שם סעי' לה:
לח טז מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעי' לה:

(ג) [ב"ב עד.]

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - מ נדה תלמוד בבלי עמוד מס : 38 הודפס ע"י אוצר החכמה

עין משפט
נר מצוה

לט א מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יט ועי"ש בכ"מ סמג לאוין קכו [קיא] טוש"ע י"ד סימן קצ סעיף לו:
מ ב מיי' פ"ח מהלכות שגגות הל' ג סמג עשין ריד:
מא ג מיי' שם פ"ה הל' ו טור י"ד סימן קפז:

אמר לו ר' חייא אי אתה מודה שצריכה כגרים ועוד א"ל אבל אמר לו א"כ (אתה) אף אתה עשיתו כתם ורבי סבר א בעינן כגרים ועוד לאפוקי מדם מאכולת וכיון דנפק לה מדם מאכולת ודאי מגופה אתא מאי לאו בזקנותו קאי הא בילדותו טימא משום נדה שמע מינה ° משתבח ליה רבי לרבי ישמעאל ברבי יוסי ברבי חמא בר ביסא דאדם גדול הוא אמר לו לכשיבא לידך הביאהו לידי כי אתא א"ל בעי מינאי מילתא בעא מיניה בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם מהו אמר לו כדברי אבא אימא לך או כדברי רבי אימא לך א"ל כדברי רבי אימא לי אמר רבי ישמעאל זהו שאומרין עליו דאדם גדול הוא היאך מניחין דברי הרב ושומעין דברי התלמיד ור' חמא בר ביסא סבר רבי ריש מתיבתא הוא ושכיחי רבנן קמיה ומחדדי שמעתתיה מאי רבי ומאי רבי יוסי אמר רב אדא בר מתנא תנא רבי מטמא ורבי יוסי מטהר ואמר רבי זירא כשטימא רבי כר"מ וכשטיהר רבי יוסי לעצמו טיהר דתניא ג האשה שהיתה עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי והא א"ר יוסי בר' חנינא כשטימא ר"מ לא טימא אלא משום כתם ואילו רבי משום נדה קאמר א"ל אנן הכי קאמרינן כי איתמר ההיא משום נדה איתמר: נמצא על שלה אותיום טמאין וכו': ת"ר איזהו שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדין בצד המשקוף ביציאת שמש נכנס עד הוי וסת שאמרו לקינוח אבל לא לבדיקה: נמצא על שלה לאחר זמן וכו': תנא וחייבין אשם תלוי ותנא דידן מ"ט ב בעינן חתיכה משתי חתיכות: איזהו אחר זמן וכו': ורמינהי איזהו אחר זמן פירש ר' (א) אליעזר ברבי צדוק כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו ° אמר רב חסדא מאי אחר אחר (ב) אחר והא קתני עלה נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן איזהו אחר זמן כדי שתרד מן המטה ותדיח פניה ה"ק איזהו אחר זמן כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת ר"ע וחכמים והא אח"כ קתני ה"ק וזהו אח"כ שנחלקו ר"ע וחכמים רב אשי אמר אידי ואידי חד שיעורא הוא עד בידה כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה אין עד בידה כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו מיתיבי איזהו אחר זמן דבר זה שאל רבי אלעזר ברבי צדוק לפני חכמים באושא ואמר להם

שמא

רש"י

שצריכה כגרים ועוד. כשיעור שאר כתמים שאין מטמאין אלא בכגרים ועוד כדאמרינן בהרואה כתם (לקמן דף נח:) דעד כגרים יכולה לתלות ולומר דם מאכולת הוא: אבל. הן באמת: אמר לו. ר' חייא: אף אתה עשיתו כתם. נוהג אתה בו דין כתם דשיעורו כגרים ועוד ובפחות מכאן לאו כלום הלכך טומאתו נמי ספק דאי ודאי ראיה הואי מגופה כדקאמרת האמר בפ' יוצא דופן (לקמן דף מ.) אפי' כעין החרדל ובפחות מכן: לאפוקי מדם מאכולת. דכיון דאינו בדוק לה כל כמה דליכא כגרים ועוד הוה לה לספוקי בדם מאכולת קודם בדיקה: מאי לאו בזקנותו קאי. מדפליג עליה דרבי רביה: אמר ליה. רבי ישמעאל לרבי חמא בעי מינאי מילתא: כדברי אבא. רבי יוסי או כדברי רבי ולקמן תני פלוגתייהו בשמעתין: לעצמו טיהר. לטעמיה אזיל דאמר נמי הכי בדוכתא אחריתי (לקמן דף נט:): צרכיה. מטילה מים: עומדת טמאה. דכיון דדחוקה היא הדור מי רגלים למקור ואייתי דם והכי מפרש בפ' האשה (שם): יושבת טהורה. דממקום מי רגלים הוא בא ואין טמא אלא דם המקור ומדקאמר רבי מאיר עומדת טמאה ואף על גב דאיכא לספוקינהו במקום מי רגלים כיון דרגלים לדבר דדחיק לה עלמא וחזקת דמים מן המקור מיטמיא ה"נ מיטמיא: משום כתם. טומאת ספק לתלות ואילו רבי לעיל טימא משום נדה דקתני רבי אומר טמאה נדה: כי איתמר. ההיא דר' יוסי בר חנינא: הוי וסת שאמרו. לחייבה בחטאת: לקינוח. מבחוץ ולא לבדיקה מבפנים דא"כ שהתה יותר מכשיעור ואין כאן אלא טומאת ספק ואשם תלוי: תנא וחייבין באשם תלוי. אמתניתין לאחר אותיום קאי דקתני במתניתין ופטורין מן הקרבן: בעינן חתיכה משתי חתיכות. דכתיב באשם תלוי (ויקרא ה) אחת מכל מצות ה' וקסבר יש אם למקרא מצוות קרינן הילכך בעינן שתים אחת של איסור ואחת של היתר ואכל אחת ואינו יודע איזהו אכל אשתו ואחותו עמו בבית ובא על אחת מהן כסבור אשתו היא ונודע שתיהן היו במטה ואינו יודע על איזהו מהן בא אבל הכא חדא חתיכה היא ספק שריא ספק אסירא ותנא ברא סבר יש אם למסורת והכי פליגי במסכת כריתות (דף יז:): שתושיט. ועודה במטה הא כדי שתרד שיעורא רבה (ג) ואינה מטמאה את בועלה אלא כשאר מגע מעת לעת: מאי אחר. דקתני במתני' איזהו אחר זמן כדי שתרד לאו אאחר אותיום קאי דטמאים מספק אלא איזהו אחר זמן שהוא אחר אותו שלאחר אותיום שאינה מטמאה את בועלה לרבנן אלא לר"ע כדי שתרד כו': והא עלה קתני כו'. אלמא אטמאין מספק קאי משום שמטמאה את בועלה אפי' לרבנן: הכי קאמר. חסורי מחסרא והכי קתני איזהו אחר זמן שהן טמאין מספק כדי שתושיט ° אבל שהתה כדי שתרד מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה רבי עקיבא אומר מטמאה את בועלה ואפילו כל מעת לעת: והא אח"כ קתני. דקתני במתני' ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה כו' אלמא כששהתה יותר מכדי שתרד הוא דפליגי אבל בכדי שתרד טומאה ו) אפילו לרבה וקשיא ברייתא דכדי שתושיט: וזהו אח"כ. האי שיעורא דכדי שתרד זהו אח"כ שנחלקו בו ר"ע וחכמים: עד בידה. שאינה צריכה להושיט ידה תחת הכר הוי שיעורא בכדי שתרד ותדיח באותו עד: אין עד בידה. דבעיא להושיט ידה תחת הכר: בכדי שתושיט. ותבדוק ועודה במטה ולרב חסדא אפי' עד בידה נפיש כדי שתרד מכדי שתושיט הילכך אחר אחר הוא:

שמא

תוספות

ז) בעד שאינו בדוק לה. נראה לפרש דידעה שהיה נקי לפני יום או יומים ועתה בשעת בדיקה נטלתו ממקום המוצנע ולא בדקה העד אבל אין נראה לפרש שלא היה בדוק מעולם דהא לא היה רבי מחזיק טומאה ודאי: מאי לאו בזקנותו. פרש"י מדפליג על רבי ואין נראה דמצינו הרבה תלמידים שחולקים על רבם בילדותם ורשב"ם פירש דרבי חייא תחילה למד בבבל ולעת זקנתו עלה ולמד לפני רבי כדאמרינן (סוכה דף כ.) חזרה ונשתכחה עלו רבי חייא ובניו ויסדוה ועי"ל מדקאמר רבי חייא אף אתה עשיתו כתם ולא קאמר אף אתה רבי ש"מ דבזקנותו היה דהוה תלמיד חבר כדאמר בשילהי מי שמת (ב"ב דף קנח:) בן עזאי תלמיד חבר של רבי עקיבא דאמר ליה (ח) שבאת ולא קאמר שבא מר): היאך מניחין דברי הרב. משמע דר' יוסי היה רבו של רבי וקשה דאמר בפ' (ד) זה בורר (סנהדרין כד.) כמה מחבבים זה את זה דאילו ר' יוסי קיים הוה כפוף ויושב לפני רבי ואמר כבר הורה זקן ורש"י פי' התם ו) שהיה כפוף מחמת כבוד נשיאותו של רבי ואין נראה דא"כ היכי מוכיח דמחבבין זה את זה וכי בשביל נשיאות לא היה לו לפסוק כרבו ואור"ת ז) דבבחרותו של רבי היה ר' יוסי גדול יותר ובזקנותו [מחמת התלמידים] נתחכם רבי יותר כדאמר נמי הכא הואיל ושכיחי רבנן קמיה מחדדין שמעתתיה: ורבי יוסי מטהר. נראה דלגמרי מטהר מדקאמר לעצמו טיהר כמו גבי אשה שעשתה צרכיה דהתם נראה דלגמרי מטהר דאין נראה לפרש לעצמו טיהר דמדמטהר גבי אשה שעשתה צרכיה לגמרי הכא בעד שאינו בדוק יטהר לכל הפחות מנדה ויעשנה כמו כתם דא"כ מאי פריך בסמוך והאמר ר' יוסי בר' חנינא לא טימא ר"מ כו' מאי קושיא והלא יש להחמיר בעד שאינו בדוק לה טפי מבאשה שעושה צרכיה מיהו ר"ת פירש דר' יוסי לאו לגמרי מטהר באשה שעושה צרכיה וכמסקנא דר"מ משום נדה איתמר ולפי' זה הא דתנן בפ' האשה (לקמן דף נט:) איש ואשה שעשו צרכיהן בספל ונמצא דם דר' יוסי מטהר ופריך בגמרא למה לי הך בבא ומשני אי מרישא ה"א דיעבד קמ"ל סיפא דאף לכתחלה לפי' ר"ת לא קאי אף לכתחלה ארישא אלא אסיפא דוקא: בעינן חתיכה מב' חתיכות. וא"ת בריש פ' ספק אכל (כריתות דף יז:) דפריך לר' חייא בר רב דבעי חתיכה מב' חתיכות מברייתא דהכא ומשני רבי אליעזר היא דאמר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי אדמקשה מברייתא לסייעיה ממתני' דהכא דפטרה מקרבן ח) וי"ל דשמא מתניתין לא פטריה אלא מחטאת ולא פליג אברייתא והא דקאמר ותנא דידן ה"ק את"ל דמתניתין פוטר' אף מאשם תלוי היינו טעמא דסבר בעינן חתיכה מב' חתיכות: מאי אחר אחר. ותימה כיון דתנא כדי שתושיט ידה ותטול עד תחת הכר דהוי טמא בועלה שבעה וחייב אשם תלוי ממילא ידעינן דאם תשהה יותר עד שתרד מן המטה דאחר אחר הוא ואינה מטמאה בועלה טומאת שבעה [עיין ברש"א]:

לא

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) סנהדרין כד., קדושין מב:, ב) לקמן נז: נט:, ג) [לעיל יב.] תוספתא פ"ב ה"ג, ד) [כריתות יז:], ה) לקמן יז:, ו) [שבת דף נג.], ז) [וע"ע תוס' שבת נג. ד"ה אלו היה וכו'], ח) [בכריתות טעות זו בקושיא].

הגהות הב"ח

(א) גמ' פי' ר' אליעזר בר' צדוק: (ב) שם מאי אחר אחר דאחר והא: (ג) רש"י ד"ה שיעורא רבה הוא ואינה וכו': (ד) תוס' ד"ה היאך וכו' בפ' זה בורר. נ"ב בדף כ"ד וכן בכל מקום בסנהדרין דף נב ולפי רש"י כפוף מפני כבוד הנשיאות כו':

גליון הש"ס

גמ' משתבח ליה כו'. כעין זה ברכות לח ע"ב וש"נ: שם אמר רב חסדא מאי אחר וכו'. כעין זה נזיר דף טו ע"ב: רש"י ד"ה ה"ק וכו' אבל שהתה כדי שתרד וכו'. עי' רש"י לקמן דף ס ע"ב ד"ה ובועלה בפסח תלוי וכו' וביומא דף ו ע"ב ברש"י ד"ה אלא באחר אחר:

ליקוטי רש"י

שצריכה כגרים ועוד. לא הויא טומאה אלא בכגרים ביותר מכגרים אבל כגרים עצמו מחזקין ליה בדם מאכולת. כגרים ועוד. אע"ג דקים לן שיעורו בעינן כגרים ועוד והכי תניא בהרואה כתם (נח:) [illegible] [חולין נה.]. א"ל אבל. אמת כמו אבל שרה אשתך (בראשית יז) ומתרגם קושטא [עירובין לח.]. לאפוקי מדם מאכולת. אין דם מאכולת כל כך גדול [לקמן נח:]. עומדת טמאה. [illegible] יושבת טהורה. [illegible] לקינוח. [illegible] בעינן חתיכה משתי חתיכות. [illegible]

לו שהאחת חלב ולא ידע אי זו אכל דאי ידע מייתי חטאת נקבה וכל דהו אפי' בת דנקא והשתא דלא ידע מביא אשם זכר בכסף שקלים [יבמות קיג.] כגון ב' חתיכות לפניו ואכל אחת מהן ובאו עדים ואמרו לו [illegible] ואחותו עמו בבית כסבור [לבא] על אשתו ונתלף ולא ידע למחר על איזו מהם בא שהיו שתיהן במטה [אחת] והוא לא היה יודע מביא אשם תלוי להגין [עליו] מן היסורין עד שיודע לו אם חטא ודאי מביא חטאת [חולין מא:]

תוספי הרא"ש

ור' קסבר בעינן כגרים ועוד לאפוקי מדם מאכולת. ולר' האי דקתני בדקה בעד שאינו בדוק לה היינו בחלוקה או בסדינה דאילו באחד מכל הבגדים ליכא למיחש לדם מאכולת: בזקנותו קאי. פרש"י ז"ל מדפליג עליה דרבי ומיהו בכמה מקומות בתלמוד מצינו שנחלק התלמיד עם הרב ונראה לפרש דדייק מדא"ל אף אתה עשיתו כתם. ולא קאמר אף אתה רבי עשאו כתם משמע דבזקנותו היה. שאז היה לו תלמיד חבר כדאמרינן בפ' מי שמת דבן עזאי תלמיד חבר דר' עקיבא מדקא"ל שבאת ולא קאמר שבא ר'. אבל אין לפרש דדייק משום דלית לן לאוקמי לפלוגתייהו בג' דינין חלוקין שר' טימא משום נדה ור' חייא בילדותו משום כתם ובזקנותו טיהר מכלום א"נ שלא להפליג כ"כ בין סברת ר' לסברת ר' חייא דע"כ ר' יוסי מטהר לגמרי בהך דלקמן דמייתי עלה הך ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורים והיינו לגמרי כדמפרש לקמן בפרק האשה. ומיהו ר"ח פירש דטהורים דר' יוסי לאו דוקא: מניחין דברי הרב. תימה והאמרינן בפ' זה בורר אילו היה ר' יוסי קיים כפוף ויושב לפני רבי מפרש רשב"ם מפני כבוד נשיאותו. ור"ת מפרש דלסוף נתחכם רבי ביותר כשנעשה ראש ישיבה מרוב התלמידים כדאמרינן הכא דשכיחי רבנן קמיה דמחדדן שמעתתיה כדאמרינן נמי בעלמא הרבה למדתי מרבותי ומתלמידי יותר מכולם: מאי אחר אחר. תימה למה לי שיעורא דאחר אחר דכיון דאשמעינן זמן דאחר ממילא ידעינן דטפי פורתא הוי אחר אחר. וי"ל כדי להבחין ולידע זמן שלאחר דטפי פורתא הוי אחר אחר:

עד

הגהות וציונים

א) "אתה" ליתא בדפו"י, ומהרש"ל הוסיפו: ב) צ"ל אמר (רש"ש, וכ"ה בראשונים ובכת"י): ג) צ"ל דתנן (גליון, וכ"ה בראשונים ובכת"י): ד) והא עלה קתני, כצ"ל וכ"ה בלשון רש"י (פתחי נדה): ה) כת"י "אבל. כמו אבל שרה אשתך (בראשית יז, יט)": ו) צ"ל מטמאה (גליון). וצ"ל טמאה אפי' לרבנן וקושיא כו' (פתחי נדה, וכ"ה בדפו"ר): ז) שייך לעיל ע"א: ח) [צ"ל שבאת ולא קאמר שבא מר] (גליון). בתוס' הרא"ש "שבא ר'", וברשב"ם ב"ב "שבא רבינו".

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - מ נדה תלמוד בבלי עמוד מס: 39 הודפס ע"י אוצר החכמה

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ה מהל׳ מיטורי מתה הל״ז סמג לאוין קיג טוש״ע יו״ד סי׳ קצ״ה סעי׳ ג וע״ש בהגה״ה:
ב ב ג שם בהג״ה:
ג ד מיי׳ פ״ט שם הל׳ טו ועי״ש סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ קי סעיף מג:
ד ה מיי׳ שם הל׳ יב ועי״ש טוש״ע שם סעיף מט:
ה ו ז מיי׳ שם הל״ו ועי״ש טוש״ע שם סעיף י:

תוספי הרא״ש

האשה. במזנקת. פרש״י אבל עומדת אי אפשר לה לזנק. ונקשה לפירושו דא״כ ליפלוג בישבת בין מזנקת לשותתת דהוי רבותא טפי לאשמועינן דאפי׳ ישבת טמאה בשותתת. וי״ל דעומדת פסיק ליה דאין צריך לפרש בשותתת משום דכל עומדת שותתת. א״נ לרבותא דר׳ יוסי נקטיה דאפי׳ בעומדת ושותתת מטהר. מיהו נראה לפרש דעומדת אפשר לה לזנק וה״פ דסוגיא דשמעתין ישבת נמי נימא מי רגלים הדור למקור ואייתי דם. דס״ד[ה] דמתניתין איירי בכל ענין בין במזנקת בין בשותתת הילכך פריך כי היכי דעומדת טמאה בחדא לריעותא במה שאין[ו] נפתח שיוכלו ממימי רגליה לצאת בהדיא אלא נעצרין שם ואינם יכולין למימר דהדור למקור ואייתי דם. אע״ג דאיכא חדא לטיבותא דמזנקת ישבת נמי תהא טמאה היכא דשותתת כיון דאיכא חדא לריעותא ומשני כולה מתניתין מיירי במזנקת ותרתי לטיבותא בעינן הילכך עומדת אע״ג דמזנקת טמאה דאין רחמה נפתח ויושבת נמי אי שותתת טמאה והא דלא מפליג בישבת לטמא היכא דלא זנקה דניחא ליה טפי לאשמועינן דעומדת טמאה אע״ג דזנקה: **דילמא בתר דתמו מיא אתי דם.** אין לפרש שאחר שכלו מימי רגליה אתא דמה כי אורחיה מן המקור דא״כ בשעה שמזנקת נמי לפרוך דילמא אתא דם מן המקור כי אורחיה כשאר אשה שהיא רואה אלא ודאי פשיטא ליה מדלא חזיא קודם שהתחילה לעשות צרכיה אלא אחרי כן הוי דם לאו ממילא אתא כ״א ע״י מי רגלים שחזרו למקור והביאו הדם עמהם והכי פריך אפי׳ מזנקת דילמא בתר דפסקה מלזנק בעידנא דסיימי מיא שאינן באין עוד בגבורה אלא שותתת הדרי למקור ואייתי דם: **וכן אורי ליה ר׳ אבא לקולא הלכה כר׳ יוסי.** וי״ש[ז] לקולא שם גברא הוא משום דקשיא להו אמאי איצטריך ליה למימר לקולא ממילא ידעינן דר׳ יוסי הוא דמיקל. ונ״ל לפרש לקולא[ח] בכל מקום שהוא מיקל דלא תיכא דוקא בסיפא דאיכא ספק ספיקא אלא אפי׳ ברישא דחדא ספיקא אורי כותיה: **מדלא קתני ר״מ ור׳ יוסי מטהרין.** ותימה אי מטמא א״כ ליתני בסיפא ר״מ ור״ש מטמאין. וי״ל משום דר״ש מטמא אפי׳ באשה יושבת כדאמרינן בסמוך: **תניא כוותיה דר׳ יוחנן איש ואשה וכו׳.** הקשה רבי׳ מאיר דילמא הכא ביושבין איירי ובהא מודי ר״ל דר״מ מטהר וכ״ת אי ביושבים מאי אוריא איש ואשה דהוי ספק ספיקא אפי׳ אשה לחודה יושבת מטהר ר׳ מאיר דילמא להודיעך כחו דר״ש איצטריך ליה ממתניתין דאפי׳ באיש ואשה מטמא כדדייק לקמן ממתניתין. ועוד״ל דמסתמא כח דר״מ ור׳ יוסי דאתא לאשמועינן דהוי כח דהיתירא וכח דהילכתא: **אשה יושבת מה לי א״ר שמעון.** תפשוט אי ר״ש מטהר בישבת א״כ ליתני נמי ר״ש ג) בהדי ר״מ וי״ל דעדיפא אייתי ליה מבריית׳.

חשק שלמה על תוספי הרא״ש ו) ל״ל ר״ל דלר״ש לא מיצטריך ז) דכבר שמעינן וכו׳. ג) נראה דר״ל דמ״מ ליתני פריש״ס בהדי ר״מ.

מסורת הש״ס עם הוספות

ג) [נעיל יד: נז:]. ג) [נכרות ס. ומ״כ], ג) ע״ז תוס׳ ס. ד״ה ישובת מה לי אמר ר״ש, ד) [נעיל נח.].

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מזנקת נמי נהי לגל. כנ״ל: (ב) בא״ד מי רגלים באו ומכה: (ג) תוס׳ ד״ה הפסה וכו׳ למקור ואין דרך:

ליקוטי רש״י

צרכיה. מטולה מים. **עומדת טמאה.** דכיון דמזקיק היא לדור מי רגלים לנקות למקור ומיימי דם והכי מפרש בפ׳ הפסח [לעיל יד:]. **לדילמי דתמיך לה עלמא דמעומד הפסמיה ולא יכלה לעצור הדור מי רגלים למקור ואיימי דם** [שם נז:]. **ישבת טהורה.** דממקום מי רגלים הוא נפ ואין טומא לגל דם המקור [שם יד:]. דמכה יש לה ממקום מי רגלים [שם נז:]. **מי רגלים הדור ואייתי דם.** למקור ואיתי דם. **ואף על גב דליכא לספוקינהו ממקום מי רגלים כיון דרגלים לדבר דתמיך לה עלמא ומזקה דמיס מן המקור מיטמיא** [לעיל יד:]. **דהיתרא עדיף ליה.** טוב לו להשמיענו כח דבר׳ הממיר שהוא סומך על שמועתו ואינו יכל להמיר אבל מי המוסרין אינם רואים שהכל יכולין להמיר ולפילו בדבר המומר [ביצה ב:]. **איצטבא.** כפס של אבן לנטיס ושוטח [שם לב:]. **שהיה רבי נחמיה אומר.** לו הזכירו מכמים גזרת כתם אלא על דבר המקבל טומאה [לעיל נח.].

הגהות וציונים

ו) כת״י ״צרכיה״ (לפי גירסא זו סדר הדברים הפוך): ז) ״הוא״ ליתא בתוס׳ ובכת״י: ח) ד״ה וכן ליתא בכת״י, ולא הביאו תוספי הרא״ש בשם רש״י, ועי׳ אור״ז בשם רשב״ם: ט) ישובת נמי כיון (רש״ש): י) דס״ד דמזקשה דמתניתין (נוסף בין השיטין בכת״י בפד״מ): יא) שאין רחמה נפתח שיוכלו מי רגליה (כת״י בפד״מ ופסקי הרא״ש): יב) כת״י בפד״מ י״מ: יג) לקולא היינו בכל (כת״י בפד״מ): יד) בכת״י בפד״מ איצטריך **דאפי׳ באיש ואשה ישבת מטמא. ותירץ** דלהודיעך כחו דר׳ שמעון **אף** איצטריך דכבר שמעי׳: כ) כ״ה בתוס׳ ובכת״י: כ) כ״ה בתוס׳:

האשה. מאי שנא שומדת דאמר הדור מי רגלים למקור ואיתי דם. פרש״י כגון שיש לה עלמא דתמיך לה עלמא דמעומד הפסמיה ולא יכלה לעצור הדור מי רגלים למקור ואייתי דם דתמיך לה עלמא דמזנקת מקלחת כיון דנפיק כי מזנקת לא תמיך לה ולא הדור מי רגלים למקור (ג) לפיז דרך לדם מקור לנפת עם מי רגלים לגל שומטת מידי דמוקמה מנפשה מיכא למימר הדור כהילו עומדת לגל עומדת מי לפשר לה לזנק ופריך מזנקת נמי נהי לגל הדור למקור מיטו מפן ליפת לן דנפדי מי רגלים לגל דמיפת ולפי לגו ממקור הוא לגל כיון דנפיק ממקום מי רגלים לגל (ג) ומכה יש בה דלמא בתר דתמו מיא אתא דם אמר ר׳ אבא ביושבת על שפת הספל ומזנקת בתוך הספל ונמצא דם בתוך הספל דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא על שפת הספל אביעי ליה לאשתכוחי אמר שמואל ואמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר׳ יוסי וכן אורי ליה רבי אבא לקלא הלכה כרבי יוסי: איש ואשה [כו׳]: איבעיא להו איש ואשה עומדין מה לי א״ר מאיר כי אמר רבי מאיר בחד ספקא אבל בספק ספקא לא מטמא או דלמא לא שנא אמר ריש לקיש היא היא ממאי מדלא קתני ר׳ מאיר ורבי יוסי מטהרין א״ה השתא רבי מאיר בספק ספקא מטמא בחד ספקא מיבעיא להודיעך כחו דרבי יוסי דאפילו בחד ספקא מטהר ואדמיפלגי בחד ספק להודיעך כחו דר׳ יוסי ליפלגו בספק ספקא להודיעך כחו דר׳ מאיר [ד]כח דהיתרא עדיף ליה ור׳ יוחנן אמר כי קאמר רבי מאיר בחד ספקא אבל בספק ספקא לא אמר אם כן ליתני ר״מ ור׳ יוסי מטהרין אין הכי נמי ואיידי דסליק מרבי יוסי פתח בדרבי יוסי ורבי יוסי בחד ספקא מטהר בספק ספקא מיבעיא מהו דתימא הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא קא משמע לן תניא כוותיה דרבי יוחנן איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים רבי מאיר ורבי יוסי מטהרין ור׳ שמעון מטמא איבעיא להו אשה יושבת מה לי אמר רבי שמעון [ה] כי אמר רבי שמעון בעומדת דדחיק לה עלמא אבל יושבת לא או דלמא לא שנא ת״ש דתניא יושבת תולה עומדת אינה תולה דברי ר״מ רבי יוסי אומר בין כך ובין כך תולה ר״ש אומר בין כך ובין כך אינה תולה איבעיא להו איש ואשה יושבין מה לי א״ר שמעון כי אמר רבי שמעון עומדת דדחיק לה עלמא ויושבת דחד ספק אבל בספק ספקא לא אמר או דלמא ל״ש ת״ש כיון דא״ר שמעון חזקת דמים מן האשה ל״ש עומדין ולא שנא יושבין: **מתני׳** [ד]השאילה חלוקה לנברית או לנדה הרי זו תולה בה [ה]ג׳ נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות [ו]ישבו על ספסל של אבן או על האיצטבא של מרחץ רבי נחמיה מטהר שהיה [ז]רבי נחמיה אומר [ז]כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים: **גמ׳** אמר רב בנברית אם עומדת. מפרש בגמרא: צרכיהן,[ט] מי רגלים: ר׳ יוסי מטהר. דהא אפי׳ בתמה מטהר לגמרי מטעם דאמרינן לעיל דמיעוט דמים הוא דמקום שפת הספל נמי ממקום מי רגלים הוא וכ״ש דמקום שפת הספל הוא דהדור למקור ואיתי דם מקור לנפת עם מי רגלים לגל שומטת מידי דמוקמה מנפשה מיכא למימר הדור כהילו עומדת לגל עומדת מי לפשר לה לזנק ופריך מזנקת נמי נהי לגל הדור למקור מיטו מפן ליפת לן דנפדי מי רגלים לגל דמיפת ולפי לגו ממקור הוא לגל כיון דנפיק ממקום מי רגלים לגל (ג) ומכה יש בה: **דלמא בתר דתמו מיא אתא דם.** ממקור ולא מפמת מי רגלים: **וכן אורי ליה לקלא.** שם מדם שהולך לדבר[ג]: **איש ואשה עומדין מאי אמר בה ר׳ מאיר.** דמטעמא נפשה עומדת הכא ליכא שפק ספקא להקל דלמא מפיס אמי ולפילו לם תמני לומר דמיכא לגל לגל דם רגליים הדור ממקור ואייתי דם. ולפילו לם מי רגלים הדור ממקום מכה בת: **היא היא.** כי היכי דמטעמא ר׳ מאיר נפשה לחודה הכי נמי מטעמא נפיס ופשה עומדין: **בחד ספקא מיבעיא.** ולפה ליה לפלוגי ר״מ בריפא לשמועינן בסיפא ר״מ ממעמא דליפמעינו מרוייהו: **דיעבד.** כגון שנפעסקה בטהרות לגל לכתחלה לומרין לה לל מפעסק: **קמ״ל.** ממשנה יפיעפא דלא מצטריך לפפי׳ לכתחלה קמ״ל: **אשה.** לחודה יושבת ועומד לרכיה ומפת לן דכי מה לי א״ר שמעון. מי לפרי כי ל״ר שמעון בעומדת דכיון דעומדת לפפי׳ ליכא לפיס דכיון דמתר ר״ש חזקת דמיס מן הפשה יש כאן ספק ספקא לא אמר אם כן ליתני ר״מ ור׳ יוסי מטהרין אין הכי נמי ואיידי דסליק מרבי יוסי פתח בדרבי יוסי ורבי יוסי בחד ספקא מטהר בספק ספקא מיבעיא מהו דתימא הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא קא משמע לן תניא כוותיה דרבי יוחנן איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים רבי מאיר ורבי יוסי מטהרין ור׳ שמעון מטמא איבעיא להו אשה יושבת מה לי אמר רבי שמעון [ה] כי אמר רבי שמעון בעומדת דדחיק לה עלמא אבל יושבת לא או דלמא לא שנא ת״ש דתניא יושבת תולה עומדת אינה תולה דברי ר״מ רבי יוסי אומר בין כך ובין כך תולה ר״ש אומר בין כך ובין כך אינה תולה איבעיא להו איש ואשה יושבין מה לי א״ר שמעון כי אמר רבי שמעון עומדת דדחיק לה עלמא ויושבת דחד ספק אבל בספק ספקא לא אמר או דלמא ל״ש ת״ש כיון דא״ר שמעון חזקת דמים מן האשה ל״ש עומדין ולא שנא יושבין: **מתני׳** [ד]השאילה חלוקה לנברית או לנדה הרי זו תולה בה [ה]ג׳ נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות [ו]ישבו על ספסל של אבן או על האיצטבא של מרחץ רבי נחמיה מטהר שהיה [ז]רבי נחמיה אומר [ז]כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים: **גמ׳** אמר רב בנברית

להה מפיק דמזקה דמיס מן הפשה ומהה מפיק לקמן דר׳ שמעון מטמא מפילו בפים ופשה יושבים ורבי מאיר מטהר מפילו בפשה יושבת: תולה

אסורות הן לרבות בבדיקה משום דמגרן יצר הרע בנפשייהו, והילכך ודאי דוקא משום דלאו בנות הרגשה נינהו.

והיכי עביד הכי והא אמר רבי אליעזר כל האוחז באמה ומשתין מים כאילו מביא מבול לעולם. ואף על גב דפליגי רבנן עליה דרבי אליעזר, הני מילי בדליכא עפר תיחוח או מקום גבוה הא בעלמא מודו ליה.

אהי"ח 1234567

דף י"ג ע"ב. הא דאמרינן הכא המקשה עצמו יהא בנידוי. פירש רבינו תם ז"ל לא שהוא מנודה מעצמו בנדוי של רבותינו אלא ראוי לנדותו קאמר, והראיה מדאמרינן בפרק קמא דקידושין גמרא כל הנעשה דמים באחר (כ"ח א') עד היכן גלגול שבועה אמר רב יהודה אמר רב דאמר ליה השבע לי שאין עבדי אתה ואקשינן שמותי משמתינן ליה דתניא הקורא לחבירו עבד יהא בנידוי, אלמא אף על גב דקתני יהא בנידוי אינו בנידוי עד דמשמתינן ליה.

אוצר החכמה

דף י"ד ע"א. הגמלים כולם רשעים. פירוש רשעים בדבר זה, הא במילי דעלמא צדיקים נינהו כדאמרינן בשילהי פרק עשרה יוחסין (קדושין פ"ב א') הגמלים כולם צדיקים.

הא דאקשינן ליחוש [דילמא] דם מאכולת הוא. פירש רש"י ז"ל דאנמצא אשלה נמי קאי, ואי קשיא לך אם כן אין לך אשה שמטמאה בנדה בבדיקה, יש לומר דבעלמא ודאי חיישינן אבל הכא מתוך דבדקה קודם ביאה ומצאה טהור ולאחר ביאה מיד בדקה ומצאה טמא רגלים לדבר דם מאכולת הוא, עוד יש לומר דהכא שאני כיון שנמצא על שלו ולא על שלה או על שלה ולא על שלו איכא לספוקי דילמא דם מאכולת הוא דאי מגופה אתא הא איבעי ליה לאישתכח בין על שלו בין על שלה, אבל רבינו חננאל ז"ל פירש דעל שלו דוקא פריך, וכן פירשו בתוספות, וטעמא משום דכיון דנמצא בשלו ולא בשלה יש לחוש בדם מאכולת אבל בדידה כיון דשייכי בה דמים לא תלינן בדם המאכולת.

ופרקינן אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת איכא דאמרי אותו מקום דחוק הוא אצל מאכולת ואיכא בינייהו כגון דאישתכח מאכולת רצופה. וכיון דלא איפסיקא הלכתא כחד מהני לישני, נקיטינן לחומרא ואפילו נמצא מאכולת רצופה טמאה נדה.

בדקה בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה ולמחר מצאה עליו דם אמר רב טמאה נדה. פירש רש"י כגון שנמצא הדם ביריכה. פירוש לפירושו שנמצא בעד וביריכה ולרבותא נקטיה כלומר דאף על גב דנמצא ביריכה ואיכא למיתלי דדם ביריכה הוה ולא תהא נדה אלא טמאה משום כתם קא משמע לן דכיון דבדוק הוא אצלה הוה רגלים לדבר דמגופה אתא וכודאי משוינן ליה, וכשמצאה בו גריס ועוד עסקינן, הא פחות מגריס כיון דטחתו ביריכה טהורה דתלינן במאכולת, ותדע לך דהא לעיל פרכינן וליחוש דילמא דם מאכולת הוא ואי לאו דאותו מקום בדוק או דחוק אצל מאכולת הוה תלינן במאכולת והילכך היכא דטחתו ביריכה ואיכא למתלי במאכולת תלינן, ועוד דהא משמע דהכא כיון דאיירינן בעד הבדוק ובעד שאינו בדוק ומפלגינן בינייהו בדין טחתו ביריכה והניחתו בקופסא ולא מפלגינן בינייהו בשעורין כלל אלמא תרוייהו חד שיעורא אית להו.

ואי קשיא לך הא דאמרינן בסמוך אמר לו רבי חייא אי אתה מודה לי דצריכה גריס ועוד א"ל אבל א"ל אם כן אף אתה עשיתו כתם, דאלמא כל שאתה מצריכו גריס ועוד אינה מטמאה נדה אלא טמאה משום כתם ואם כן הכא דמטמאינן לה משום נדה אל תצריכנה גריס ועוד, ועוד מדקאמר ליה אי אתה מודה לי שצריכה גריס ועוד אלמא בעד שאינו בדוק בלחוד הוא דבעו גריס ועוד אבל בעד הבדוק לה אפילו בכל שהו, לא קשיא דהא א"ל רבי דעל כרחין בעינן גריס ועוד לאפוקי מדין מאכולת אלמא לאו כללא הוא דכל שצריכה גריס ועוד לא תהא טמאה אלא משום כתם, ועוד יש לי לומר דהכא הכי קאמר ליה אי אתה מודה לי שצריכה גריס ועוד ואפילו הניחתו בקופסא הא פחות מכאן תולין להקל דמעיקרא הוה ביה אם כן אף אתה חושש לעד זה שמתחילה היה בו כתם וכיון שאתה תולה לו להקל בפחות מכגריס מה שאין כן בעד הבדוק שהניחתו בקופסא אף ביותר מגריס נמי נתלה בו אף על פי שאין כן בעד הבדוק, ואם אין אתה תולה בו להקל ביתר מכגריס אף בפחות מכאן תטמאנה בהניחתו בקופסא כדרך שאתה מטמא בעד הבדוק, ואמר ליה בעד שאינו בדוק על כרחינו אנו צריכים ליתר מכגריס הואיל ומאכולת מצויה להתמעך בו אבל יתר מגריס דנפק ליה מדין מאכולת אין אומרים שמא נתעסקה בו בכתמים או עברה בשוק של טבחין לפי שאינו מצוי שהעדים המוכנים לבדוק יתעסקו בהם או שיעברו בהם בשוק של טבחין, כן נראה לי.

ורבינו חננאל ז"ל פירש ולמחר מצאה עליו דם על העד, וטחתו ביריכה נמי לרבותא נקטיה כלומר

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

אף על פי שיש לתלותו בדם מאכולת לא תלינן והרי זו טמאה נדה, ואפשר דלדבריו אפילו בפחות מגריס מטמינן ליה משום דרגלים לדבר דאי לא מאי רבותא כי טחתו ביריכה כיון דנפק ליה מדין מאכולת, והרמב"ם כן כתב, והסברא הראשונה יותר נכונה להלכה.

ודוקא בעגול הוא דתלינן בדם מאכולת אבל משוך כיון שבדקה בו והעד בדוק לה והכתם משוך רגלים לדבר דמגופה אתא, וכדתניא העד שהוא נתון תחת הכר או תחת הכסת אם עגול טהור מפני שהוא דם מאכולת אם משוך טמא מפני שהוא דם קנוח, ומייתי לה בגמרא בפרק הרואה (נ"ז ב', ועי' מתניתין נ"ח ב').

דף י"ד ע"ב. כשטהר רבי יוסי לעצמו טיהר וכשטמא רבי כרבי מאיר דתנן כו'. ופירש רבינו חננאל ז"ל דכשטהר רבי יוסי לא טהר אלא משום נדה ומטמא משום כתם, ולכאורה ודאי שמעתין דהכא כדבריו מכרעא מדאמרינן הכא דרבי מאיר מטמא משום נדה דאלמא בנדה פליגי ומאי דטמא רבי מאיר טהר רבי יוסי אבל משום כתם טמאה לכולי עלמא ורבי חייא נמי הכין אית ליה דטהורה משום נדה וטמאה משום כתם, אלא דקשיא לי דהתם בריש פרק האשה שהיא עושה צרכיה (נ"ט ב') אמרינן בהדיא דרבי יוסי מטהר אפילו לכתחילה כלומר לעסוק בטהרות לכתחילה דאלמא אף משום כתם מטהר.

והתימה הגדול בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב נמצא עליו יתר מכגריס ועוד הרי זו נדה, והראב"ד ז"ל שכתב גם כן בספר בעלי הנפש דאף על גב דבההיא הלכה כרבי יוסי בהא הלכה כרבי משום דקאי רבי חייא בשטתיה דמטמא לה משום כתם ושקלינן וטרינן בשמעתא אליבא דרבי חייא אלמא הלכתא כוותיה, וזה תימה שבעלי הגמרא השוו אותן ואיך נחלק אנחנו ביניהם ואם הלכה כרבי יוסי בהא הלכה כוותיה באידך דהיכי מזכינן שטרא לבי תרי, אלא ודאי מסתברא דבעד שאינו בדוק בין עגול בין משוך בין בפחות מגריס ועוד בין ביתר מכגריס ועוד טהורה ואפילו הניחתו בקופסא, אבל בעד הבדוק אם הניחתו בקופסא בין כך ובין כך טמאה דודאי מגופה אתא ואפילו נמצאת שם מאכולת רצופה דאותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת, ואם הניחתו תחת הכר או תחת הכסת אם משוך טמא לפי שהוא דם קינוח כיון דאיכא רגלים לדבר שבדקה בו, ואם עגול פחות מכגריס ועוד טהורה לפי שהוא דם מאכולת, כגריס ועוד טמאה דכיון דנפק ליה מדין מאכולת ודאי מגופה אתא.

ואם תאמר מאי שנא עד שאינו בדוק מהא דתנן לקמן בפרק האשה שהיא עושה צרכיה (נ"ט ב') שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות, תירצו בתוספות דהתם היינו טעמא משום דהוה לה כל חדא כבאה לישאל עליה ועל חברתה דטמאות כענין שאמרו בשני שבילין (טהרות פ"ה מ"ה).

ופירוש עד שאינו בדוק ראיתי בנימוקי הרמב"ן נ"ר שכתב בשם רבותינו הצרפתים ז"ל כגון שהזמינה פקולין או צמר או בגדים נקיים ולבנים אלא שלא חזרה וראתה בהן סמוך לבדיקה אם יש עליהן טיפי דמים מן מאכולת או משאר דברים, דאילו בבגד שאינו בדוק כלל לא אמר רבי טמאה נדה דאטו לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו מי מטמא רבי משום נדה, ואינו מחוור בעיני כלל דאם כן תקשי לן כולה מכילתין שלש נשים שלבשו חלוק אחד וכן שלש נשים ישנות במטה אחת או שישבו על ספסל אחד (נ"ט ב') אמאי טמאות כשנשתמשו בהן בזו אחר זו כיון שאנו תולין במקרה שאינו ידוע ואפילו בעד וכל שכן בחלוק וסדין וספסל, וכן ראתה על בית יד של חלוק שלה במגיע כנגד בית התורפה (נ"ז ב') אמאי טמאה וכי ידיה בין עיניה כל היום שלא בא שום מקרה שם וכן פושטתו ומתכסה בו בלילה דתנן כל מקום שימצא שם דם טמאה וכן בפליון, כיון שאנו תולין להקל במקרה שאינו ידוע ואפילו בעד הבדוק לה מעיקרא אמאי טמאה בכל אלו, אלא ודאי מסתברא דכל שבדקתו לכך אינו יוצא מחזקתו עד שתדע דם זה מאין בא או באיזה דבר היא יכולה לתלותו בידוע הא בסתם אינה תולה וזו דרך פשוטה בכולה מכילתא, וזו שהוקשה להם אם לקחה בגד מן האשפה איך יטמא בזה רבי משום נדה, איברא בהא לא טמא רבי משום נדה ולא רבי חייא משום כתם ואפילו לקחה חלוק מן השוק וקנחה בו אינו מטמא אפילו משום כתם ואפילו לרבי, ולא נחלקו אלא בבודקת בעד דסתם עדים מוצנעים הן במקום שאין מתעסקין בהם בכתמים ואין מוליכתן בשוק ומשום הכי מטמא בהן רבי משום נדה ורבי חייא משום כתם והיינו נמי דאמר רבי דכיון דנפק ליה מדין מאכולת ודאי מגופה אתא וכמו שכתבתי למעלה כן נראה לי, וכן נראה מפירושי רש"י ז"ל בפלוגתא דרבי ורבי חייא.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
חידושי הרשב"א <זכרון יעקב> - שבועות, עבודה זרה, חולין, נדה בן אדרת, שלמה בן אברהם (רשב"א) עמוד מ

וליחוש דילמא דם מאכולת הוא. פי' רש"י ז"ל דעל עד שלו פריך, ומיהו ה"נ קשיא לעד שלה, ולפיכך הקשו מקצת המפרשים א"כ אין לך אשה שנטמאה בנדה בבדיקה, וי"ל בעלמא ודאי לא חיישינן משום דלא שכיח אבל מתוך שבדקה מיד לפני תשמיש ומצאה טהור יש לספק, ולא מחוור, וי"ל שלא בשעת בעילה ממש ודאי אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת שהוא סתום מליכנס ואם נכנסה מתה היא ואין דמה יוצא ממנה, אבל כאן יש לחוש שמא בשעת בעילה דחקה ונכנסה והשמש הרגה ושפך דמה ונדבק בו, א"נ שמא על השמש היתה מאכולת ועמו נכנסה, ופריק דחוק הוא ואין מאכולת שעל השמש נכנסת עמו וכ"ש בפני עצמה, ובתוספות אמרו דעל עד שלו דוקא פריך משום דכיון שבדקה היא בשיעור וסת ומצאה טהור והוא מצא יש לחוש למאכולת שאם היה דם נדה בשלו היה נמצא בשלה נמי, אבל בשלה בבדיקה דעדים לא חיישינן למאכולת דרוב דמים מצויין בנשים ואין קנוח העד נמי ממעך מאכולת והורגה, ובמעיכה דשמש אין לתלותה כיון שלא נמצא [אלא] על שלה, אבל עדיין אני תמה על עד שלו דלא יהבו ליה רבנן שיעורא אלא אף על פי שיהא אחר בעילה זמן מרובה קודם קנוח טמאין ואמאי ליחוש שמא מאכולת הוא שבאה עליה אחר שבעל שהרי אינו אלא ככתם בעלמא, ויש לדחוק ולומר שכל קודם קנוח כיון שעדיין שכבת זרע לחה אין המאכולת באה עליו, ואין לחוש שמא נרצפה על הסדין וממנו נתקנח בו שדם מאכולת מועט הוא ואינו מתקנח מן הסדין אלא נבלע הוא בו (מה) [מיד], כ"ש שא"א לו להתקנח במקום (ששוכבת עליו לזה) [שש"ז עליו לחה].

בדקה בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה ולמחר מצאת עליו דם [הכי] גרסינן בכולהי נוסחי, וכן מצינו בשם ר"ח, ופירושו שמצאת עליו על העד דליכא למיתלי אלא דילמא דם בירך הוה, ואי הוה בירך נמי כתם הוא וטמא, וכיון דאיכא ספיקא דירך גופיה ועוד דלא שכיח קרוב הוא יותר לתלות בעד לטומאת נדה ולא בירך, הילכך בין שנמצא נמי על הירך בין שלא נמצא אלא על העד טמאה נדה, ורש"י ז"ל גורס ונמצא עליה דם ופירש על יריכה של אשה, ואין דבריו מחוורים שאם העד נמצא ואין עליו כלום נראה ודאי שדם יבש על ירכה היה ואין לטמא אותה נדה, ואם דוקא כשנמצא אף על העד למה לי מציאת הירך וכי מפני שהוטח ממנו דם נקל, ויש להעמידה בשאבד עדה, וי"ל לעולם כשנמצא אף על העד וכשלא נמצא על הירך כלום פשיטא בעד הוה שאלמלא על הירך הוה לא נתקנח לגמרי ממנה, אלא אפילו נמצא על הירך נמי טמאה נדה כיון שנמצא אף בעד, ולדברי הכל אף בזה צריכה כגריס ועוד, שאלמלא כן חוששין שמא דם מאכולת הוא, שאפילו בקנוח של שיעור וסת ואחר כך שהדבר קרוב ואפילו לחטאת ואשם הקשו למעלה וליחוש דילמא מאכולת הוא, ומיהו כיון דאיכא שיעורא דנפקא ליה מחשש מאכולת טמאה נדה ואפילו לר' חייא, ואם היה משוך טמא בכל שהוא דלא גרע מהניחתו תחת הכר (וכן) [וכדאמרינן] בפרק הרואה כתם (נ"ז ב') אליבא דהלכתא, וזה דעת הראב"ד ז"ל, ולפי גרסת ר"ח ז"ל י"ל (כמו) [כגון] שנמצא על העד ולא על הירך כלום שאם מאכולת נרצפה שם בתחלה על הירך נמי היה נמצא, ומשהוטח העד על הירך מקום דחוק הוא אצל מאכולת אלא מקנוח היה דם ונבלע בעד ולפיכך לא הוטח ממנו על הירך כלום, וכן נראה מלישנא דגמ' דקא מקשה ר' חייא בסמוך אף אתה עשיתו כתם, אלמא אין לך שצריכה שיעור כתם וטמאה נדה אלא זו לדברי רבי.

בדקה בעד שאינו בדוק לה. פי' בתוספות כגון שהזמינה פקולין או צמר נקי ולבנים אלא שלא חזרה וראתה בהן סמוך לבדיקתה אם יש עליהם טיפי דמים מן מאכולת או משאר דברים, הא בבגד שאינו בדוק כלל לא אמר רבי טמאה נדה, אטו לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו מי מטמא רבי נדה, [ואני] אומר כיון שהצריכוה כגריס ועוד הרי דינו כסדין וחלוק וכל שלא היה בדוק כלל אפילו לרבי טהורה לגמרי אפילו לקחתו מן השוק סתם טהורה לבעלה, והראב"ד ז"ל סובר דבעד אפילו אינו בדוק כלל טמאה דלא דמי לחלוק דכיון שבדקה בו ממש רגלים לדבר דרוב דמים מצויין בה. +א"ה, עי' מ"ש הראב"ד בשער הכתמים וטעמא דמלתא דלא דמי עד לחלוק כו', וחלוק שאינו בדוק פי' שם הראב"ד דהיינו שלקחתו מן השוק.+

לנדותו וה"נ מוכח בפ"ק דקידושין[11]) דאמרי' עד היכן גלגול שבועה אמר רב יהודה אמר רב דא"ל עבדי אתה ואקשינן ההוא שמותי משמתינן לי' דתני' הקורא לחבירו עבד יהא בנדוי אלמא לישנא דיהא בנדוי אין משמעותו שיהא בנדוי מאליו אלא דמשמתינן לי' אנן.

דף י"ד הגמלים רובם רשעים כלומר כלם רשעים בדבר זה אבל במילי אחריני צדיקים נינהו כדאמרינן בפ' [עשרה][12]) יוחסין הגמלים כולן כשרים.

וניחוש דלמא דם מאכולת הוא פירש"י ז"ל דעל עד שלו פריך ומיהו ה"נ קשיא[13]) לנמצא על עד שלה וא"ת[14]) א"כ אין לך אשה שמטמא נדה בבדיקה וי"ל דהכא שאני דכיון דבדקה קודם ביאה ומצאה טהור ולאחר ביאה מיד בדקה ומצאה טמא רגלים לדבר דדם מאכולת היא אבל בעלמא ודאי מטמינן א"נ י"ל דהכא שאני דכיון שנמצא על שלו ולא על שלה או על שלה ולא על שלו איכא לספוקי דילמא דם מאכולת הוא דאי מגופה אתא איבעי לאשתכוחי בין על שלו בין על שלה אבל ר"ח פירש דעל שלו דוקא קפריך משום דכיון דנמצא בשלו ולא בשלה איכא למיחש לדם מאכולת אבל בדידה כיון שהדמים מצויין בה לא תלינן בדם מאכולת.

איכא בינייהו כגון דאשתכח מאכולת רצופה. כיון דלא איפסיקא הלכתא כחד מהני לישני, נקטינן לחומרא שאפילו נמצאת מאכולת רצופה טמאה נדה[15]).

בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה ולמחר מצאה עליה דם. זו היא גירסת רש"י ז"ל ופירושו[16]) אף בשנמצא אף על העד ודקאמר ונמצא עליה דם כלומר על ירכה של אשה לרבותא נקטי', שאילו נמצא על העד ולא על הירך פשיטא דטמאה נדה. שאלמלא על הירך הי' לא נתקנח ממנו לגמרי אלא אפילו נמצא על הירך נמי טמאה נדה, כיון שנמצא אף בעד. ומיהו משמע דצריכ' כגריס ועוד שאלמלא כן חוששין שמא דם מאכולת הוא, שאפילו בקנוח של שיעור ווסת אקשינן לעיל[17]) וליחוש דילמא דם

ב א ר מ ש ה

בשיטת הרמב"ם באריכות עצום ורב. ואם יזמין ה' לי כסף לצורך הדפסת חיבורי על מס' נדה בכת"י אז יקנה מקומו הראוי לו בדף הזה. וכעת אני רואה שבמקצת מן המקצת שבקונטרסי קדמני הפת"ג הגרב"ר זצ"ל כאן ונהניתי. 12) כ"ח א'. 13) קדושין פ"ב א', וכרבינו תירץ הרשב"א והריטב"א. והתוס' ותוס' הרא"ש בד"ה רוכבי כתבו תירוץ אחר וכמותם כ' המאירי, והרמב"ן כ' ב' התירוצים וא"ז. 14) ראה תוס' ותוס' הרא"ש ד"ה וליחוש, וכן האריך הרמב"ן הרשב"א והריטב"א. — ובאמת בפרש"י שלפנינו אינני רואה שיהא מוכרח לפרש דעל עד שלו בלחוד פריך אדרבה על כל מה דתני במשנה חייב קרבן ודאי פריך לפרש"י, וא"כ מובן ממילא שגם על נמצא על עד שלה פריך הש"ס. וברשב"א כאן ובתוה"ב כ' דלפרש"י מנמצא על שלה פריך ע"ש. ושוב ראיתי מה שכ' בזה בפתחי נדה ותבין. 15) כן הקשו בתוס' ובתוס' הרא"ש, ועיין היטב בכל דבריהם ובסד"ט. 16) כ"כ הרשב"א והריטב"א, ובתוה"ב הקצר בית ד' שע"ד פסק לחומרא כלישנא דבדוק. וכ"כ המאירי (בעמוד נ"ה, אולם בעמוד נ"ד קצת סותר דבריו ודו"ק). ועיין בער"ל. ולענין פסק הלכה עיין בשו"ע סי' ק"צ סל"ג. 17) כ"כ הרשב"א וריטב"א וגם הרמב"ן אחר שהקשה על רש"י כתב לפרש כן. וראה במאירי. ועיין ש"ך סי' ק"צ סקמ"ה ומה שכ' החו"ד שם סקי"ט והביא דברי רבינו שבד"ה זה. 18) בסמוך. 19) ראה תוד"ה ולמחר ובמאירי (עמוד נ"ו) באריכות

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
חידושי הר"ן - נדה נסים בן ראובן גירונדי (ר"ן) עמוד מס : 25 הודפס ע"י אוצר החכמה

מאכולת הוא. הילכך צריכה כגריס ועוד[19]. ומיהו כיון דאיכא שעורא דנפק לי' מחשש מאכולת. אפילו ר' חייא דפליג לקמן[20]. הכא מודה דטמאה נדה[21], ומיהו אם משוך טמא בכל שהוא. כדאמרי' לקמן בפ' הרואה[22] גבי עד שהניחתו תחת הכר או תחת הכסת, אבל ר"ת ז"ל[23] גורס ולמחר מצאה עליו דם ולפי גירסא זו יש לפרש כגון שנמצא על העד ולא על הירך הילכך ליכא למיחש לדם מאכולת. דא"ה על ירכה נמי מיבעי לי' לאישתכוחי אלא בשעת בדיקה בא על העד ונבלע בו, ולפיכך לא הוטח ממנו על הירך כלום. ולפ"ז אינה צריכה כגריס ועוד. והכי מוכח לישנא דגמ' דקא מקשי ר' חייא בסמוך[24] אף אתה עשיתו כתם אלמא אין לך שצריכה שיעור כתם וטמאה נדה אלא זו לדברי רבי.

ע"ב בדקה בעד שאינו בדוק לה. פירשו בתו'[25] כגון שהזמינה פקולין לבנים אלא שלא חזרה וראתה בהן סמוך לבדיקה אם יש עליהן טיפי דם. דאי בבגד שאינו בדוק כלל לא אמר ר' טמאה נדה דאטו לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו מי מטמא ר' משום נדה אבל הראב"ד ז"ל[26] כתב דבעד אפילו אינו בדוק כלל טמאה דלא דמי לחלוק[27] דכיון שבדקה בו ממש ונמצא בו כגריס ועוד רגלים לדבר כיון שרוב הדמים מצויין בה.

כדי שתרד מן המטה ותדיח פניה. פירוש תדיח לאו דוקא[28] אלא בדיקה ממש קאמר דא"ה היכי מקשינן מדתני' כדי שתושיט ידה תחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו דדילמא הדיחה ביורדת מן המטה ובדקה בעודה במטה אידי ואידי חד שעורא הוא אלא ודאי מאי הדחה בדיקה.

אמר רב חסד' מאי אחר, אחר אחר. ה"ק איזהו אחר זמן פירש"י ז"ל דחסורי מחסרא והכי קתני וכמו שכתוב בפירושיו וכ"ת א"כ[29] כיון דתנא איזהו אחר זמן כדי שתושיט ידה ותטול עד ותבדוק בו למה לו למתני תו כדי שתרד מן המטה ואפשר לומר דתנא הכי כדי שלא תעלה על דעתך שבדיקה ראשונה שלאחר זמן ראשון בשירדה מן המטה היא לפיכך פירש לשתיהן, ואמר, שאלו ירדה, אחר אחר הוא ומיהו לא נהירא, דאם כן הוה לן למימר חסורי מחסרא והכי קתני, לפיכך נראה[30]

ב א ו ר מ ש ח

רב. ובתוה"ב בית ז' שע"ד ובבדק"ה להרא"ה. 20) בסמוך. 21) ראה מה שהקשה המהרש"א בתוד"ה ולמחר ומה שתירץ ותבין שכיוון לדברי רבינו. וכן הבין בפתחי נדה (עמוד קע"ח). 22) נ"ח ב', וראה ברשב"א ריטב"א ומאירי. 23) בכל הראשונים כתוב זה בשם ר"ח וכנראה שצ"ל ג"כ ר"ח. וכל דברי רבינו כאן מבואר גם בשאר ראשונים. וראה בזה בפתחי נדה (עמוד קע"ח וק"פ) שכ' לבאר שכ"כ להזהר מקושי' המהרש"א ג"כ. 24) לקמן ע"ב, וכן האריך הרמב"ן וכנראה משם העתיק רבינו דבריו. וכן האריכו בזה הרשב"א והריטב"א. 25) בתוד"ה בעד נראה כן. וראה ברמב"ן שכ' גם כן כלשון זה. וכן המאירי. והריטב"א כ' כהתוס'. 26) וכ"כ הרמב"ן בשמו. וראה בחי' הרשב"א כאן ד"ה ופי' עד וכו' ובתוה"ב בית ז' שע"ד, וכן בריטב"א, וגם במאירי (עמוד נ"ה) האריך קצת. 27) לקמן נ"ט ב'. ראה במאירי (עמוד נ"ו) ותראה שמכאן מביאין ראיה לדבריהם. 28) כ"כ הרמב"ן. והשערי דעה סי' קפ"ז אות א' הביא דברי רבינו אלה ותמה עליהם והאריך בדבר. 29) ראה תוד"ה מאי אחר, ובתוס' הרא"ש תמצא ישוב לקושיתם. ומה שתירץ רבינו על קושיא זו כ"כ הרמב"ן. 30) כ"כ הרמב"ן

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
חידושי הר"ן - נדה נסים בן ראובן גירונדי (ר"ן) עמוד מס : 26 הודפס ע"י אוצר החכמה

ציוני הלכה

הי"ב. ע' סי' קל סע' י'.
רז"ה ס"ק ב. ע' סד"ט ס"ק יט.
הי"ג. סי' קל סע' נג.
אה"ח 1234567
ה"א. הניחתו בקופסא וכו' סי' קל סע' נג.
הניחתו תחת הכר וכו' סי' קל סע' לד.

משורת הראב"ד

(ו) כמבואר סי' א הל' ב
(ז) סי' ג ה"ה
(ח) לעיל הל' ט
(ט) הל' א יד אוצר החכמה
(י) הל' טו־בא

יא וכל אלו שאמרנו שהיא חוששת לכתמיהן בין מטה בין ספסל בין חלוק דוקא כשהן בדוקין[ו].

יב ואפילו בדקה קרקע עולם וישבה עליו ומצאה עליו דם אם אין לה לתלות במאכולת דהיינו יותר מגריס טמאה, כדאמרינן לקמן[ז], דאין הלכה כרבי נחמיה דאמר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים מההיא אתתא דהוה משתיא במשתיתא ואשתכח דם תותא במשתיתא וכו' (נדה נח.) **(ב)**.

יג ושלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם שאמרנו[ח] כלן טמאות, אם נתעסקה אחת מהן בכתמים כולן טהורות, שכולן תולות בה[ט] והיא תולה בכתמיה.

סימן ג

עתה נפרש באותן המקומות שהיא צריכה לחוש להם אם יש לה במה לתלות אם תולה אם לאו[י], ובאיזה שיעור היא תולה[יא].

א ונאמר תחלה המקומות שאינה תולה ואע"פ שהיא יכולה לתלות. ולא נמצאו מהם כי אם שנים, והן בעד שהיא בודקת בו את עצמה אם בדקה בו בלילה ולמחר מצאה עליו דם. ויש בענין הזה שלשה דינין חלוקים זה מזה. האחד אם בדקה בעד הבדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם בין שהכתם עגול בין שהוא משוך טמאה בכל שהוא (נדה יד.) ואין תולין כאן במאכולת. והשני אם בדקה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת ולמחר מצאה עליו דם (נדה נז:), משוך טמא בכל שהוא, [3]עגול טהור

השגות הרז"ה

(ב) עוד כתב הרב דאין הלכה כרבי נחמיה מההיא דהות משתיא ואזלא ואשתכח דם תותה במשתיתא. ולאין זו ראיה לדבריו, כי משתיתא כלי חורג הוא[יב] ודבר המקבל טומאה הוא לממרגמין עם המסכת (שופטים טז, יג) עם לכסנא נמשתיתא. ולדרבא דר' נחמיה עדיפא לסוקימתא דרב אשי דאמר שמואל לאמר כר' נחמיה, ורב נמי הכי סבירא ליה דדרש ר' חייא בר אבא מסמיה דרב הלכה כרבי נחמיה (נדה נה:), ובגרייתא תניא (שם) הורו חכמים כר' נחמיה. ומהיא דתניא (שם) מעשה בא לפני חכמים וטמאוה סוקימנא כר' יעקב בר פלוגתיה דר' נחמיה, מ"מ דר' נחמיה עדיפא דתליא בשאלי רבי כרב ושמואל.

לנפש תדרשנו

י. דאין הלכה כר' נחמיה. שאר הפוסקים הראשונים פליגי על רבנו בזה, ע' תוה"ב (כג:): "דהיאך נדחי הא דדריש ר' חייא וכו' מקמי האי משתיתא דלא איתברר מאי היא".

יא. כלי אורג הוא. ורבנו מפרש דמשתיתא הוא פשוטי כלי עץ, כ"כ **הרשב"א (תוה"ב ס"ש ד, חי' לדף ס:) והמאירי (לדף נז:). ורש"י פי' שהוא** הטווי, והוא אינו מקבל אלא טומאת נגעים, וע' תוס' סוכה יב: סוף ד"ה באניצי דכתבו דיש מקום לדון אותו כאינו מקבל טומאה.

יב. תולות בה. נראה כוונתו שתולות בזמן שלבשה את החלוק אף דלבשה הראשונה וקמ"ל דלא אמרינן כאן נמצאו כאן היו לחוניא (וכעין דמבואר בגמ' דף ס. "מהו דתימא וכו'"). ונקט רבנו חלוק ולא נקט מטה, שהרי במטה אם אחת התעסקה בכתמים בזמן שישבו על המטה פשיטא דתולים דהרי הוי ישבה בצד המתעסקים (סי' ג ה"ד), ואם התעסקה בכתמים בזמן שלא ישבה על המטה, אין תולים ממקום למקום. מיהו הרשב"א כתב דין זה גם גבי מטה, ובבית הקצר (כא.) מוסיף הרשב"א תנאי: "ואפשר שמעסק זה היה . והוא שאפשר שנגעה כאן בכתמים", מבואר שמירדי דוקא כשנתעסקה בזמן ישיבתם על המטה. וצ"ע מאי קאמר "תולות בה", הרי בכה"ג יש לכל אחת לתלות בכתמים עצמם. ונראה דצ"ל שהלשון "תולות בה" נקט הרשב"א מחמת חלוק. מיהו צ"ע על לשון השו"ע (סע' נג) שנקט לשון "תולות בה" בענין מטה בלבד, וכן צ"ע על הב"י שכתב שכן מבואר בראב"ד.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
בעלי הנפש <מהדורת הרב בוקוובד> אברהם בן דוד (הראב"ד השלישי) עמוד מס : 103 הודפס ע"י אוצר החכמה

עד שיהא כגריס ועוד כשאר כתמים. וכן הדין אם טחתו על ירכה ולמחר
ב מצאה דם על העד" (נדה יד.). והשלישי אם בדקה בעד שאינו בדוק[ב] לה
והניחתו תחת הכר או תחת הכסת ואפילו בקופסא צריכה כגריס ועוד בין עגול
בין משוך[ב](ג). ויש מי שאומר שאם בדקה בעד שאינו בדוק לה אפילו הניחתו

שינויי מהדורות

3. נכי"ו (מהדורה קדומה מאד) ליתא "עגול טהור וכו'... וכן הדין אם טחתה על ירכה וכו'... על העד"[נכי].

ציוני הלכה

טחתו בירכה וכו'. פי' קל סע' לה.

ה"ב. סי' קל סע' לו, ע' גר"ז ס"ק עב.

תחת הכר או תחת הכסת. גר"ז סס"ק עג.

מסורת הראב"ד

(כי) וכן ע' סי' ד הדין התשיעי, דלא מובא בכה"ג.

השגות הרז"ה

(ג) עוד כתב הרב אם בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת ואפילו בקופסא צריכא כגריס ועוד בין משוך בין עגול. ואין קשיא לן מכדי כרבי אמרה לשמעתיה דמטמא בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא, וכיון שהוא משוך למה לי כגריס ועוד, הא נפק ליה מדס מלכולת במשיכתו ואפילו בכל שהוא מפני שהוא דס קנוח. והכי תניא לה בתוספתא (פ"ז ה"ד) העד שהוא נתון תחת הכר ונמלא עליו דס או עגול טהור שהוא דס מלכולת או משוך טמא שהוא דס קנוח. ואין המקוס הזה לעתנו מקוס שהיא יכולה לתלות בו שמשיכתו מתוך העד מעידה ומוכחת עליו לטעמיה דרבי לחינו בדוק כבדוק משויה ליה, ואלו היה לה כמה לתלות היה תולה כלחנן תולה כל דבר שהיא יכולה לתלות, וכיון דרבי לא שני ליה בין בדוק לשאינו בדוק דין הוא שיהא משוך כל שהוא טמא. ומשכוני נפשין מדרבי ליח לן משוס דקס ליה כר"מ ואע"ג דמסייעא ליה ר' חייא, לא חיישינן לה דלא עדיף מר"ש שהוא מטמא כר"מ, וכבר מדחיה לה דר"מ ואפסיקא הלכתא כהדיא כר' יוסי (נדה נט:), הילכך ליתא לא לדר"מ ולא לר' שמעון ולא לדר' חייא. והפרש שהפריש הרב ביניהם לא הכיונתי, ואע"פ שנמוקו עמו, לא נתברר מדבריו מה טעמו".

לנפש תדרשנו

א. על העד. כגירסת הר"ח (ע' תוס' דף יד. ד"ה למחר).

ב. עד שאינו בדוק. כתבו הרמב"ן והר"ן (לדף יד:) בשם רבנו "דבעד אפי' אינו בדוק כלל טמאה". וצ"ע מנין להם כן (ודלא כדעת הרמב"ן בעצמו ועוד ראשונים שהם מפרשים 'עד שאינו בדוק' בעד "בינוני", עיי"ש). והנה מלשונם משמע שדייקו כן מדברי רבנו בהמשך "דלא דמי עד לחלוק וכו'". וצ"ע, הרי אפשר להעמיד את דברי רבנו דאיירי במצב של עד בינוני, ובכה"ג חמיר עד מחלוק (וכהכרעת הפוסקים לדינא, ע' סע' לט וחדושי הגרע"א שם.) וע' סר"ט (ס"ק סג) שמבאר שהבינו כן הרמב"ן והר"ן בדעת רבנו לפי שיטתם בפרוש עד שאינו בדוק 'בינוני', דהיינו שלא נבדק העד בסמוך אלא לפני כמה זמן, והרי כן הוא כל חלוק. ואם כן כשרבנו כתב דעד חמיר מחלוק, על כרחך כוונתו שלא בדקם כלל מקודם (דרוקא בכה"ג כתם בחלוק טהור), והוא נקרא עד שאינו בדוק כלל לדעת הרמב"ן. מיהו צ"ע על חשבון הסד"ט הנ"ל, שהרי הרא"ה, דקאי בשיטת הרמב"ן בפירוש עד שאינו בדוק הנ"ל, כתב בבדק הבית (יט.) "שמלבוש שלה כל שהוא בדוק מתחילה והיא לובשתו תדיר הרי הוא בחזקתו בדוק ואינו דומה למניח מוכין נקיים (בדוקים) במקום אחד ועמד זמן שלא נתברר לה ענינם אם הם בנקיותם אם לאו". כלומר שסתם חלוק שלובשתו הרי הוא כעד הבדוק ממש. וא"כ הדרא קושיה לדוכתא מנין לרמב"ן שכוונת רבנו לעד שאינו בדוק כלל, שהרי אפשר להעמיד את דבריו בעד 'בינוני' דוקא, וחמיר עד מחלוק בכה"ג שלא נבדק בסמוך ללבישתה שהכתם בחלוק טהור. והנה עיי"ש בחדושי הרמב"ן (לפני שמביא את שיטת רבנו) הוכחתו שעד שאינו בדוק כלל טהור "כיון שהצריכוה כגריס ועוד, הרי דינו כסדין וחלוק". וממשיך הרמב"ן שם שרבנו מטמא עד שאינו בדוק בכה"ג שהרי כתב דלא דמי לחלוק וכו', משמע דכוונת הרמב"ן שלפי שיטת רבנו אין מקור לחדש להקל בעד שאינו בדוק כלל. והיינו בעד שלא בדקו כלל דאין מקור לרבנו להקל בו, מיהו לפ"ז גם אין מקור כלל שמטמא רבנו אף בעד הבא מהאשפה.

וצ"ע בדעת הגר"ז (ס"ק עב) דכתב דגם בעד הבא מן האשפה טמאה לדעת רבנו (וכן משמע קצת בלשון הר"ן). א) היכן מבואר כן בדבריו. ב) מה גרע מפחות מכגריס דתולים במאכולת (כן טוען הסד"ט שם). ג) הרי כתב רבנו בריש הל' ג "בכולן היא תולה חוץ מן השנים שאמרנו בעד שהן טמאים במשהו". משמע דגם בעד שאינו בדוק תולים.

עיי"ש עוד בגר"ז דכתב שכל בעל נפש יחמיר לעצמו כשיטת רבנו (ע"ע הערה ג).

ב*. בין משוך. וכ"כ הרמב"ן (ד מו) ומשמע בשו"ע (קצ לו), דלא כהרז"ה

ה. לא נתברר בדבריו מה טעמו. והנה הוסיפו הרמב"ן והר"ן (דף יד) קצת באור "דלא דמי [עד] לחלוק דכיון שבדקה בו ממש רגליים לדבר דרוב דמין מצויין בה". מיהו עדיין צ"ב מאי שנא עד מהאשה שעשתה צרכיה, דהרי מה לי אם העד בא למקום הדמים או מקום הדמים הגיע מעל הספל באופן שיכול הדם לצאת לספל, הרי בשניהם י"ל דאיכא רגליים לדבר דרוב דמין מצויין בה. וצ"ע. ושמעתי בזה באור נפלא מהרה"ג ר' יאיר חדש שליט"א, דהנה אם נמצא דם בספל לא מחזיקים רעותא ממקום למקום לארועיי חזקת טהרה דאשה, כמבואר בגדה דף ג:. משא"כ אם נמצא דם על העד, כיון שאין במה לתלות לאחר הבדיקה מחזיקים רעותא לשעת הבדיקה ואז חזינן רעותא בגוף האשה ואיתרע חזקתה. (והאריך עוד בבאור הענין וכל הסוגיא ואכמ"ל.) ומה שהראשונים מוסיפים לבאר "רגליים לדבר דרוב דמין מצויין בה", י"ל שבלא"ה לא היה נחשב רעותא כלל אף שנמצא בגופה כיון דהוי עד שאינו בדוק.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

בעלי הנפש <מהדורת הרב בוקובזה> אברהם בן דוד (הראב"ד השלישי) עמוד מס : 104 הודפס ע"י אוצר החכמה

ציוני הלכה

אשה שעושה צרכיה סי' קנט סע' ח.
שאין תולין בהם כלל ע' ט"ז סי' קנ ס"ק כג.

מסורת הראב"ד

(ג) כמבואר בסי' א ה"ב
(ג*) לעיל הל' א
(ד) הל' ג
(ה) הל' ד-יד
(ו) הל' טו-בא
(ח) הלכה זו כן מובאת (דרך אגב) בשער הוסתות סי' א הל' כב.

בקופסא אע"פ שיש עליו כגריס ועוד טהורה לגמרי. מאי טעמא, משום דפלוגתא דרבי יוסי ורבי היא (נדה יד:) רבי מטמא ור' יוסי מטהר, ואמר רבי זירא כשטמא רבי כרבי מאיר כשטהר רבי יוסי לעצמו טהר, דתנן (נדה נט:) האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה דברי ר"מ ור' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה, וכיון דר' יוסי דהכא כר' יוסי דהתם והתם קי"ל כר' יוסי, הלכך בהא נמי הלכה כר' יוסי. ולא היא, אע"ג דבההיא הלכה כרבי יוסי, בהא הלכה כרבי משום דקאי רבי חייא בשיטתיה דמטמא לה משום כתם, ושקלינן וטרינן בגמרא אליבא דר' חייא, אלמא הלכתא כותיה. וטעמא דמילתא משום דלא דמי עד לחלוק, דאלו חלוק שאינו בדוק לה כתמה טהור[ג], אבל עד כיון שבדקה בו ידים מוכיחות נינהו. מיהו צריכא כגריס ועוד לאפוקי מדם מאכולת שמא נתמעך עליו. מכל מקום לגבי אשה שעושה צרכיה ונמצא דם על המים קיימא לן כר' יוסי דאמר טהורה.

הנה פירשנו המקומות שאין תולין בהן כלל והם השנים שאמרנו[ג*] משוך טמא בכל שהוא.

עתה נפרש המקומות שהיא תולה אם יש לה במה לתלות[ד], ובמה היא תולה[ה], ובאיזה שיעור היא תולה[ו].

ג המקומות שהיא תולה את כתמיהן אין להן פרט, כי בכולן היא תולה חוץ מן השנים שאמרנו[ג*] בעד שהן טמאין במשהו.

השגות הרז"ה

(ג*) ועוד אנו תמהים היאך השמיט מלכתוב דין תנוקת שלא הגיע זמנה לראות שאפי' סדינין שלה מלוכלכין בדם אין חוששין לה (נדה ה.) וכתם שבין ראיה לחשונה לטניה טהור ושבין טניה לשליסית חזקיה אמר טמא ור"י אמר טהור (נדה י.) והלכתא כר"י דקס ליה ר"ש בן יהודה כוותיה בתנוקת שלא הגיע זמנה לראות, ושופעת ומדלפת אינה שלא ראתה אחת[ח] (נדה י:). כל זה היה לו לכתוב.

לנפש תדרשנו

ג. **אלמא הלכתא כותיה.** משמע דפוסק כר' חייא דחשיב כתם (ושיטת רבי שמביא רבנו אינו אלא לצרוף), ולא כהרמב"ם שפוסק כרבי (דטמאה מה"ת). וכן מוכיח הסד"ט (ס"ק סג) מדברי רבנו לקמן ס' ג הל' כט. וב"כ הריטב"א (דף יד:) בדעת רבינו. וע' סר"ט שם שמודה שהרז"ה הבין בדעת רבנו דפסק כרבי "מ"מ לבבי לא כן ידמה דהא כתב וכו'") מיהו ע' גר"ז (ס"ק עב) דעדיין חשיב ספק איסור כרת, וכן בס"ק ע' כתב הגר"ז נ"מ בזה, שגם בעד העשוי מדבר שאינו מקבל טומאה (לדידן דמטהרים כתם ברבר שאמ"ט), הכתם אוסר. מיהו צ"ע על דעת הגר"ז מדברי רבנו סוף הל' א דמקיל בכתמים אלו עד כגריס ועוד. והנה אין זה אלא משום 'כתמים להקל' כמבואר בגמ' נח. ע"ע בהערות טז' לקמן.

ד. **דלא דמי עד לחלוק.** מקשה הרשב"א (בחידושיו) על רבנו "בעלי הגמ' השוו אותן (עד שאינו בדוק למי רגליים) ואין נחלק אנו ביניהם".

ו. **תינוקת שלא הגיע זמנה לראות.** גם בשער הוסתות השמיט רבנו את דיניה. ופשוט דהוא משום דהוי מילתא דלא שכיחא בזה"ז דלא נהיגי טהרות ואין נ"מ אלא אם תנשא בקטנותה.

ז. **המקומות שהיא תולה אין להם פרט.** משמע דאין חילוק בזה בין נמצא על חלוקה ובין נמצא על בשרה, כאשר חילק רבנו בין מקומות הנ"ל לעיל סי' ב ה"ד וה"ה (ועיי"ש בריש סי' ב שכ' "אין כל המקומות שווין") ולעולם תולים אף בעל בשרה. והנה כן הוכא בהריא בתוה"ב ית. שרבנו "כתב דגם בנמצא על בשרה לבד אם יש לתלות תולה". והנה בכל נוסחאות בעה"נ שלפנינו אין זה כתוב בהריא. מיהו המאירי כ' (לדף נז: ד"ה מזה, עמ' 239) שרבנו "נוטה לומר" כנ"ל, משמע דאינו מפורש, ונ' שכונתו לכאן. שו"ר שכן דקדק מכאן הרשב"א במשמרת הבית שם. (ואע"פ שרבריו שם נסובים על דחיית דעת הרא"ה שם, הרי בכלל דקדוק זה נמצא שתולים אף בעל בשרה לחוד וכמו שכ' הרשב"א בשם רבנו.) ועיי"ש שמקשה הרשב"א על פסק זה, דבהריא מבואר בגמ' נז: שבכה"ג אין תולים.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
בעלי הנפש <מהדורת הרב בוקוולד> אברהם בן דוד (הראב"ד השלישי) עמוד מס : 105 הודפס ע"י אוצר החכמה

אוצר החכמה

קדושה. הלכות איסורי ביאה פ"ד

יז המשמש [א]מטתו פעמים רבות אינן צריכין לבדוק שני העדים שלהן על כל ביאה וביאה. אלא מקנח הוא בעד שלו והיא בעד שלה אחר כל ביאה וביאה של כל הלילה ולמחר יבדקו העדים. נמצא הדם על עד שלה או על עד שלו הרי זו טמאה. שמשה מטתה וקנחה עצמה ואבד העד הרי זו לא תשמש פעם שנייה עד שתבדוק בעד אחר תחלה. שמא דם היה על העד שאבד: **יח** [ב]הניחה העד תחת הכר או תחת הכסת ונמצא עליו דם אם משוך טמאה שחזקתו מן הקנוח. ואם היה עגול טהורה שאין זה אלא דם מאכולת שנהרגה תחת הכר: **יט** [ג]קנחה עצמה בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה ולמחר נמצא עליו דם הרי זו טמאה. ואין אומרים שמא כשטחה אותה ביריכה נהרגה מאכולת. קנחה עצמה בעד שאינו בדוק לה ולא ידעה אם היה עליו דם קודם שתקנח בו או לא היה נמצא עליו דם אם היה הדם כגרים ועוד הרי זו נדה. היה פחות מיכן טהורה שאינו אלא מן המאכולת: **כ** [ד]מי שראתה דם בשעת תשמיש הרי זו מותרת לשמש כשתטהר פעם [ל]שניה. ראתה דם בפעם שניה משמשת פעם שלישית. ראתה דם בשלישית הרי זו אסורה לשמש עם בעל זה לעולם. בד"א בשלא היה שם דבר לתלות בו אבל אם שמשה סמוך לוסתה תולה בוסת. היתה בה מכה תולה [מ]במכה. ואם היה דם מכתה משונה מדם שתראה בעת התשמיש אינה תולה במכה. ונאמנת אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה הדם יוצא ותהיה מותרת לבעלה. ואע"פ שדם יוצא מן המקור בשעת תשמיש: **כא** [ה]מי שראתה דם בשעת תשמיש פעם ראשונה ושנייה ושלישית ואין שם דבר לתלות בו הרי זו [נ]תתגרש ומותרת להנשא לשני. נשאת לשני וראתה דם כך בשעת תשמיש שלש פעמים הרי זו תתגרש ותנשא לשלישי. נשאת לשלישי וראתה דם כך בשעת תשמיש שלש פעמים הרי זו תתגרש ואסורה להנשא עד שתבריא מחולי זה:

כיצד

א טור שם סי' קפ"ו סמ"ג עשין שם: ב טור י"ד סי' ק"ל סמ"ג לאוין קי"א: ג גם זה שם ועי' שם בטור: ד טור שם סי' קפ"ז סמ"ג שם: ה סמ"ג שם טור שם וסי' קס"ו:

מגיד משנה

הן תיקונה ואפילו בשאינה עסוקה בטהרות זהו דעתו ז"ל. ויש בכלל דברים אלו שיטה אחרת למפרשים ז"ל וכתב הרמב"ן ז"ל בפסקי הלכותיו ונשים שיש להן וסת משמשות שלא בשעת וסתן ואינן צריכות בדיקה ובועל ושונה כמה פעמים ואינן צריכות לבדוק לא לפני תשמיש ולא לאחריו ולא בין תשמיש לתשמיש לא הוזכרה בהן בדיקת עדים בגמרא אלא בעסוקה בטהרות עכ"ל זה דעת הר"א ז"ל וכן דעת הרשב"א ז"ל. עוד כתב הרמב"ן ז"ל כל אשה שאין לה וסת חוששין לה בתחלתה שמא תראה מחמת תשמיש לפיכך צריכה לבדוק עצמה לפני תשמיש בעד אחד אם מצאה טהורה משמשת ולאחר תשמיש מיד בודקין את עצמן היא ובעלה בשני עדים אחד לו ואחד לה עשתה כן שלש פעמים ולא ראתה מחמת תשמיש מותרת לשמש בלא בדיקה ואם מצאה דם ג' פעמים בעד שלו או בשלה מיד לאחר תשמיש הוחזקה להיות רואה מחמת תשמיש ואסור' לעולם לבעל זה כמו שיתבאר וכזה הורו מגדולי המורים ע"כ וכן דעת הרשב"א ז"ל:

יז שמשה מטתה וכו'. שם (דף ט"ז:) א"ר אבא א"ר חייא בר אשי אמר רב בדקה בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק מתקיף לה רבי אילא אילו איתיה מי לא משמשא ואע"ג דלא ידעה השתא נמי תשמש אמר ליה רבא זו מוכיחה קיים וזו אין מוכיחה קיים ע"כ. וכבר כתבתי דעת המפרשים ז"ל שאין צורך לזה לבעלה:

יח הניחה העד תחת הכר וכו'. משנה פרק הרואה (דף נ"ח:) עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם (אם) עגול טהור (אם) משוך טמא. ונראה מדברי רבינו שהוא בעד הבדוק שהרי נמשך אל מה שהזכיר תחלה בגדים אלו שמקנחין בהן צריכים שיהיו של פשתן שחקים ולבנים אבל בעד שאינו בדוק לה פשוט הוא שאינה טמאה אא"כ הוא כגרים ועוד כמ"ש רבינו למטה קנחה עצמה בעד שאינו בדוק לה וכו' ולא חילק בין עגול למשוך אלא בין כגרים לפחות מכגרים וזה מבואר וכ"כ ז"ל *וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל שאם יש בו כגרים ועוד אפילו עגול טמאה וכן הדין שהרי אפילו לא בדקה אלא שמצאה בחלוקה כתם כגרים ועוד טמאה כמו שיתבאר פ"ט ועל זה נסמך רבינו שלא כתב כאן חילוק זה ואם הניחה העד הזה בקופסא אפילו עגול טמאה בכל שהוא וזה מתבאר בדברי רבינו במה שכתב למעלה נמצא הדם על עד שלו או על עד שלה הרי זו טמאה ולא חילק בין עגול למשוך ובגמ' (דף י"ד.) אמרו וניחוש דילמא דם מאכולת הוא אמר ר' זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת איכא דאמרי דחוק אצל מאכולת מאי בינייהו איכא בינייהו [כגון] דאשתכח מאכולת רצופה וקי"ל לחומרא דאפילו נמצא על הכתם מאכולת מעוכה טמאה ואין אומרים דם מאכולת מעוכה היא ועד זה מיעכו וכן כתב הרשב"א ז"ל ולזה סתם רבינו:

יט קנחה עצמה בעד הבדוק וכו'. בפרק כל היד איתמר בדקה בעד הבדוק וטחתו ביריכה ולמחר מצאה עליו דם אמר רב טמאה נדה ודעת רבינו דאפילו עגול ופחות מכגרים טמאה נדה ואין זה דומה להניחתו תחת הכר וזהו שלא חילקו כאן בין עגול למשוך כמו שחילקו בהניחתו תחת הכר משום דבכל גוונא היא טמאה אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל השוו דינן וכדברי רבינו ראוי להחמיר: קנחה עצמה בעד שאינו בדוק וכו'. שם בדקה [עצמה] בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי מטמא ורבי יוסי מטהר ואמר רבי זירא כשטמא רבי כר' מאיר וכשטיהר רבי יוסי לעצמו טיהר דתניא האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה וסובר רבינו דאע"ג דבההיא דהאשה שהיא עושה צרכיה הלכה כרבי יוסי כמו שיתבאר פ"ה בההיא הלכה כרבי דהא ר' חייא נמי מטמא לה משום כתם ולאו הא בהא תליא אלא דקים ליה לר' זירא דרבי ס"ל כר"מ בההיא ור' יוסי אזיל לשיטתיה אבל אנן דקי"ל בהא כרבי יוסי דאיפסיקא הלכתא כוותיה ובהא כרבי דהלכה כמותו מחבירו ושם בגמרא מבואר דבעינן כגרים ועוד כמ"ש רבינו אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל פסקו כרבי יוסי להלכה ולמעשה הורו כדעת רבינו והראשונים שסוברים להחמיר. וכתב הרשב"א ז"ל אי זהו עד הבדוק יש מרבותי שכתבו כשבדקתו ולא הניחתו עד שבדקה בו אבל אם בדקתו ואח"כ הניחתו ולאחר שעה בדקה בו אין זה עד בדוק שאני אומר כשהניחתו נכתם במקום [אחר] ולא יראה לי כן אלא כל שבדקתו בין היא בין חבירתה ולא נודע שנכתם בו כתם משום לד אחר ושלא העבירתו בשוק של טבחים או בלד כתמים הרי זו בחזקת בדוקה וכזה ראוי להורות עכ"ל:

כ מי שראתה דם בשעת תשמיש וכו'. בפרק תינוקות (דף ס"ה:) הרואה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ותינשא לאחר נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ותינשא לאחר נשאת לאחר וראתה דם

מחמת

כסף משנה

א"ל בדיקה לפני תשמיש מן הדין אלא משום צניעות בלבד וכו' והראב"ד השיג עליו כמה יגיעות יגע חנם שהרי רב יהודה שהיה נדיק שאין כמותו וכו' וכבר כתבתי בחידושי דהא דרב יהודה לא קשיא עליה עכ"ל:

יז המשמש מטתו פעמים רבות וכו'. טעמו מדתנן בפרק כל היד (דף ט"ז.) בש"א צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש וכו' ובה"א דיה בשני עדים כל הלילה ולטעמיה אזיל שסובר שכל הדברים שנאמרו בענין זה לא לטהרות דוקא הם אלא אף בשאינה עסוקה בטהרות ולבעלה איירי הילכך פוסק כרבי זירא דאמר מדברי כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה כלומר בלא בדיקה ודלא כרבא דפליג ארבי זירא ואמר כי תניא ההיא לטהרות ונראה שסובר רבינו דבעל נפש דאמר רבי זירא לא ממדת חסידות קאמר אלא שורת הדין:

יט קנחה עצמה בעד שאינו בדוק וכו'. כתב ה"ה אבל אנן דקי"ל בהא כרבי יוסי וכו' ובהא כרבי דהלכה כמותו מחבירו. ק"ל דרבי לאו חבירו דרבי יוסי הוא שהרי היה מהדור הקוד' לו וי"ל דאמרינן בפירקין דאילו הוה רבי יוסי קיים כפוף היה לפני רבי:

כיצד

משנה למלך

כ ראתה דם בשלישית ה"ז אסורה לשמש עם בעל זה לעולם. כתב מרן הב"י סימן קפ"ז הבועל את הבתולה וראתה דם מחמת תשמיש נראה דאפילו כמה פעמים אין מחזיקין אותה ברואה דם מחמת תשמיש דלעולם תולין בדם בתולים כו' ועיין בתשובת הרשב"א ח"ג סי' ר"א וצ"ע:

ואם

הגהות מיימוניות

כיון דמדאורייתא בעינן שתרגיש בבשרה אלא דרבנן אסרו רואה בלא הרגשה כמו כתמים והם אמרו דהיכא דאשכחה דם אסרו והם אמרו שלא לבדוק עכ"ל וכן פסק רשב"ם בספ"ק וז"ל ושמעינן מהכא בין אשה שיש לה וסת בין שאין לה בזמן הזה דליכא טהרות לא בעיא בדיקה לא שחרית ולא ערבית לא לפני תשמיש ולא אחר כך כדלקמן בסמוך ואפילו רצתה להחמיר על עצמה לא שבקינן לה להחמיר דאם כן לבו נוקפו עכ"ל. וכן כתב ברוקח: **כ** [ל] מיהו מיחש חיישינן חדא זימנא אחר ראייתה כגון אם ראתה פעם אחת או שתי פעמים בליל ב' של טבילה אח"כ תפרוש מבעלה ליל שני של טבילתה כשתגיע טבילה אחרת תפרוש מבעלה ליל שני של טבילתה ואינה צריכה לפרוש ליל שני של טבילה שלישית דכל כמה דלא קבעה וסת לא חיישינן אלא חדא זימנא כדמשמע פרק האשה מהר"ם ז"ל עיין לקמן פ"ח: [מ] עיין לקמן פ"ח ופי"א ע"כ: **כא** [נ] ואם רצתה לבדוק כמכחול בשפופרת אולי תמצא טהורה ותשאר תחתיו הרשות בידה ודלא כפירוש רש"י דפי' הא דגרסינן התם אמר ליה ר"ל לרבי יוחנן ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל הראשון למה אמר תתגרש תבדוק עצמה שמא תהיה טהורה ומותרת ומתרץ לפי שאין כל האצבעות שוות פי' הואיל ויכולה למצוא היתר ותקנה לינשא לאחר אין להתירה ע"י בדיקה ולפי פי' זה אסורה לשמש עוד לבעלה הראשון אפילו ע"י בדיקת מכחול בשפופרת וקשה לר"י אם לראשון אסור אפילו ע"י בדיקה א"כ לבו של בעל שני נוקפו ופורש ועוד

מסתמא

מגדל עוז

הגיע זמנה לראות ונשאת ב"ש אומרים נותנין לה ארבעה לילות וב"ה אומרין עד שתחיה המכה ומייתי עלה אמר רב גידל אמר שמואל לא שנו אלא שלא פסקה מחמת תשמיש וראתה שלא מחמת תשמיש כו' ואותביה ר' יונה מבתולה דמתני' ומפרשה בשינוי מראה מחמת תשמיש ואימור שמש עכרן ולא נזכר בה זכר זכרון מטומאה וטהרה ולא עסוקה בטהרות כלל אלא כל נורת ההלכה לתשמיש בעלה נאמרה וגם בירושלמי דמייתי עלה דין קטנה מעוברת ומניקה וזקנה כך הוא סגנון ההלכה כולה ולכן כתבו ר"מ ז"ל בפרק זה כהוגן בענין איסורי ביאה ומ"ש בלאחר תשמיש כך מצאתיו בירושלמי דפ"ק דנדה וגם רבותינו בעלי התוס' ז"ל כך כתבו כי כל עיקר צורך הבדיקה אינה אלא לאחר תשמיש לפי שהיא רגילה לראות מחימום התשמיש כלשון הירושלמי ומשום סירכא דידיה נקט לפני תשמיש גם ראיתי לר"מ ז"ל מקולי שפטר בדיקה לפני תשמיש והראב"ד ז"ל נמשך במקנת אחר פרש"י ז"ל ויש לו פנים בהלכה אבל עומקה ובירורה כמו שכתבתי: **יז המשמש** מטתו כו' עד על העד שאבד. פרק כל היד (דף י"ו): **יח הניחה** העד כו' עד תחת הכר. פרק הרואה כתם (דף נ"ח נ"ט): **יט קנחה** עצמה כו' עד אלא מן המאכולת. פרק כל היד (דף י"ד): **כ כב** מי שראתה דם בשעת תשמיש כו' עד סוף הפרק. פרק תינוקת (דף ס"ה):

האשה

(*א"ה וכ"פ הראב"ד בספר בעלי הנפש בשער הכתמים. והרז"ה השיג ע"ז דאפי' באינו בדוק משוך טמא בכ"ש דמשוכתו מוכחת עליו דדם קנות הוא ע"ש בהשגה ג'. ולפע"ד לק"מ דכיון דאינו בדוק י"ל דהיה עליו דם מאכולת קודם בדיקה וע"כ אין ראיה ממה שהוא משוך די"ל בשעת קנוח של בדיקה נעשה דם המאכולת משוך ע"י הקנוח משא"כ בעד הבדוק משוך טמא בכ"ש דבשעת קנוח לא היה דם מאכולת דהא בדוק הוא ואין לתלות במאכולת אלא אחר קנוח ואז משוכתו מוכחת עליו וזה ברור):

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - ה (קדושה) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 16 הודפס ע"י אוצר החכמה

דף יד: בגמרא אף אתה עשיתו כתם. לפי מה דמסיק דר"ח לעת זקנתו טמא משום כתם ובילדותו טמא משום נדה א"כ ק' לפי מה דסבר בילדותו תקשי' איהו לנפשי' מה שהקשה לרבי אף אתה עשיתו כתם וצ"ל דמשום קושיא זו באמת חזר בו ממה שסבר בילדותו אף שדוחק הוא לומר שלא עלה על דעתו בילדותו קושיא זו:

בגמרא היאך מניחין דברי הרב. ק"ק דא"כ למה לא אמר לו ר"י ב"ר יוסי מיד כדברי אביו ולמה שאל לו כדברי מי יאמר לו וי"ל כיון דריבר"י הי' כפוף לפני רבי לא רצה לשתוק מדעת רבי לגמרי מפני כבודו ובפרט שרבי בעצמו שלחו אליו ולכן הזכיר לו גם דעת רבי וצפה שיבקש ממנו שיבקש דעת הרב או עכ"פ יבקש לידע דעות שניהם והוא יכריע אבל כשרצה לידע דעת רבי לבד אמר שאין זה מדת חכם גדול שסומך על דברי התלמיד לבד:

בגמרא לעצמו טהר. הרמב"ם (פ"ד מהל' איסו"ב הי"ט) פסק דטמאה נדה ואעפ"כ פסק בעושה צרכי' כר"י וכבר הקשה הרשב"א עליו איך כ' נגד סוגית הגמרא ולכן חלק עליו ולענ"ד אולי י"ל ע"פ מה שכתבו התוס' דמשמע דר' יוסי מטהר לגמרי כמו באשה שעושה צרכי' דליכא למימר דהכא חמיר ומטמא משום כתם דא"כ מה פריך מרבי יוסי ב"ר חנינא אכן בירושלמי איתא בפי' דרבי יוסי מטמא הכא משום כתם ולפ"ז צ"ל דעל קושיא דרב אחא לקמן לרב אשי הוי מצי לשנויי באמת כן דהכא חמיר טפי וגם לרבי יוסי טמא משום כתם אלא דרב אשי בלא"ה השיב שפיר כיון דקבל הא דריב"ח דר"מ משום נדה טמא אמנם כיון דע"כ מוכח דהכא חמיר טפי לפ"ז י"ל דמה דקאמר ר"ז רבי כר"מ ור"י לעצמו טיהר שהפי' דרבי דטימא הכא משום נדה ס"ל כר"מ דמטמא גם באשה שע"צ משום כתם אבל רבי יוסי טיהר הכא משום נדה ומטמא משום כתם אף דלקמן מטהר לגמרי ולפ"ז י"ל שמה שכתב הרמב"ם הרי זו נדה ולא כתב מטמא משום נדה שאין כוונתו דמטמאה משום נדה כרבי אלא דהיא נדה דטמאה משום כתם ופסק כר' יוסי כיון דגם ר' חייא ס"ל כן וכמו שכתב גם הראב"ד שהביא הרשב"א:

בגמרא ורמינהי איזהו אחר זמן. לא ניחא לי' למימר דר"א ב"ר צדוק חולק אמתניתין ונותן שיעור אחר דמסתמא אמרינן דברייתא מפרש למתניתין כדאמרינן לקמן (סב:) רבי לא שנה ר' חייא מנ"ל וא"כ מסתמא לא תני ר"ח מימרא דתנא דחולק על דסתם רבי במתניתין:

והנה ממה דלא משני דתרד מן המטה ותדיח הוא שיעור שוה לתטול עד מתחת הכר ותבדוק במטה הוכיחו הרמב"ן והר"ן דהך תדיח לאו היינו קינוח אלא בדיקה אבל הרשב"א בתה"א כתב אפכא דתבדוק דברייתא הוא ג"כ קינוח לבד ע"ש:

בתוס' ד"ה מאי לאו. עלו ר"ח ובניו ויסדוה. לענ"ד לא ניחא לרש"י לפרש כן דאין מזה ראי' שלא למד ר"ח לפני רבי קודם שהזקין שמה שאמר עלו ר"ח ובניו וייסדוה הי' ע"י מעשה שלמד לתנוקות ו' סדרי משנה וכמו שכתב הריטב"א בסוכה כאשר כתבתי בספרי ערוך לנר בסוכה שם וא"כ י"ל שר"ח הי' אצל רבי בא"י קודם שהזקין. וכוונת רש"י נראה שהיא כתי' שני של התוס' שמוכיח מדפליג עליו בלשון חבר ולא בלשון תלמיד לרבו:

בא"ד. דא"ל שבאתה ולא קאמר שבא מר. כצ"ל:

בד"ה היאך. לא הי' לו לפסוק כרבו. לענ"ד רש"י בעצמו מתרץ זה במה שכתב בשבת (נא. ד"ה כפוף ויושב) ולא הי' מורה לפניו אף ע"פ שגדול ממנו עכ"ל ולפ"ז ההוכחה היא ממה שאמר רבי ישמעאל בר"י איך הורה אביו ור"י בעצמו לא הי' מורה לפני רבי אלא ודאי שידע שרבי רצה לידע הוראתו של רבי יוסי לסמוך עליו:

בד"ה ורבי יוסי. דהתם נראה דלגמרי מטהר. אע"ג דלפי' ר"ח לקמן לא מטהר ר"י לגמרי מכ"מ נראה להתוס' כן כיון דרבי יוסי אמר בין עומדת בין יושבת טהורה וביושבת ודאי לגמרי טהורה כמבואר בפוסקים:

בד"ה בעינן. לשייע ממתניתין. הקושיא ע"פ מה דמשמע מכאן דהברייתא חולק על מתניתין אכן שם בכריתות כתבו התוס' (יז: ד"ה אמר רב יהודה) דנראה מסוגיא דשם דהגמרא ס"ל דהברייתא מפרש למתניתין מדקתני ותני עלי' וא"כ אין מקום לקושיתם דכאן אמנם כבר כתבתי בספרי ערוך לנר שם (יז:) דשניהם אמת דמעיקרא הוי ס"ד דברייתא מפרש למתניתין ולכן פריך שם לר' חייא בר רב אבל אחר דמשני הא מני ר"א היא א"כ ע"כ ברייתא חולק על מתניתין וקאי סוגיא דהכא למסקנא דהתם ובזה מתורצת קושית התוס' דהכא וגם דכריתות ע"ש:

בד"ה מאי אחר. ממילא ידעינא. לא ניחא להו להתוס' דמשום פלוגתא דר"ע נקט לי' דאכתי לא הוי

חידושי הריטב"א מסכת נדה דף יד עמוד א

ודילמא דם מאכלת היא. פירוש וכל היכא דליכא כגריס ועוד והדם [עגול] דאיכא למיחש בדם מאכלת ניחוש ביה ויהא טמא ספק, ואילו מתני' סתמא קתני שאפי' לא נמצא שם אלא דם טפה כחרדל טמאה ודאי.

פרש"י ז"ל דסתמא קשיא לן ואפי' על נמצא על שלה כשיעור ותיאוס, וליכא למימר שא"כ אין לך נדה ודאית בדם טפה כחרדל בבדיקת עד, דשאני הכא שיש רגלים לדבר כיון שנמצא על שלה ולא נמצא על שלו, וגם לא נמצא על שלה בעד שלפני תשמיש, אבל יש שפירשו דלא קשיא לן אלא בנמצא על שלו ולא על שלה דכיון דדם לאו מגופיה הוא ניחוש נמי לדם מאכלת, אבל נמצא על שלה כיון דמגופה חזיא דשייכי בה דמים כאן נמצאו וכאן היו, וכן פירש ר"ח ז"ל ותוספות, ויש סיוע לזה ממה שהביאוה כאן על פסקא דנמצא על שלו.

בדוק הוא. כלומר שאין מאכלת נכנס שם כלל.

איכא דאמרי דחוק הוא. כלומר דמילתא דלא שכיח הוא שיהא שם מאכלת אבל מכל מקום דבר שאפשר הוא.

ואיכא בינייהו להיכא דאשתכח ביה מאכלת רצופה, דלמאן דאמר דחוק הוא חוששין דמאכלת הוה תמן ושמש רצפה ואין כאן אלא טומאת ספק, ולמ"ד בדוק הוא טמאה ודאי דודאי האי מאכלת מעלמא אתאי לכאן כשהיא רצופה ודם מגופה הוא, וכיון דלא איפסקא הלכתא כחד מהני לישנא נקטינן לחומרא ואפי' נמצאת מאכלת רצופה טמאה נדה.

אתמר בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם. ענין זה הוא הפך הענין של מעלה, דבההיא דלעיל העד בדוק והספק נפל אחרי כן מפני הירך, ובכאן הספק היה בעד ואח"כ לא נולד לו מקום ספק, ואף על פי כן למעלה אמרו בבי מדרשא טמאה ודאי מפני שצד הגריעותא שבו חמור יותר וקולא דחשש (וריבה) [ירכה] אינו כל כך, מה שאין כן בזה דכיון שאין העד בדוק הרי הדבר יותר בחזקת התר כי אינו מועיל כל כך הנגעת העד שבא אח"כ, וזה ברור.

והא דאמרינן שלא היה העד בדוק הלשון מוכיח שלא נטלתו מן האשפה או ממקום התורפה, דא"כ הא ודאי אין כאן בדיקה ודכוו"ע דיו שיהא כתם, וגם פחות מכתם, גם אילו היה מוצנע יפה משאר בדיקות אף על פי שלא בדקתו בתשמיש זה, בדוק הוא בדיעבד ואף על פי שראוי לבדקו כל שעה, ואין דברינו אלא כשנטלתו ממקום בינוני שאינו משומר לגמרי וגם אינו מקום התורפה אלא מקום שנותנת עדיה לפי שעה, ולפיכך נחלקו בדבר אם דנין בו להחמיר כאלו הוא מקום בדוק, או אם נדין אותו כאשפה כיון שאינו משומר ודמים דעלמא מצויין שם לפעמים, **ולמסקנא טהרה רבי יוסי לגמרי** ועשאו כמקום שאינו בדוק.

טמאה משום כתם. פי' לאו דוקא כתם שהרי אין כאן מקום לכתם כלל, אלא או הוא דם מהמקור או דם צפור וכיוצא בו שנדבק בו ממקום אחר לפי שאינו בדוק, אלא דין כתם קאמר כלומר שהוא טומאת ספק.

וזהו שאמר לו רבי חייא אי אתה מודה שצריכה כגריס ועוד, פירוש דעל כרחך כיון שלא היה בדוק לא סגיא שלא תחוש להקל לתלות בדם מאכלת דעלמא ואי אפשר לך לעשותו כעד בדוק לגמרי ואתה צריך לדם כגריס ויותר להוציא מספק מאכלת, וכיון שכן הרי אתה עושה אותו כתם כלומר דין כתם דהיינו טומאת ספק, וכיון דכן גם יש לך לחוש אפי' שהוא כגריס ועוד לדם דעלמא כיון שאין [אתה] דן אותו כעד בדוק, ורבי סובר דכולי האי לא דיינינן ליה כעד שאינו בדוק, דבשלמא למאכלת דשכיח בכל מקום ואפי' במקום בינוני יש לנו לחוש, אבל בדם כגריס ועוד שאינו מצוי במקום שהוא בדוק ואינו בדוק אין לנו לחוש לו, שלא נניח דם המקור המצוי מפני דם זה דעלמא שאינו מצוי במקום העד, ולגביהו כעד בדוק דיינינן ליה, כך פירוש ברייתא זו.

מאי לאו בזקנותו קאי. פירוש מדאמר ליה אי אתה מודה לי.

כשטיהר רבי יוסי לעצמו טיהר. וכיון דאיפסקא הלכתא כר' יוסי בההיא, שמעינן דהלכתא כותיה בהא, דהא **כי הדדי נינהו לגמרי** כדמוכחא סוגיין בהדיא, **ושלא כדברי הראב"ד ז"ל** שפסק כאן להחמיר כר' חייא, ואם איתא דהכא איכא שום חומרא טפי כי פרכינן מדר' יוסי בר חנינא נימא דהא דהכא חמירא טפי, אלא ודאי דהא ליתא.

בדק הבית

פסקא ה'

תו גרסינן התם נעי ר' ירמיה כשיר מהו טיפין טיפין מהו. ופירש הממגר לכי נעינן טיפין טיפין מהו לפילו כטיפין גדולים קתמר, ומבעיא ליה משום דילמא טיפין טיפין הוכח דלמו מגופה הוא כיון דנשרה נמלא, דשלמא בחלוקה כיון דממפקן שייכא ניה הא מילתא דיעשה טיפין טיפין אף על גב דמגופה, אבל על נשרה מי מגופה למו תורחא דמילתא להיות בחקומות חלוקין שהרי ממקום אחד נא למקום אחד, ע"כ. **ואינו נכון,** דכל דבר הנוטף דבר ידוע הוא שאינו מתכוון למקום אחד ומתפזר הוא לכאן ולכאן. **והנכון** לענין לירוף מיבעיא לן, ואף על גב דקיימא לן דטיפין אין מצטרפין, התם נשנדיה והכא נשרה, ולעולם נשרה נקטינן לחומרא ונשנדיה אין מצטרפין לשיעור כגריס ונשרה מצטרפין.

משמרת הבית

פסקא ה'

עוד שם, גרסינן התם נעי ר' ירמיה כשיר מהו טיפין טיפין מהו, ופירש הממגר לכי נעינן וכו'. **אמר הכותב,** לאחת שני דנריס שאינן מתהפכין זה נוטף על זה כנית המרפה על בטיפין גדולים כגריס ועוד, והכי קא מיבעיא, אם צורתן מוכחת עליהן שלא מגופה אתו או לא, ובריייתא דלקמן בטיפין קטנים ולענין צירוף. **ותדע** לך, דאכתי לא איירי כלל בשיעורי כתמים אלא באי זה מקום ובאי זה ענין נחוש להם, ועלה קא בעי ר' ירמיה טיפין טיפין מהו לרחב ירכה מהו, ובשמעתא דלקמן הוא דאיירינן בשיעורין, והתם הוה ליה למיבעי, אלא נראה כמו שאמרנו. וכן מצאתי למורי הרב זצ"ל. **והוא** ז"ל הקשה מכל מקום מדקתני בברייתא טפין טפין אין מצטרפין, משמע ודאי דאצטרופי הוא דלא מצטרפי הא איכא [בחד] מינייהו כגריס ועוד טמאה. והוא מתרץ לה דהתם בטפין שעל בגדיה, שהבגד עשוי להתהפך אילך ואילך ואפשר שיטפטף הדם במקומות הרבה ממנו כפי מה שהוא מתנועע(ת) ומתהפך משא"כ בבשרה. **ולפי** מה שפירשנו לענין צירוף אין הפרש בין בגדיה לבשרה, וכאן וכאן טפין טפין קטנים אין מצטרפין וגדולים אם יש באחד מהן כגריס ועוד טמאה. ומכל מקום לראשונים שומעין להחמיר, ועל בשרה אפילו טיפין קטנים (אינן) מצטרפין.

פסקא ו'

דין בדקה בעד הבדוק לה וטחתו על ירכה

טוש"ע סי' ק"צ סעיף ל"ג, ל"ד, ל"ה

גרסינן בפרק כל היד (יד, א) בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה ולמחר מצאתה עליו דם אמר רב טמאה נדה. פירש רש"י ז"ל שנמצא הדם בירכה, פירוש לפירושו שנמצא בעד ובירכה[50], ולרבותא נקטיה מוכך הכתם על רומב ירכה בכל עין שנמצא הוחיל והוח כנגד בית המוכפה הרי זו טמאה, ואין מומרין מילו נוכף מן הגוף לא היה כזה שכל כך שנמצא בחקומות חלו מחמירין בו ואף על פי שהוא קפק, עכ"ל. וכלשון זה בעלמו כתב גם הרמב"ם ז"ל[°], הנה שפירשו מבואר כדברי המחבר.

ציונים והערות:

50 שנמצא בעד ובירכה. כן פירש רבינו בחידושים (מהד"ב) וכן מסקנת הרמב"ן בדעת רש"י, וע"ע בתוס' (ד"ה ולמחר), וע"ע משא ומתן בפירוש הגמ' וברש"י במלואים למהד"ב (ש"ד פסקא י"ז משו"ת מכת"י סי' צ"ד, צ"ה, צ"ו)

שכן כתב. הל' נדה פ"ד הל' ט'

הרמב"ם ז"ל. פ"ט איסו"ב ה"ט- ור"ל דגם הרמב"ם מפרש האיבעיא מצד צורתה מוכחת, אבל בודאי פליג בעיקר שיעור הכתם, דס"ל דעל בשרה מטמא במשהו (ש"ך ס"ק י"ד, ודלא כהב"ח)

מראה הבית

פסקא ו'

הא דאקשינן **ליחוש [דילמא] דם מאכולת הוא.** פרש"י ז"ל דאנמצא אשלה נמי קאי. **ואי קשיא לך** א"כ אין לך אשה שמטמאה בנדה בבדיקה, **י"ל** דבעלמא ודאי חיישינן, אבל הכא מתוך דבדקה קודם ביאה ומצאה טהור, ולאחר ביאה מיד בדקה ומצאה טמא, רגלים לדבר דדם מאכולת הוא. **עוד י"ל** דהכא

בדק הבית

פסקא ו'

גרסינן במסכת נדה (יח, ב) נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה מותרין וחייבין בקרבן. ופרכינן בגמרא ויחזור וילמוד סמ מתכולת הוא. **ועיקר הפירוש בזה** דנמצא על שלו פריך דמטמינן מפילו תמר זמן, ומו דנמצא על שלו ולא נמצא על שלה, וכיון דכן תיכא למימי דסמ מתכולת דמי סמ דגופה דשלה הוה מסתכא, אבל נמצא על שלה פשיטא מילתא דלא תלינן דסמ מתכולת כיון דסכימי גה דמיס, דמי לא תימא הכי מין לך משה טמאה ע"י דחיקה אלא דסמ כגריס ועוד דליכא למימס למ

בדק הבית

מתכולת, אלא ודאי כל מגופה לא תלינן דמידי. **ופרקינן** מותו מקום דחוק הוא אבל מתכולת, פירוש והילכך ליכא למימס דמס מתכולת הוא אלא דמס גופה הוא, ואף על גב דלא נמצא על שלה כלל מיפשר דממתך שהיה מס מועט נמוק דשלה ולא נדבק אלא דשלו, וכל דכן דשמש עלמו למחרינן דהוא דחוק אבל מתכולת והא פשיטא ליה, ומעיקרא לא פריכינן ויחזור דילמוד מס מתכולת אלא ממטולטלת דילה. **איכא דאמרי** מותו מקום דמוק הוא אבל מתכולת, ולעניין מותו מקום מחרינן, ולעולם השמש דחוק הוא אבל מתכולת. ומיכא דינייהו כגון דמשמש מתכולת

ולומר דאע"ג דנמצא גם בירכה אין אומרין דם זה בירכה היה וממנו נדבק בעד ולא תטמא משום נדה אלא משום כתם כדין דם הנמצא בירכה לבד, דכיון דבדקה בעד ונמצא עליו דם ודאי מגופה אתא ובודאי משוינן לה. **ודוקא** בשנמצא עליו יתר מגריס ועוד דנפק ליה מדין מאכולת, הא פחות מיכן כיון דטחתו בירכה תלינן במאכולת. ותדע לך, דהא קתני במתניתין (שם) נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן

על שלה אותיום טמאין וחייבין בקרבן, ואקשינן עלה בגמרא וליחוש דילמא דם מאכולת הוא, ופירש רש"י ז"ל דאפילו אנמצא על שלה פריך, ופרקינן אותו מקום בדוק אצל מאכולת ואיכא

תורת הבית הקצר

פסקא ו'

חלוק זה שזכרנו בו בכל מקום חלוק הבדוק הוא, בין שהוא בדוק לה בין שבדקתו חבירתה והשאילתו לה. לקחה חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו לשאול ממנו אם בדוק הוא אם לאו, תולה להקל שכבר היה שם, דכתמים דרבנן ספיקן להקל. (עי' בארוך פסקא ח')

האשה שבדקה עצמה בעד הבדוק לה ונמצא עליו דם אפילו טפה כחרדל בין עגול בין משוך טמאה, ולא עוד

מראה הבית

שלו, איכא לספוקי דילמא דם מאכולת הוא, דאי מגופה אתא הא איבעי ליה לאישתכח בין על שלו בין על שלה. **אבל ר"ח ז"ל פירש** דעל שלו דוקא פריך, וכן פירשו בתוספות, וטעמא משום דכיון דנמצא בשלו ולא בשלה יש לחוש לדם מאכולת, אבל בדידה כיון דשייכי בה דמים לא תלינן בדם המאכולת.

ופרקינן **אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת איכא דאמרי אותו מקום דחוק הוא אצל מאכולת ואיכא בינייהו כגון דאישתכח מאכולת רצופה.** וכיון דלא איפסיקא הלכתא כחד מהני לישני נקיטינן לחומרא ואפילו נמצא מאכולת רצופה טמאה נדה.

בדקה בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה ולמחר מצאה עליו דם אמר רב טמאה נדה. פרש"י כגון שנמצא הדם ביריכה, פירוש לפירושו שנמצא בעד וביריכה, ולרבותא נקטיה כלומר דאע"ג דנמצא ביריכה ואיכא למיתלי דדם ביריכה הוה ולא תהא נדה אלא טמאה משום כתם, קמ"ל דכיון דבדוק הוא אצלה הוה רגלים לדבר דמגופה אתא וכודאי משוינן ליה.

וכשמצאה בו גריס ועוד עסקינן, הא פחות מגריס כיון דטחתו ביריכה טהורה דתלינן במאכולת. ותדע לך דהא לעיל פרכינן וליחוש דילמא דם מאכולת הוא, ואי לאו דאותו מקום בדוק או דחוק אצל מאכולת הוה תלינן במאכולת, והילכך היכא דטחתו ביריכה ואיכא למתלי במאכולת תלינן. ועוד דהא משמע דהכא כיון דאיירינן בעד הבדוק ובעד שאינו בדוק ומפלגינן בינייהו בדין טחתו ביריכה והניחתו בקופסא ולא מפלגינן בינייהו בשעורין כלל, אלמא תרוייהו חד שיעורא אית להו.

ואי קשיא לך הא דאמרינן בסמוך אמר לו ר' חייא אי אתה מודה לי דצריכה גריס ועוד א"ל אבל א"כ אף אתה עשיתו כתם, דאלמא כל שאתה מצריכו גריס ועוד אינה מטמאה נדה אלא טמאה משום כתם, וא"כ הכא דמטמאינן לה משום נדה אל תצריכנה גריס ועוד. ועוד מדקאמר ליה אי אתה מודה לי שצריכה גריס ועוד, אלמא בעד שאינו בדוק בלחוד הוא דבעו גריס ועוד, אבל בעד הבדוק לה אפילו בכל שהו.

לא קשיא, דהא אמר ליה רבי דעל כרחין בעינן גריס ועוד לאפוקי מדין מאכולת, אלמא לאו כללא הוא דכל שצריכה גריס ועוד לא תהא טמאה אלא משום כתם.

ועוד יש לי לומר דהכא הכי קאמר ליה, אי אתה מודה לי שצריכה גריס ועוד ואפילו הניחתו בקופסא, הא פחות מכאן תולין להקל דמעיקרא הוה ביה, א"כ אף אתה חושש לעד זה שמתחלה היה בו כתם, וכיון שאתה תולה לו להקל בפחות מכגריס מה שאין כן בעד הבדוק שהניחתו בקופסא, אף ביותר מגריס נמי נתלה בו אף על פי שאין כן בעד הבדוק, ואם אין אתה תולה בו להקל ביתר מכגריס, אף בפחות מכאן תטמאנה בהניחתו בקופסא כדרך שאתה מטמא בעד הבדוק. ואמר ליה בעד שאינו בדוק על כרחינו אנו צריכים ליתר מכגריס הואיל ומאכולת מצויה להתמעך בו, אבל יתר מגריס דנפק ליה מדין מאכולת אין אומרים שמא נתעסקה בו בכתמים או עברה בשוק של טבחין, לפי שאינו מצוי שהעדים המוכנים לבדוק יתעסקו בהם או שיעברו בהם בשוק של טבחין, כנ"ל.

ור"ח ז"ל פירש ולמחר מצאה עליו דם על העד, וטחתו ביריכה נמי לרבותא נקטיה, כלומר אף על פי שיש לתלותו בדם מאכולת לא תלינן והרי זו טמאה נדה. **ואפשר דלדבריו אפילו בפחות מגריס מטמינן ליה משום דרגלים לדבר,** דאי לא מאי רבותא כי טחתו ביריכה כיון דנפק ליה מדין מאכולת, והרמב"ם ז"ל כן כתב. **והסברא הראשונה יותר נכונה להלכה.**

ודוקא בעגול הוא דתלינן בדם מאכולת, אבל משוך כיון שבדקה בו והעד בדוק לה והכתם משוך רגלים לדבר דמגופה אתא, וכדתניא העד שהוא נתון תחת הכר או תחת הכסת אם עגול טהור מפני שהוא דם מאכולת אם משוך טמא מפני שהוא דם קנוח, ומייתינן לה בגמ' בפרק הרואה.

(חידושי הרשב"א נדה יד, א)

בדק הבית

לפופה כלומר כעד שלו, להך ליישנא דלמרת כדוק הוא מלל מאכולת הא ודאי מתה נכנסה שם על יד השמש, שאפשר שהיתה קרובה לשם כלומר לותו מקום, וממוך שהיא מתה נגרר עם השמש והאי דם מגופה הוא דהא כדוק הוא מלל מאכולת היא, להך ליישנא דלמרת לחוק הוא, כיון שאינו כדוק ומאכולת מצויה שם לימת שמש לנפה והכניסה שם והרגה, והאי דם לידה הוא.

איתמר כדקה כעד הכדוק לה וטמאו בירכה ולמאר מנאה עליו דם לאר רב טמאה נדה. הפירוש הגכון זה דמנאה עליו דם על העד קאמר ואפילו כמשהו, דהא להדיא לאמרינן טמאה נדה ולא מפרשין שיעור כלל, הילכך האי ליישנא שאמת ודאי כמשהו משמע, וכן הדין נותן כיון שהיה עד כדוק לה וכדפרישית לעיל°, דאלו כעד שלה לא משו לעולם למאכולת. ולאיה גמורה כדבר דהא ר' חייא ורבי פליגי כעד שאינו כדוק, רבי אומר טמאה נדה ורבי חייא אומר משום כתם, ואמר ליה רבי חייא לרבי בכיון דמשום נדה מטמא לה הוה ליה לטמויי אפילו משהו, וכעד הכדוק לא פליגי, מכלל דכעד הכדוק אפילו רבי חייא מודה דטמאה משום נדה, ורבי חייא מודה לכל היכא דטמאה משום נדה דין הוא שאטמא כמשהו. ולבני המאבר לא נתכוונו כזה.

לעיל. ד"ה ועיקר

משמרת הבית

פסקא ו'

עוד שם מיתמר כדקה כעד הכדוק לה וטמאו בירכה ולמאר מנאתה עליו דם וכו'. **אמר הכותב**, כאמת נראה דכי ניים ובכיב למדה להאי מסכתא ושאינו מכוון כאחד מכאמעותיו ולא ידע מקומה ולא הכין נתיבה לנא מסיק לה כמה למסיק תעלה מדי כרגא. והמאבר כבר לקדק הרבה כאבורו, לכיון לאיירי האם כעד הכדוק וכעד שאינו כדוק ומפלגינן ביינייהו בין טאמו בירכה ובין היאמו כקופסא ולא מפלגינן ביינייהו כהדיא כאיעורן לעלמא אד איעורא אית להו והיינו גריס ועוד. והוא דקאמר שכל שמטמא משום נדה הדין נותן שיהא כל שהוא, טעות רבאי היא, דכל שטאמו בירכה אם הוא עגול אינה למיתר למאכולת ולפיכך בעינן כגריס ועוד לאפוקי מאאכולת, ובין דנפיק ממאכולת ודאי מגופה אאא וכדעמר ליה רבי לר' חייא. **ואפילו בא לפרשה** בפאות מגריס ומשום תומרא הוא"ל ובדקה בו כמו שפירשו קאת מן הרעאוגים ז"ל, מכל מקום הרעיה שהניא וקרעה לאיה גמורה טעות גמורה היא, דהניא דרבי ודרבי חייא דקאמר ליה רבי חייא לרבי אי אתה מודה שצריכה גריס ועוד אמר לו אבל אמר ליה אם כן עשינו כתם, כלומר דאילו משום נדה אפילו כבל שהוא היה לטמא, דאלמא בעד הכדוק שניכה מודים דאפילו בבל שהוא בעל מטמא נדה הוא, הפם בשהניאמו בקופסא וכדאמינן בהדיא בדקה בעד שאינו בדוק לה והניאמו בקופסא, וכלומר וודאי בעד הכדוק אין עגול אין משוך טמאה נדה דוודאי מגופה אאא ובהרגשה אאא. מוכח דגם בלא הרגישה, כל שודאי ראתה תלינן שודאי הרגישה וכמש"כ הרמב"ם לענין בא מהפרוזדור (חוו"ד ק"צ סקב"ז, ועי' סד"ט קפ"ג סק"ב ובשו"ת צלעות הבית להב"מ סי' י"ג בסופה)

הרמב"ם ז"ל. צ"ל הרמב"ן ז"ל, וכן מוכח בתוה"ב

דאמרי דחוק הוא אצל מאכולת, אלמא אי לאו בדוק או דחוק הוה תלינן במאכולת[51]. ומתניתין ודאי בעד הבדוק הוא, דאי בשאינו בדוק חטאת לא מייתו דאינה טמאה משום נדה אלא משום כתם, וכי תימא דאתיא כרבי דמטמא° משום נדה וביתר מכגריס, אם כן היכי מקשינן ליחוש דילמא דם מאכולת הוא, דהא כיון דאיכא גריס ועוד (ד)נפק ליה מתורת מאכולת, [ועוד] דאפילו תמצא לומר דאינו לא בדוק ולא דחוק כל היכא דאיכא יתר מגריס דנפק ליה מדין מאכולת מטמא רבי משום נדה דודאי מגופה אתא וכדקאמר ליה לר' חייא. אלא ודאי מתניתין בעד° הבדוק ובפחות מגריס ועוד דלא נפק מדין מאכולת, ואי לאו דאותו מקום בדוק או דחוק אצל מאכולת לא מטמינן משום נדה. **[ו]אפילו** לפירושו של רב חננאל ז"ל[52] שפירש ההוא דאנמצא על שלו פריך, אבל בשלה בלא טעמא דדחוק ובדוק טמאה נדה הואיל ושייכי בה דמים, מכל מקום כך נראין הדברים הואיל וטחתו בירכה. **ועוד** דהא משמע דכיון דאיירי הכא בעד הבדוק ובעד שאינו בדוק, ו[מ]פלגינן ביינייהו בדין טחתו בירכה ובדין הניחתו

[נט.]

{דף קעח}

ציונים והערות: 51 **הוה תלינן במאכולת**. ממה שלמד מכאן לטהר לגמרי בפחות מכגריס ועוד, מוכח שמפרש קושיית הגמ' ודילמא דם מאכולת דר"ל שנטהר לג מרי, ודלא כרש"י ותוס' שפירשו הקושיא אמאי טמאה ודאי לקרבן (סד"ט סי' קפ"ג סק"ב- וע"ע מש"כ בחידושים- מרה"ב) 52 **ר"ח ז"ל**. עי"ש בתוס' ד"ה וליחוש

והניאמו בקופסא, ולכאורה וודאי בעד הבדוק אין עגול אין משוך טמאה נדה דוודאי מגופה אאא ובהרגשה אאא ולא דקא סבירא להו כרגשת עד היא כדאיתא בפרק הרואה (נז, ב), והא דכ בעד הבדוק וטחתו בירכה לאיכא למאי בדם מאכולת שמא בירכה נרגפה עליו מאכולת, והוא שיהא הכתם עגול אבל משוך דם קטן הוא וכדאמינן בריש פרק הרואה על שהיה נתון תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור אם משוך טמא, ואיך אתוספתא אם עגול טהור שהוא דם מאכולת אם משוך טמא שהוא דם קטן. **וכן פסק** הרמב"ד ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל° לאעפ"י שהוא עד הבדוק לה ובדקה בו וטחתו בירכה ולמאר מנאה עליו דם פאות מגריס ועוד טהורה ובלבד בעגול לאלינן באמכולת.

תורת הבית הקצר

אלא אפילו נמצא על הכתם מאכולת מעוכה טמאה, ואין אומרים דם זה מאכולת מעוכה זו היה ועד זה מיעכו, לפי שאותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת. וכן הדין וכן הטעם כשבדקה בו והניחתו בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם כל שהוא בין משוך בין עגול.

בקופסא, ולא מפלגינן בינייהו בהדיא בשיעורין, אלמא תרוייהו חד שיעורא אית להו. **ואם** תאמר אי בכגריס ועוד היכי מטמית משום נדה, דהא משמע דכל היכא דבעינן כגריס ועוד לא מטמינן לרבי חייא מיהא משום נדה אלא משום כתם, וכדאמר ליה רבי חייא לרבי בסמוך גבי עד שאינו בדוק והניחתו בקופסא (שם, ב) אי אתה מודה שצריכה גריס ועוד אמר ליה אבל [א״ל א״כ] אף אתה עשיתו כתם, ואלו בעד הבדוק משמע דרבי ור׳ חייא בחדא שיטה קיימי, מדאיפליגו בעד שאינו בדוק ולא איפליגו בעד הבדוק, אלמא בעד הבדוק דמטמא אפילו ר׳ חייא משום נדה על כרחין לאו כגריס ועוד היא. **מיסתברא** לי דהתם הכי קאמר ליה רבי חייא לרבי, אי אתה מודה דאפילו הניחתו בקופסא צריכה גריס ועוד, דלא מטמינן לה בכל דהוא כדמטמאינן לה בעד הבדוק והניחתו בקופסא, אם כן אף ביותר מכגריס נמי כתם[53], שאתה תולה בו להקל לומר דמעיקרא הוה ביה, אם כן בשיש [בו] יתר מכגריס תלה בו להקל ונימא דמעיקרא הוה ביה, ואם אי אתה תולה ביותר מכגריס אף בפחות מגריס כן. ואמר ליה רבי בפחות מגריס ועוד אי אפשר לטמא בעד שאינו בדוק הואיל ומאכולת עשויה להתמעך, אבל יתר מגריס דנפק ליה מדין מאכולת אין אומרין שמא נתעסקה בו בכתמים או עברה בו בשוק של טבחים, לפי שאינו מצוי[54] שיתעסקו בכתמים או שיעברו בשוק של טבחים אם העדים בדוקין[55], הילכך בודאי מגופה משוינן לה. **אבל** הר״ר משה ז״ל כתב[56] (פ״ד מאיסו״ב הל׳ י״ט) דאפילו בפחות מכגריס טמאה[57] הואיל ובדקה בו דרגלים לדבר. והראשון נראה עיקר וכמו שכתבנו, וכן פסק ה״ר אברהם ז״ל[58] וכן פסק הרמב״ן ז״ל. **ומכל** מקום דוקא בשהכתם עגול תלינן במאכולת כל שאין לה גריס ועוד הואיל וטחתו בירכה, אבל משוך רגלים לדבר דדם קינוח הוא[59] הואיל ובדוק הוא מתחילה, וכדתניא ברישׁ פרק הרואה (נח, ב) עד שהיה נתון תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור אם משוך טמא. ותניא בתוספתא (פרק ז׳ נדה הל׳ ז׳) אם עגול טהור שהוא דם מאכולת אם משוך טמא שהוא דם קנוח.

פסקא ז׳

דין בדקה בעד שאינו בדוק, ובפירוש עד הבדוק ושאינו בדוק

טוש״ע סי׳ ק״צ סעיף ל״ו, ל״ח

תניא בפרק כל היד (יד, א) **בדקה בעד שאינו** בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאתה עליו דם רבי אומר טמאה משום נדה רבי חייא אומר טמאה משום כתם אמר לו רבי חייא אי אתה מודה שצריכה גריס ועוד אמר לו אבל אף אתה עשיתו כתם ורבי קסבר בעינן גריס ועוד לאפוקי מדין מאכולת וכיון דנפק ליה מדין מאכולת ודאי מגופה אתא. **ועוד** תניא התם (שם, ב) רבי מטמא ורבי יוסי מטהר אמר רבי זירא

ציונים והערות: **53 אף ביותר מכגריס נמי כתם.** הלשון צריך תיקון, ואצ״ל אף אתה עשיתו כתם (ועי׳ ל׳ רבי׳ בחידושים- מרה״ב) **54 לפי שאינו מצוי כו׳.** נ״ל דהיכא די״ל שבא הדם בעד מחמת שנתעסקה סמוך למקום שהעד שם במיני דמים תולין אפי׳ יותר מכגריס. (ב״י סי׳ ק״צ, וכ״פ ברמ״א סעיף ל״ד) **55 אם העדים בדוקים.** הלשון בחידושים (מרה״ב) ״העדים המוכנים לבדוק״ **56 אבל הרמב״ם ז״ל כתב.** וכן שיטת ר״ח, עי׳ בחידושים (מרה״ב) **57 טמאה.** נ״ל טעמו דממ״נ טמאה, דאם נמצא גם על ירכה, אידהו לשיטתי׳ דבנמצא על גופה טמאה בכל שהו, ובנמצא רק על העד הרי הוכחה לפנינו דלאו ממאכולת. (ט״ז סי׳ ק״צ ס״ק ב״ד) **58 הר״א ז״ל.** שער הכתמים סי׳ ג׳ (הל׳ א׳) **59 רגלים לדבר דדם קינוח הוא.** צ״ל הכוונה דכיון שבדקה וליכא רגלים לטהרה מצד עיגולו, דאין לומר שצריך הוכחה לטומאה ע״י שהוא משוך דהרי בטחתו בירכה דיליף מינ׳ אין הוכחה ממה שהוא משוך לומר דמגופה אתיא (חי׳ רעק״א נדה נח, ב- וכן נלענ״ד מוכח מהלשון בקצר שטיהר בעגול פחות מכגריס רק משום חזקה אם דם קנוח הי׳ משוך הי׳)

תורת הבית הקצר

בדקה בעד הבדוק לה ואחר כך טחתו ביריכה או שהניחתו תחת הכר או תחת הכסת ולמחר נמצא עליו דם, אם הכתם עגול ואין בו כגריס ועוד טהורה דתולין במאכולת, שמא מאכולת נתמעכה שם תחת הכר או תחת הכסת או ביריכה, ואעפ״י שהעד בדוק הוא, חזקה אם דם קנוח היה משוך היה. ואם משוך טמא ואפילו אין בו כגריס ועוד, ואין אומרים בזה דם מאכולת הוא כיון שהעד בדוק אצלה. וזה חומר בעד מבחלוק, שכתם הנמצא בחלוק אעפ״י שהוא בדוק בין עגול בין משוך תולין אותו להקל במאכולת עד שיהא בו כגריס ועוד.

מראה הבית

פסקא ז׳

כשטמא ר״מ וכו׳ וכשטהר ר״י לעצמו טיהר. ופירש ר״ח ז״ל דכשטהר ר׳ יוסי לא טהר אלא משום נדה ומטמא משום כתם. ולכאורה ודאי שמעתין דהכא כדבריו מכרעא, מדאמרינן הכא דר׳ מאיר מטמא משום נדה, דאלמא בנדה פליגי, ומאי דטמא ר׳ מאיר טהר ר׳ יוסי, אבל משום כתם טמאה לכולי עלמא, ור׳ חייא נמי הכין אית ליה דטהורה משום נדה וטמאה משום כתם.

כשטיהר רבי יוסי לעצמו טיהר, פירוש לשיטתו הלך, כשטימא רבי כרבי מאיר טימא דתנן (נט, ב) האשה שעושה צרכיה וראתה דם ר' מאיר אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי [יוסי] אומר בין כך ובין כך טהורה אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אסי והאמר ר' יוסי ב"ר חנינא כשטימא רבי מאיר לא טימא אלא משום כתם ואלו רבי משום נדה קאמר, כלומר אלמא רבי ורבי מאיר לאו בחדא שיטה קיימי (בהדיא) [בההיא], אלא עדיפא דרבי מדרבי מאיר, או משום דלא דמו אהדדי ואפשר דההיא דרבי מאיר הואיל ועם מי רגלים אתא ליכא אלא משום כתם והכא טמאה משום נדה דרגלים לדבר הואיל ובדקה בו. אמר ליה כי איתמר ההיא משום נדה איתמר, כלומר ודאי כרבי מאיר ודא ודא אחת הן, וההיא דר' יוסי ב"ר חנינא לאו משום כתם קאמר אלא משום נדה. **ופר"ח** ז"ל[60] דכשטיהר ר' יוסי לא טיהר אלא משום נדה אבל משום כתם טימא, ואתיא האי פלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי בפלוגתא דרבי ורבי חייא. ואיברא דפשטה דשמעתין דפרק כל היד הכין משמע לכאורה, דמדאמר ר' זירא וכן אמר ליה רב אשי לרב אחא בריה דרבא דרבי מאיר משום ◦ נדה, אלמא רבי יוסי נמי לא טיהר אלא משום נדה אבל משום כתם לא. **אלא** דקשיא לי דהא בהדיא אמרינן בפרק האשה דר' יוסי אפילו לכתחילה טיהר, דתנן התם (נט, ב) איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים ר' יוסי מטהר ור' שמעון מטמא, ואמרינן עלה בגמרא ורבי יוסי בחד ספיקא מטהר בספק ספיקא מיבעיא מהו דתימא הני מילי דיעבד אבל לכתחילה לא קמשמע לן, כלומר דממשנה יתירא שמעינן דאפילו רישא דליכא אלא חדא ספיקא מטהר רבי יוסי לגמרי ואפילו לעסק טהרות ולשמש ביתה. **וקיימא** לן בפלוגתא דר' מאיר ור' יוסי דהלכה כר' יוסי, דאמרינן התם אמר שמואל ואמרי לה אמר רב יהודה הלכה כר' יוסי וכן אורי ליה רבי אבא לשילא הלכה כר' יוסי. וכיון דאוקימנא פלוגתא דרבי יוסי בעד שאינו בדוק בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי, קיימא לן בההיא כר' יוסי. ומינה נמי דעד שאינו בדוק אפילו משום כתם טהור,

[יט:]

ציונים והערות: **60 ופר"ח ז"ל כו'.** עי' תוס' שם (ד"ה ור' יוסי- וברמ"א סי' קצ"א החמיר כר"ח, והכריע בש"ך סק"ג כוותי')

מראה הבית

אלא דקשיא לי דהתם ברישׁ פרק האשה שהיא עושה צרכיה אמרינן בהדיא דר' יוסי מטהר אפילו לכתחילה כלומר לעסוק בטהרות לכתחלה, דאלמא אף משום כתם מטהר.

והתימה הגדול בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב נמצא עליו יתר מכגריס ועוד הרי זו נדה, והראב"ד ז"ל שכתב ג"כ בספר בעלי הנפש דאע"ג דבההיא הלכה כר' יוסי בהא הלכה כרבי משום דקאי ר' חייא בשטתיה דמטמא לה משום כתם ושקלינן וטרינן בשמעתא אליבא דר' חייא אלמא הלכתא כותיה. **וזה תימה,** שבעלי הגמרא השוו אותן, ואיך נחלק אנחנו ביניהם, ואם הלכה כר' יוסי בהא הלכה כותיה באידך, דהיכי מזכינן שטרא לבי תרי.

אלא ודאי מסתברא דבעד שאינו בדוק בין עגול בין משוך בין בפחות מגריס ועוד בין ביתר מכגריס ועוד טהורה ואפילו הניחתו בקופסא, אבל בעד הבדוק אם הניחתו בקופסא בין כך ובין כך טמאה דודאי מגופה אתא ואפילו נמצאת שם מאכולת רצופה דאותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת, ואם הניחתו תחת הכר או תחת הכסת אם משוך טמא לפי שהוא דם קינוח כיון דאיכא רגלים לדבר שבדקה בו, ואם עגול הוא, פחות מכגריס ועוד טהורה לפי שהוא דם מאכולת, כגריס ועוד טמאה דכיון דנפק ליה מדין מאכולת ודאי מגופה אתא.

ואם תאמר מאי שנא עד שאינו בדוק מהא דתנן לקמן בפרק האשה שהיא עושה צרכיה שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות. **תירצו בתוספות** דהתם היינו טעמא משום דהוה לה כל חדא כבאה לישאל עליה ועל חברתה דטמאות כענין שאמרו בשני שבילין.

ופירוש עד שאינו בדוק, ראיתי בנמוקי הרמב"ן נ"ר שכתב בשם רבותינו הצרפתים ז"ל כגון שהזמינה פקולין או צמר או בגדים נקים ולבנים אלא שלא חזרה וראתה בהן סמוך לבדיקה אם יש עליהן טיפי דמים מן מאכולת או משאר דברים, דאלו בבגד שאינו בדוק כלל לא אמר רבי טמאה נדה, דאטו לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו מי מטמא רבי משום נדה.

ואינו מחוור בעיני כלל, דא"כ תקשי לן כולה מכלתין, שלש נשים שלבשו חלוק אחד, וכן שלש נשים ישנות במטה אחת או שישבו על ספסל אחד, אמאי טמאות כשנשתמשו בהן בזו אחר זו, כיון שאנו תולין במקרה שאינו ידוע ואפי' בעד וכ"ש בחלוק וסדין וספסל, וכן ראתה על בית יד של חלוק שלה במגיע כנגד בית התורפה אמאי טמאה, וכי ידיה בין עיניה כל היום שלא בא שום מקרה שם. וכן פושטתו ומתכסה בו בלילה דתנן כל מקום שימצא שם דם טמאה וכן בפליון, כיון שאנו תולין להקל במקרה שאינו ידוע ואפילו בעד הבדוק לה מעיקרא, אמאי טמאה בכל אלו.

אלא ודאי מסתברא דכל שבדקתו לכך אינו יוצא מחזקתו עד שתדע דם זה מאין בא או באיזה דבר היא יכולה לתלותו בידוע, הא בסתם אינה תולה, וזו דרך פשוטה בכולה מכילתא. וזו שהוקשה להם אם לקחה בגד מן האשפה איך יטמא בזה רבי משום נדה, איברא בהא לא טמא רבי משום נדה ולא ר' חייא משום כתם, ואפילו לקחה חלוק מן השוק וקנחה בו אינו מטמא אפילו משום כתם ואפילו לרבי, ולא נחלקו אלא בבודקת בעד דסתם עדים מוצנעים הן במקום שאין מתעסקין בהם בכתמים ואין מוליכתן בשוק, ומשום הכי מטמא בהן רבי משום נדה ור' חייא משום כתם, והיינו נמי דאמרינן דכיון דנפק ליה מדין מאכולת ודאי מגופה אתא וכמו שכתבתי למעלה כנ"ל, וכן נראה מפירושי רש"י ז"ל בפלוגתא דרבי ור' חייא.

(חידושי הרשב"א נדה יד, ב)

משמרת הבית

פסקא ז'

עוד שם מימר בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא וכו'. **אמר הכותב,** מסיים מין זו ממש, ומין חיצת מה שאינו מצוי לבדי עצמו נראה שאינו מצוי, וכי מה בין מוכין נקיים בדוקים והניחן ומחר שעה או שתים או אפילו חיוס עד לילה תניחם ובדקה בו ולא בדקתו, ובין לחלוק שבדקתו ולבשתו ופושטתו ומניחתו ומשחילתו לחברתה וכן בפליון, שם נמוס למוכין הללו שהגיע להן מקרה לחתר בדיקה, גם לחלוק זה נמוס, והשניים והשלישים למה טמחוס, ואפילו הרחשוה שמא מקרה נמחדש בו, כמו שחולין גם במוכין הנקיים בדוקין, ומדרכה כל שהיא לובשת את החלוק מצוי יותר לקבל כתמים מעלמא ולאו מדעתא מן המוכין המוכחין במקום אחד וכן בפליון ובפסקל. ואף המחבר הקשה כן ודן לפני הרב ז"ל ולא הסכים.

בדק הבית

פסקא ז'

איתמר בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי חומר טמאה משום נדה רבי חייא חומר טמאה משום כתם, ותניא בברייתא דרבי מטמא ורבי יוסי מטהר לגמרי. ועד שאינו בדוק לה פירש מורי רבנו משה ז"ל כגון שהזמינה מוכין לבנים ונקיים וכיוצא בו ואחר זמן קנחה בהן ולא בדקה בהן חוץ מעכשיו בשעת בדיקה ולהכי מטמא לה רבי משום נדה, אבל עד שאינו בדוק לה פירש מורי רבנו משה ז"ל כגון שהזמינה מוכין לבנים ונקיים וכיוצא בו ואחר זמן קנחה בהן ולא בדקה חוץ מעכשיו בשעת בדיקה ולהכי מטמא לה רבי משום נדה, אבל עד שאינו בדוק לה כלל לכולי עלמא אינה חוששת לו כלל. והקשה החכם מה כן שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות, ע"כ. **ואיני מבין דבריו,** דחלוק זה בשהיה מתחלתו בדוק מיירי והגיע לשלשתן לזו מיד זו, מה כן כשנמצא עליו דם הרי כולן נטמאו.

ואע"ג דרבי ור' חייא לגבי כתם שוין, מכל מקום כיון דר' זירא ורב אשי מדמי להן להדדי ואיפסיקא הילכתא בההיא כר' יוסי ואפילו בלכתחילה, בהא דעד שאינו בדוק הלכה כוותיה וטהורה אפילו משום כתם. **אבל** הרב רבי אברהם ז"ל כתב[61] דאע"ג דבההיא הלכה כרבי יוסי בהא הלכה כרבי משום דקאי ר' חייא בשיטתיה דמטמינן לה משום כתם, ושקלינן וטרינן בגמרא אליבא דר' חייא, אלמא הלכתא כוותיה. ומכל מקום לגבי אשה שהיא עושה צרכיה ונמצא דם על המים קיימא לן כרבי יוסי דאמר טהורה, ע"כ. **ולא** ירדתי לסוף דעתו של הרב ז"ל היכי מזכה שטרא לבי תרי, (דרבי) [דאי רבי] זירא ורב אשי מדמו להו להדדי דאינהו בקיאי בדידהו טפי מינן, היכי אמרינן אנן דלא דמו. ואי דמו, אי הלכה כרבי יוסי בנמצא דם על המים, על כרחין הלכה כמותו אף בההיא דעד שאינו בדוק. והר"ז הלוי ז"ל כן פסק אף בעד כר' יוסי וכן עיקר[62]. **ואם** תאמר מאי שנא עד שאינו בדוק מהא דתנן בפרק האשה שהיא עושה צרכיה (נט, ב) שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות. **כבר** תירצו רבותינו הצרפתים ז"ל דהתם נמי בדין היה לטהר את כולן, אלא כיון דכולן תלויות בחלוק זה הוה ליה כההיא דשני שבילין[63] דאם באו לישאל בבת אחת שניהם טמאין בזה אחר זה שניהם טהורין. **[ולא]** נתחוורו דברים אלו אצלי, דאם כן שאלה חלוקה אף לנכרית שלא ראתה[64], ואי נמי ראתה כתם אחת מן השלש נשים לאחר זו, נטהר את האחרות[65], דהא איכא חדא מינייהו דאינה באה לישאל. **ודברי** הרב רבי משה ב"ר נחמן ז"ל קרובים לדברי התוספות, שהוא ז"ל פירש עד הבדוק לה כגון שבדקתו ולא זז מתוך ידה, שבדקה בו, ועד שאינו בדוק כגון שהזמינה מוכין לבנים ונקיים וכיוצא בו אלא שלאחר זמן קינחה בהן ולא בדקה אותן עכשיו בשעת בדיקה, ומשום הכי מטמא לה רבי משום נדה ור' חייא משום כתם, אבל אם לקחה עד שאינו בדוק לה כלל לכולי עלמא אינה חוששת

ציונים והערות: **61 הרר"א ז"ל כתב.** שער הכתמים סי' ג' (הל' ב) **62 וכן עיקר.** אמנם בקצר החמיר למעשה, והטור קיצר במה שהביא דעת הרשב"א להקל (ב"י סי' ק"צ) **63 דשני שבילין.** פרק ה' טהרות משנה ה' **64 אף לנכרית שלא ראתה.** לא ירדתי לסוף דעת הרשב"א, איך נתלה בה כיון שלא ראתה (נקודות הכסף סי' ק"צ) **65 דא"כ כו' נטהר את האחרות.** י"ל דלתוס' ורמב"ן באמת מטהרים האחרות בכה"ג (נקה"כ הנ"ל- ועי' בסד"ט ס"ק מ"ו שתמה דהרי בגמ' דף ס' מפורש דאין תולין בבעלת כתם, הרי דאין מטהרים בכה"ג)

תורת הבית הקצר

פסקא ז'

בדקה בעד שאינו בדוק, אפילו הניחתו בקופסא ולמחר נמצא בו כתם אפילו גדול כגריס ועוד ואפילו היה הכתם משוך טהורה, אשה זו בחזקת טהורה עומדת ועד זה אינו בדוק, אעפ"י שבדקה עצמה בו, מספק לא נטמא אותה. ויש מי שהורה בזה להחמיר כל שיש בו כגריס ועוד, והמחמיר תבא עליו ברכה.

בדק הבית

עוד הקשה החכם מיהם דאמרינן נמצא על בית יד חלוק שלה טמאה וכן פושטתו ומתכסה בו וכן פליון, ע"כ. **וכל דבריו** תמה תלמי, דהתם בתלוש שלה כל שהוא בדוק כלל, דאין סברא לומר שאם לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו שיהא רבי מטמא בכי הא משום נדה ולא רבי חייא משום כתם. **ואינו** מחוור בעיני, דאם כן תיקשי לן כולה מכילתין שלש נשים שלבשו חלוק אחד כדאמרן, וכן נמצא על

בדק הבית

מתמילה והיא לוקמו תדיר הרי הוא בחזקתו בדוק, ומינו דומה למינו מוכין נקייס בחקוס אחד ועמד זמן שלא נתברר לה עניינ אם הס בנקיותס אס לאו, וזה ברור.

בית יד של חלוק שלה, וכן פושטתו ומתכסה בו, וכן פליון. אלא ודאי אחר שהיה החלוק או העד בדוק אצלה מתחילה הרי הן לעולם בחזקת בדוקין עד שתדע שיצאו מחזקתן, שאין תולין לעולם במקרה שאינו ידוע. **אלא** נראה לי שזה הוא עד שאינו בדוק, כל שהיא נוטלתו ממקום מוצנע, שדרכן של נשים ◦ להצניע ולהכין להן עדים ואין מוליכות אותן בשוק ולא מתעסקות בהן בכתמים על הרוב, משום הכי הוה מטמא בהן רבי משום נדה כאלו בדקתו היא ור' חייא חושש לו ומטמא משום כתם, אבל בשלקחה (ה)חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו[66] אם מן הנכרית או מן הישראלית או מישראלית נדה או טהורה וכיוצא בזה, או שקנחה בעד המזדמן לה בבית, בכי הא ודאי ליכא מאן דמטמא ואפילו משום כתם.

[כ.]

פסקא ח'

מצאה כתם על חלוק אינה טמאה אלא בחלוק הבדוק

טוש"ע סי' ק"צ סעיף ל"ט, מ', מ"ח

שנינו בפרק האשה (נט, ב) שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות. פירוש בשהיו שלשתן זקנות או ילדות או מעוברות או שאינן מעוברות, אבל אחת זקנה ואחת ילדה או אחת מעוברת ואחת שאינה מעוברת תולות זו בזו כמו שיתבאר[67]. **תניא** בפרק הרואה (נח, א)

ציונים והערות: **66 ואינה יודעת ממי לקחתו.** ואין יכולה לשאול אם בדוק הוא אם לאו (תוה"ב הקצר לפסקא ו') **67 כמו שיתבאר.** פסקא י"א

תורת הבית הקצר

ואיזה עד הבדוק, יש מרבותי שכתבו כשבדקתו ולא הניחתו עד שבדקה בו, אבל אם בדקתו ואחר כך הניחתו ולאחר שעה בדקה בו אין זה עד בדוק, שאני אומר כשהניחתו נכתם בו ממקום אחר. ולא נראה לי כן, אלא כל שבדקתו בין היא בין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם מצד אחר ושלא העבירתו בשוק של טבחים או בצד העוסקין בכתמים הרי זה בחזקת בדוק, וכזה ראוי להורות.

מראה הבית

שאלת האשה שעשתה צרכיה בקרקע ומצאה דם, ומתוך כך קנחה את עצמה בחלוקה והעבירה חלוקה מכנגד גבה עד כנגד כריסה ומצאה מראה אדום, ואח"כ אחזה בסוף חלוקה וקנחה בה באותו מקום ומצאה עליו דם במה שנגע בכותלים, אבל במה שהכניסה בפנים לא מצאה כלום, ואותו חלוק שקנחה בו לא היה בדוק אצלה קודם בדיקה. ועוד הרגישה ומצאה שהיה הדם בא דרך גדולים, וכל אותו היום כשהיתה עושה צרכיה מצאה דם שותת לה משם. הודיעני אם תולה בזה כמו שתולה במכה שיש לה בבית הרחם, או נאמר בזה כאן נמצא כאן היה. ועוד אמרת שהייתה בחזקת מעוברת אלא שלא הוכר עוברה.

תשובה תחלת כל דבר אנו צריכין לדעת שאין כאן עסק למעוברת ולשאינה מעוברת, שלא נאמרו דברים הללו אלא בתליית אשה בחברתה, מעוברת בשאינה מעוברת וזקנה בילדה ובתולת דמים בשאינה בתולת דמים, אבל בבודקת עצמה או ברואה כתמים לא נאמרו דברים.

ומכל מקום בזו יש לדון ולטהר מצד אחר, שהרי האשה שהיא עושה צרכיה ונמצא דם בספל בין על שפת הספל טהורה כרבי יוסי, וכל שכן בספל של גדולים לבד או של גדולים וקטנים דהוו להו כשתי ספקות, ספק ממקום הגדולים בא ספק ממקום המים ספק מן המקור, וקרוב הדבר להיות כאיש ואשה שעשו צרכיהן בספל, ולפיכך אם ראתה דם ולא בדקה עצמה כלל או שבדקה ומצאה טהורה ואפילו לאחר וסת טהורה.

אבל כשבדקה את עצמה לאחר מיכן מלפניה ומצאה טמא, אם בדקה בעד הבדוק לה היה אפשר שנחוש לה, ואף על פי שאחר מיכן הרגישה בדם הבא ממקום אחר ובדקה שם ומצאה דם, לפי שזו כמטהרת את חברותיה שאינה מצלת אלא במצאה בשיעור וסת והוא השיעור שהעד בידה וקנחה בו מיד, **אבל זו שבדקה בעד שאינו בדוק לה, אין בדיקת עד שאינו בדוק עושה ולא כלום כדעת מקצת מן הגדולים, ולזה דעתי נוטה להלכה** ולמי שאינו רוצה להחמיר על עצמו. וכ"ש כאן, דאחר שאמרנו שכל שעושה צרכיה ונמצא דם בספל אין חוששין לה וטהורה כדעת ר' יוסי, הרי שור שחוט לפניך להתיר בדמו העוסק בו, והרי אותו מוחזק בדם שאין אנו חוששין לו, כי בודאי דם זה מגופה בא ואנו מחזיקים אותו בדם טהור, וכאילו נתעסקה בכתמים באותו מקום וממנו נתקנח בשולי החלוק, ואפילו היה חלוק הבדוק לה, דשני מקומותיה קרוב הוא לבא מכאן לכאן, וכ"ש דרך משמוש של קנוח ראשון שקנחה משכה מכנגד גבה לנגד כריסה, זהו שנראה לי. ואתם ברו לכם אוכל מתוך פסולת אחר שפתחתי לכם פתח של בדיקה בהלכה.

(שו"ת הרשב"א החדשות (מכת"י) סי' צ"א)

שתי נשים שלבשו חלוק אחד אחת ארוכה ואחת קצרה אם מגיע כנגד בית התורפה של ארוכה שתיהן טמאות, כלומר דלכל אחת הוא למטה מן החגור. כנגד בית התורפה של קצרה טמאה וארוכה טהורה, דלמעלה מן החגור הוא לארוכה. **חלוק** זה[68] שדברו בו חכמים בכל מקום חלוק הבדוק הוא, אבל חלוק שאינו בדוק או שלקחתו מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו אין חוששין לו משום כתמים, שאני אומר כבר היה שם כתם זה, שהכתמים מדבריהם[69] הולכין בהם להקל. **בדיקה** זו שאמרנו בין שבדקתו חברתה והשאילתו לה בין שבדקתו היא עצמה, דתניא בפרק הרואה (שם) בדקה עצמה וחלוקה[70], כלומר כשפשטתו[71], ומצאה טהור והשאילתו לחברתה ונמצא כתם בחלוק, היא טהורה וחברתה תולה בה, כלומר הראשונה טהורה שהרי בדקה עצמה וחלוקה כשפשטתו ומצאה טהור, וחברתה השנייה שתולה בה אוקמה רב ששת דלענין דינא תנן, שאין חברתה חייבת לכבס לה את החלוק דאין מוציאין ממון מן הספק דאמרה לה אבדיקתך לא סמכינא, אבל לענין טומאה, הראשונה שבדקתו טהורה אבל השניה טמאה, דבדיקת חברתה כבדיקת עצמה[72] וכחלוק הבדוק לה הוא.

פסקא ט׳

דין נשים שנמצא כתם ביניהם בשנמצאת א׳ מהן טהורה או טמאה

טוש״ע סי׳ ק״צ סעיף נ״א, נ״ג

שנינו בפרק האשה (נט, ב) שלש נשים שלבשו חלוק או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות, פירוש שהרי בדוק היה להם מתחילה[73], ומי תולה במי. **ודוקא** בשלא בדקה אחת מהן את עצמה בתוך שיעור וסת של

ציונים והערות: **68 חלוק זה כו׳.** דין זה הוזכר בקצר לעיל (פסקא ו׳) **69 שהכתמים מדבריהם.** עיין בחידושים דף נ״ו (מרהי״ב לפסקא י״א) שכ״כ דמשום דכתמים דרבנן מקילים בחלוק שאינו בדוק. **70 בדקה עצמה וחלוקה.** כ״ה גם בקצר וברמב״ם (פ״ט איסו״ב ה״ל), אבל גירסת הגמ׳ לפנינו בדקה חלוקה (ועי׳ הגהות הב״ח), וכן מסתבר דסגי בבדקה החלוק, ולגי׳ הרשב״א י״ל דר״ל או חלוקה, וסגי גם בבדיקת עצמה לחודה דהוחזקה בטהרה עד שעת הבדיקה (סד״ט סי׳ ק״צ ס״ק ס״ח) **71 כלומר כשפשטתו.** בקצר (ואחריו בטור) הוסיף שבדקה חלוקה גם קודם הלבישה, וצ״ע לאיזה צורך כתבו (ב״ח סי׳ ק״צ) ועי׳ עמה״ב **72 דבדיקת חברתה כבדיקת עצמה.** מבואר הוכחתו דהשני׳ ודאי לא בדקה דא״כ איך תתלה בראשונה לענין דינא כיון שיודעת שהי׳ נקי בשעת השאלה (סד״ט סי׳ ק״צ סס״ק ס״ח) **73 שהרי בדוק הי״ל מתחילה.** וגם בבאו לישאל בזא״ז טמאות, כמ״ש לעיל (פסקא ז׳) דבכה״ג י״ל דין עד הבדוק, ודלא כרבותינו הצרפתים שם דדינו כאינו בדוק.

תורת הבית הקצר

פסקא ח׳

שתי נשים שלבשו חלוק אחד בדוק ונמצא דם בחלוק למטה מן הסינר של זו ושל זו שתיהן טמאות. למעלה מן הסינר של זו ושל זו שתיהן טהורות, ואעפ״י שאין להם במה לתלות, אני אומר נתעסקו בכתמים או ישבו בצד המתעסקים בכתמים ושכחו ולא הרגישו. במה דברים אמורים בשלא פשטו אותו בלילה לכסות בו את ראשן, אבל [אם] כיסו בו את ראשן שתיהן טמאות.

כסתה אחת מהן את ראשה ולא השנייה, אותה שכסתה בו את ראשה טמאה וחברתה טהורה. היתה אחת ארוכה ואחת קצרה, אם מגיע הכתם כנגד בית התורף של ארוכה שתיהן טמאות, כנגד בית התורף של קצרה, קצרה טמאה וארוכה טהורה, דלמעלה מן הסינר הוא לארוכה.

האשה שלבשה חלוק הבדוק, וכשפשטתו בדקה עצמה וחלוקה ומצאה טהור, והשאילתו לחברתה ונמצא כתם בחלוק, הראשונה טהורה והשניה טמאה, דבדיקת חברתה כבדיקת עצמה, וכחלוק הבדוק הוא לה.

פסקא ט׳

שלש נשים שלבשו חלוק אחד בדוק שבדקתו הראשונה ופשטתו ולבשתו השניה וכן השלישית, ולא היתה בדיקה בין ראשונה לשניה ובין שניה לשלישית, ואחר כך נמצא דם בחלוק, כולן טמאות, דמי תולה במי.

במה דברים אמורים, בשלא בדקה אחת מהן עצמה תוך שיעור לוסת של מציאה. אבל אם בדקה אחת מהן עצמה תוך שיעור וסת של מציאה ומצאה טהור היא טהורה והשתים טמאות, בדקו שתים תוך אותו שיעור ומצאו טהור שתים אלו טהורות והשלישית טמאה. בדקו שלשתן ומצאו טהור שלשתן טמאות, דדם זה מהיכן בא.

וכן הדין כשבדקו ספסל אחד וישבו שלשתן בזו אחר זו ונמצא עליו דם לבסוף. וכן הדין למטה הבדוקה ששכבו עליה שלשתן בזו אחר זו. בדקה הראשונה שלבשה החלוק או שישבה על גבי הספסל או ששכבה על המטה ומצאה טמא, ואפילו שתים הראשונות בדקו ומצאו טמא כולן טמאות, לפי שאי אפשר לראשונות לבדוק תוך שיעור וסת לזמן שלבשו את החלוק או שישבו על הספסל או ששכבו על המטה. אבל אם האחרונה שהיא לובשת את החלוק או שיושבת על הספסל או ששוכבת על המטה קנחה עצמה תוך שיעור וסת של מציאה ומצאה טמא, אותה שמצאה טמא מצלת על חברותיה, והיא טמאה וחברותיה הראשונות טהורות.

לג(א)-לה(א) בדקה עצמה בעד הבדוק לה ולמחר מצאה עליו דם כל שהוא וכו' עד והוא משוך טמאה. הכל מדברי הרמב"ם בפורת הבית הקלר (סם יח.) וטעמו מדתנן בפרק כל היד (יד.) נמצא על עד שלו טמאים ומייבים בקרבן נמצא על שלה לותיוס טמאים ומייבים בקרבן נמצא על שלה למחר זמן טמאים מספק ופטורים מן הקרבן וגרסינן עלה בגמרא וניחום דילמא דם מכולת הוא אמר רבי זירא לותו מקום בדוק הוא אצל מכולת ומיכא לתמרי [כג] רחוק הוא אצל מכולת מאי ניייהו מיכא ניייהו דמסתכא מכולת לנופה להך ליענא דלמרת בדוק הוא מעלמא מאי להך ליענא דלמרת רחוק הוא מימור שמא נפיפה ופסק הרמב"ם בפורת הבית הקלר (ג"ו ג"ד יח.) כמאן דאמר בדוק הוא ולפיכך אם נמצאת מכולת לנופה טמאה וכן פסק הרב המגיד בפרק ד' (פיקו"ג הי"ח) וכתב שכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל יא*) ולפי מה שפירש רש"י אפילו לא פסקינן כההוא ליענא טמאה שפירש דכי פריך ניחום דילמא דם מכולת הוא הייט לומר שמאי טמאים ולאי לברוך את התרומה ולהתחייב בקרבן ולאי נראה מדברי לעניין טומאה לחוד ניחא לן דלא חייטינן לדם מכולת ומ"כ כי אמרינן לפיכך בייטיהו דמסתכא מכולת לנופה הייט לעניין שריפת תרומה והצמת קרבן ולאי אצל לעניין שהוא טמאה לכולהו ליצאי אפילו נמצאת מכולת לנופה טמאה משום הכיון דבדקה בו קרוב הדבר שבא מגופה הילכך טמאה מספק ומע"פ שפירש רש"י לנופה מעוכה על העד רחוק מן הדם קצת הדם קצת דמסתע מדבריו שאם היתה לנופה על הדם תלינן במכולת הפוסקים לא מילקו בכך ובפירוש כתב הרמב"ם (שם) דנמצאת מכולת לנופה על הכתם טמאה ומפשר לומר דרש"י נמי לא מפליג אהכי אלא כדי לברוך התרומה ולחייב קרבן ולאי לליענא דבדוק הוא אפילו היתה לנופה על מקום הדם לא הוה מצוי ליה ולאי אצל לעניין שהיתה טמאה אפילו לנופה על הדם טמאה: **ורבינו** ירוחם (נכ"ו מ"ב דף רכח ע"ג) כתב בלשון הזה לעולם יש מומר בעד מחלוק כמו שכתבתי כי עד הבדוק לה וקנתה עלמה והניחתו בקופסא במקום אחין לתלות במכולת ונמצא עליו [דם] אין משוך אין עגול טמאה זולתי אם מצאה עליו מכולת מעוכה וכן אם בדקה עלמה בעד הבדוק לה ומצאה עליו דם טמאה אין משוך אין עגול ואפילו כל שהוא ואפילו מצאה עליו מכולת מעוכה אחותו מקום בדוק הוא אצל מכולת ע"ל ומה שכתב מחלה בעד הבדוק אפילו הניחתו בקופסא טמאה זולתי אם מצאה עליו מכולת מעוכה הוא תמוה דמשמע שאם מצאה עליו מכולת מעוכה טהורה ומאי הכי הניחתו בקופסא ואותו מקום בדוק הוא אצל מכולת וכמו שכתב הוא עלמו בסמוך ולכן נראה לי שצריך להגיה בתחלת דבריו עד שאינו בדוק במקום עד הבדוק יב): **וגרסינן** התם בגמרא (שם) מיתמר בדקה בעד הבדוק לה וטמאו מיכה ולמחר מצאה עליה קטז] דם למר רב טמאה נדה. ופירש רש"י נמצא עליה דם. על הירך: טמאה נדה. טומאה ודאית דכיון דהעד בדוק לה שלא היה בו דם קודם בדיקה ודאי מגופה הוטעו על העד ומשם הוטעו בירכה ולא למרינן דילמא מעלמא אתא על ירכה ופסק טומאה היא. וכתב הרמב"ם [תוה"פ שם יח.]: פירש רש"י שנמצאת הדם בירכה לפירושו שנמצא בעד ובירכה ולרבותא נקטיה לומר דאע"ג דנמצא קיץ] [גם בירכה אין מומרים דם זה בירכה היה וממנו נדבק בעד ולא תטמא משום נדה אלא משום כתם כלין דם הנמצא בירכה לבד דכיון] דבדקה בעד ונמצא עליו דם ודאי מגופה אתא ודוקא כשנמצא עליו כגרים ועוד דנפקא ליה מדין מכולת הא פחות מכן תלינן במכולת והכיא רחיות לדבר ואח"כ כתב (שם יט.) אבל הרמב"ם כתב לאפילו בפחות מכגרים טמאה הואיל ובדקה בו רגלים לדבר והרמצן נראה לי עיקר וכן פסקו הר"ן (בעה"כ שעה"כ פט"ו:ק) והרמב"ן (בהלכותיו פ"ד המ"ו) ז"ל ומכל מקום דוקא כשהכתם עגול למלינן במכולת כל שאין בו גרים ועוד הואיל וטהרו בירכה אבל משוך רגלים לדבר דלא קיעות הוא הואיל ובדוק היה לה מתחלה וכדתנן בפרק הרואה כתם (נח:) עד שהיה נתון תחת כר ונמצא עליו דם אם עגול טהור ואם משוך טמא דברי רבי אליעזר ב"ר לדוק ומניא בתוספתא (פ"ו ה"ד) אם עגול טהור שהוא דם מכולת אם משוך טמא שהוא דם קיעות קיח]. וזה לשון הרמ"ם (פ"ם פ"י ה) על משנה זו משוך טמא אפילו כל דהו עגול טהור עד שיהא בו כגרים ועוד וכתם מודה רבי אליעזר ברבי לדוק לפף במשוך [כד] בשאין כגרים והכי תניא בתוספתא משוך טמא מפני הקיעות ואיפסיקא הלכתא בגמרא כרבי אליעזר ב"ר לדוק:

לג(ב)-לה(ב),לח(א) והשתא מה שכתב רבינו בדקה בעד הבדוק לה ולמחר מצאה עליו דם כל שהוא. כלומר ולא טמאו בירכה ולא הניחתו בקופסא טמאה כר אי כתם טמאה [כה] ומ"ש אפילו כל שהו נמצא טמאה: **ומ"ש או שהניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם אפילו כל שהוא טמאה.** בגמרא (יד.) אפיליגו בבדקה עלמה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר נמצא עליו דם וסובר רבינו דעד כאן לא פליגי אלא מפני שהעד לא היה בדוק אבל אם היה בדוק מודו כולי עלמא דטמאה. וזה לשון הריטב"א (שם ד"ה מיתמר) הא דתמרינן אלא היה עד בדוק הלשון מוכיח אלא שאולתו מהמשפה או ממקום המורפה דמ"כ הא ודאי אין כאן בדיקה ולכולי עלמא דיו שיהא כתם וגם פחות מכתם, גם

פרישה

(מח) **שהניחתו בקופסא.** נראה לענ"ד דמה שכתב או שהניחתו בקופסא קאי אבדקה בעד שאינו בדוק לה אף על גב דקתמר הניחתו ים לומר דאעד קאי ופלוגתא הוא בגמרא (יד.) בבדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא (מיהו צריך עיון אי פליגי אפילו בנמצאה על עד שאינו בדוק לה דם "כל שהוא" קכ] דים לומר דלא בכל שהוא מיירי ועיין בית יוסף שהביאו ועיין מה שכתבתי בסוף סימן זה (אות נב) על מה שכתב רבינו אין בכתמים מספק ופת וכו') ורמב"ם פסק לקולא

דרישה

[טז] **או שהניחתו בקופסא.** זו ואין צריך לומר זו קתני דאפילו בהניחתו מגולה כתב שטמאה ולא אמרינן שמא מעלמא נפל וכל שכן בהניחתו בקופסא וכתבו רבינו כדי לימשך אחר לשון הגמרא. בית יוסף. אבל נראה לענ"ד דפירושו כמו שכתבתי בפרישה:

חדושי הגהות

[כג] דחוק הוא וכו' כן הוא בגמרא בבלי"ת וכן הוא הנכון: [כד] **בשאין כגרים** ועוד כל"ל (מעדני יום טוב): [כה] **לא** נמצאת כן בטור שלפנינו קיט] דמי קאי ג"כל שהוא" קאי הכי כגר העמיקו בתוך ומי כוונתו ג"כל שהוא" בתרת הכי העמיקו אחר כך גבי הניחתו בקופסא לכן נראה לענ"ד מן "ומ"ש אפילו" עד "ומ"ש אף": כדי ליישב התמיהות, והוא המשך למה שכתב מקודם: קכ] **צ"ע** דלהדיא איתא בגמרא שם ע"ב דדוקא בכגריס ועוד פליגי (אי אתה מודה וכו'). ט"ז ס"ק כא, ש"ך ס"ק מא:

מפתח סדרי טהרה

יא*) ס"ט סי' קפג סק"ב ד"ה ובאמת דברי הרשב"א: יב) ס"ט ס"ק נז מד"ה בב"י:

הדפסה ברזולוציות מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 142 הודפס ע"י אוצר החכמ

בקופסא מקום מכוסה לעולם טמאה בכל שהוא דלא תלינן במאכולת כיון דלא הניחתו תחת הכר והכסת וגם לא טמאו בריכה וכן כתב הרשב"ץ להדיא בתורת הבית (הקצר ג"ז ס"ד יח.) דאין חילוק בדין זה בין הניחה בעד במקום מגולה או הניחתו בקופסא ורבינו נמשך אחריו בלשון זה והכי משמע בקונטרס דפרק כל היד (יד.) דבמצנפה שניהו בקופסא בעמא דס על העד אחר תשמיש טמאה לבעלה אפילו מצאה לאחר זמן ומשמע דהניחתו זמן מה במקום מגולה קכא] ומ"כ בפלוגתא דרבי ורבי חייא אחרו בדקה בעד שניהו בדוק לה והניחתו בקופסא אלמא דבעד הבדוק לה והניחתו בקופסא לדברי הכל טמאה בכל שהוא וכן כתב רבינו ירוחם יט מומר בעד מבחלוק כי עד הבדוק לה וקינחה עצמה והניחתו בקופסא וכו' טמאה אפילו אם מצאה עליו מכולת מעוכה וכן אם בדקה עצמה וכו' כלומר בין הניחתו בקופסא ובין הניחתו במקום מגולה בין שוה וכן ג"ל במלוקה הרמב"ם טמאה "אפילו" וכו' ולא כמו שכתוב בדפוס "וולמי" יג) כן נראה לי ולא כדברי יוסף:

ולמחר מצאה עליו דם אפילו כל שהוא טמאה בין אם הוא עגול או משוך (מט) **ואפילו מאכולת רצוצה בו:** לד-לה (ג) **ואם טחתו ביריכה לאחר שבדקה בו או שהניחתו תחת הכר והכסת דהשתא איכא למיתלי בדם כינה שנתמעכה ביריכה או תחת כר וכסת הילכך אם הוא עגול טהורה שודאי אינו מדם הקינוח שאם היה מדם הקינוח היה משוך** (נא) **ובלבד שלא יהא בו כגריס ועוד אבל אם יש בו כגריס ועוד או שאין בו כגריס ועוד והוא משוך טמאה. ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב בעד הבדוק לה**

לד **ומ"ש ואם טחתו ביריכה וכו'.** הא דטחתו ביריכה לימא בפרק כל היד לימר בדקה בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה ולמחר מצאה עליו דס לאו דבר פשוט הוא דמסתם לן לימר נמי לאו טמאה נדה וכן מורין בי מדרשא טמאה נדה. והא דהניחתו תחת הכר וכו' לימא בסוף פרק הרואה כתם דשניהו עד שהוא נתון תחת הכר ומצא עליו דם עגול טהורה משום טמאה דברי רבי אלעזר ברבי נדוק ובגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אלעזר ברבי נדוק ובפירוש ליה בסמוך דטחתו ביריכה טמאה משום נדה נמי ניחו אלא במשוך דלית ליה טפק אלא ודאי הוא דמגופה אחת בשעה שקינחה מצא עגול טהורה כמו שנתון תחת הכר או הכסת: **ומ"ש ואדוני אבי הרא"ש** כתב בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה וכו'. הכי פירושו לפברש קמייתא דין טחתו ביריכה כדין תחת הכר דלימא טמאה אלא במשוך מצא עגול טהורה אבל הרמ"ם סובר לחלק בין זה לזה דלפ על גב דקי"ל דתחת הכר ניחו טמאה אלא במשוך כדלימא להדיא סוף פרק הרואה כתם כדפרישית וכדכתב גם הרמ"ם לשם אבל בדין טחתו ביריכה כתב הרמ"ם בפרק כל היד בתם בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה שטמאה משום נדה ומדלא פירש דבר משמע דס"ל דיש להחמיר בטפי בטחתו ביריכה דלא תלינן במאכולת וזהו שכתב רבינו ולפי זה אין חילוק בין עגול בין משוך בכל ענין טמאה בכל שהוא דאפילו בתחת הכר אלא בקופסא דלא תלינן כלל במאכולת אלא אם כן בהניחתו תחת הכר דשניהו בקופסא דלא תלינן כלל במאכולת: **וכמו** שהבין רבינו מדעת הרמ"ם להחמיר יותר בעד הבדוק וטחתו ביריכה דאפילו בכל שהוא טמא בין משוך בין עגול אבל תחת הכר משוך טמא עגול טהור כך פסק גם הרמב"ם בפירוש בפרק ד' דטמאה

חילוק בין עגול בין משוך בכל ענין טמאה בכל שהוא. כלומר דלא מפלגינן בין עגול למשוך ובין כגריס ליתר מכגריס אלא אפילו טמא אלא מפני שהוא טהור מכל מקום כתם שמן הדין היתה טהורה אלא שהכמים החמירו וטימאוה מספק אבל כשאנו מוצאים טמאה נדה משמע דטמאה ולפי מדינא כיון שקנאה בו יותר הדעת נוטה לומר דמשם בא מלומר שנתלה בטיחת ירך וכיון דטמאה ולפי מצאינן לה לאפילו בטיפת דם כחרדל מטמאינן לה בין שהוא עגול בין שהוא משוך כדין כל רואה דם מגופה: **ומכל** מקום נראה דלא רבינו יד) כמה שתלה הדבר בלבו ז"ל לומר שכתב שטמאה מקום נדה שלשון הגמרא שם כך הוא טמאה מקום נדה קכג] נדה ומין צורך ללמוד זה מהרמ"ם ואם נראה לומר שהרמ"ם היה גורס טמאה מקום נדה ולפי זה אין חילוק וכו' דאלו האומרים לטהר בעגול פחות מכגריס אינם

פרישה

ורבינו יכול להיות שפוסק כאומרת עיין קכב] בב"י (סו. ד"ה בדקה בעד) שכתבתי ולא קשיא מידי דכתיבת ליה לעולם תולין בכינה כאומרת אלא מ"מ כן שיש לתלות שבא הדם ממקום אחר קודם הבדיקה ואחר הבדיקה ובדיעבד אף על גב דיש לתלות דבא שם אחר בדיקה אפילו הכי טמאה כיון דקודם הבדיקה ודאי לא היה עליו דם שהרי בדקה קכב*] לפני הבדיקה ועיין להיקה: (מט) **ואפילו מאכולת רצוצה בו.** שאותו מקום של הכתם בדוק הוא אלא מאכולת ובודאי מעלמא נפל עליו כך. רשב"ם. כלומר שהיתה לוגה קודם שנפל עליו: (נ) **ואם טחתו ביריכה.** להשמע לימא למיתלי בדם כינה. קלת קשה למה תולין בכינה בפי מצאנו דם על בשרה ויש לומר דעל בשרה הממירו יותר מבמקום אחר: (נא) **ובלבד שלא יהא בו כגריס ועוד.** והוא הדין יותר מכגריס ועוד אם יש לה מקום לתלות בו כמו שנתבאר לעיל בסיפה דבר תולין בכמיס:

הגהות והערות

קכא] **ועיין** גם בט"ז ס"ק כא שהוכיח כן מהא "דפשוט במתניתין בנמצא על עד שלה לאחר זמן דטמאים מספק", וצ"ע דבמשנה ר"ל שבדקה עצמה אחר זמן מתשמיש, ולא שבדקה את העד אחר זמן מהבדיקה שבדקה עצמה. סדרי טהרה ס"ק נח וחוות דעת ס"ק טז. ועיין עוד שו"ת פני יהושע ח"ב יו"ד סי' יעיין הערה נח בשו"ע: קכב] **כלומר** עיין בב"י שהביא את הרשב"א הנ"ל, ואפשר שתיבות אלו "עיין בב"י שהביאו" מקומם לעיל אחר "ורשב"א פסק לקולא" (או אחר "והניחתו בקופסא" ור"ל שהב"י הביא את הפלוגתא דגמ'): קכב*] **את** העד: קכג] **לפניו** בגמרא ליתא תיבת "משום" אלא גרסינן רק "טמאה נדה" (וכן בתורת הבית שהביאו בסמוך, וכן בראש, ולא כהגירסא בטור):

מפתח סדרי טהרה

יג) ס"ט ס"ק נז סד"ה בב"י: יד) ס"ט סי' קפג סק"ב ד"ה אם לא:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 143 הודפס ע"י אוצר החכמ

גורסים גלח טמאה סתם שאילו היו גורסין טמאה משום נדה לא היו מחלקין כך ס"כ לא היה לו לכתוב גלח ומדוע מצי ז"ל גורס ומדנקט לשון כתב משמע דלאו דגירסא קמי גלח מדברים שכתב ואנו לא מצינו לו ז"ל שכתב שום דבר מדעתו זה שלא עשה דבר אחר גלח שהעתיק לשון הגמרא גלבד ועוד שהרמב"ן שהוא מחלק אומן מילוקים גורס (במוה"ב ג"ז ג"ד יח:, ובמידושין יג.) טמאה משום נדה וכן גרסה מדברי התוספות (יד. ד"ה אמר שמואל) שהם גורסים טמאה נדה ואפילו הכי כתבו (שם ד"ה ולמאי) וכגון שיש כגרים ועוד לליכא משום מכולת והטעם מכולר (ט*) דכיון שלא הרגישה לדבר שלא נא מגופה ולפיכך תולין כמה שאפשר לתלות הילכך פחות מכגרים ועוד תלינן דשם מכולת כל שטמאו בירכה או נתגאו מתם הכר אצל כשהוא כגרים ועוד דנפקא ליה מהשם דם מכולת אמרינן שכיון שקנאה בעד בדוק זה ואין אנו יכולין לתלות דשם מכולת מפני שהוא יותר מכגרים קכד] ועוד ולאי מגופה שקנאה בו הוי טמאה נדה ולאי ולא מפקינן לה כי היכי דמפקינן במולאה כתם בגבדיה דשאני התם שלא קנאה וזה הטעם בעלמו מפקיע לחלק בין עגול למשוך וגרסה לי דהיכא דליכא למיחש שמא נא מהשם שנתעפקו שמוך למקום שהעד שם כמיני דמים תולין שהם שפילו יותר מכגרים ועוד טו*) דמפני שקנאה בו לא גנית מלתלות כמה שאפשר לתלות כיון שלא הרגישה בילמא הדם מגופה קכה] ומיהו היינו כשהוא עגול אצל שם הוא משוך שפילו בכל טמאה שמוקא משוך שהוא מהקיעוח [כו] ס"ל לדעת הרשב"א וכבר הביא הוא ז"ל (תוס"א שם) לגיה לדבריו מדלקטינן לממניתין וניחוש דילמא דם מכולת הוא ופרקינן לותו מקום שדוק או דמוך הוא אצל מכולת משמע הא לאו הכי הוה תלינן במכולת ומתניתין על כרחך בעד הבדוק היא דאי בשאינו בדוק לא הוה ממייב לה קרבן ולאי ועוד המריך ברחיות ע"כ אין להכריע שהרא"ש קובר שאין לחלק בין עגול למשוך ובין כגרים ועוד לפחות מכן מאחר שלא כתב דבר מדעתו: **ומיהו** יש לומר דאפשר להכריע דעתו מדהעתיק לשון הגמרא שתם משמע שאינו מחלק בדבר כלל דאם לא כן לא הוה שתיק מלכתוב כן בהדיא ואפשר שלזה נתכוין רבינו שדייק מדכתב הרא"ש טמאה נדה כלשון הגמרא ולא פירש יותר שלמא שכירא ליה דאין חילוק בין עגול למשוך בכל ענין טמאה נכל שהוא וכן נראה שהיה סבור רבינו יהוסף (נכ"ו מ"ב דף רכח ע"ג) בדעת הרא"ש שכתב וז"ל ממהתי על הרשב"ץ [כז] שכתב שאפילו טמאו בירכה תולה בממכולת אם הוא פחות מכגרים ועוד כשהוא עגול ולשון נראה עיקר וכן כתבו הרמב"ם והתוספות והרא"ש [עכ"ל] ומיהו מה שכתב בשם התוספות כבר נתבאר לעיל דאדרבה מינהו כהרשב"ץ שכירא להו טז) ואפשר שתוספות מחרות נזדמנו לו: **והרמב"ם** כתב בפרק ד' מהלכות מיקורי ביאה (הל' יז-יט) נמלא הדם על עד שלה או על עד שלו הרי זו טמאה היתה העד מתם הכר או מתם הכשם אם משוך טמאה שחזקתו מן הקיעוח ואם עגול טהורה שאין זה גלח דם מכולת שנהרגה מתם הכר קרמה עלמה נעד הבדוק לה וטמאו בירכה ולמחר נמלא עליו דם הרי זו טמאה ואין אומרים כשטמאה אותו בירכה נהרגה מכולת וכתב הרב המגיד (הי"ח) שנראה שהוא ז"ל מפרש מתניתין דעד שהוא נתון מתם הכר וכו' נעד הבדוק ואפילו הכי שהורה אם הוא עגול כדקתני מתניתין דהיא ולא דמי לטמאו בירכה להשם ככל גווני טמאה וזהו שלא מילקו שם כמו שמילקו נתון מתם הכר אצל הרמב"ן והרשב"ץ והשוו דינם וכדברי רבינו לאחר להחמיר עכ"ל (ז): **וכתב** עוד הרב המגיד (הי"ח) כתבו הרמב"ן (פ"ד המ"ו) והרשב"ץ (תוה"ק שם יח. ואחרון יח:) גבי עד שהוא נתון מתם הכר שאם יש בו כגרים ועוד טמאה אף על פי שהוא עגול וכן נדין שהרי אפילו לא נדקה אלא שמצאה נחלוקה כשם כגרים ועוד טמאה כמו שכתב בפרק ט' (ה"ו) ועל זה נסמך רבינו שלא כתב כאן חילוק זה ואם הניחה עד זה בקופסא אפילו עגול טמאה נכל שהוא וזה מתבאר בדברי רבינו שמה שכתב נמלא הדם על עד שלו או על עד שלה הרי זו טמאה ולא חילק בין עגול למשוך עכ"ל:

לו בדקה בעד שאינו בדוק לה ולמחר מצאה עליו דם כתב הרשב"א (ארוך שם יט:) **טהורה אפילו בכגרים ועוד.** בפרק כל היד (יד.) תניא

דרכי משה

(ז) וזה דעת הרא"ש שכתב רבינו וכזה ראוי להורות וראיתי בקונטרס שמתוקן בלשון אשכנז כל הלכות נדה [כח] כדי שילמדו הנשים מתוכן וכתב שם קכז] דאם הכתם [כט] עגול ובתוכו חלק בלא דם כמין ם כשירה ומאחר שלא ראיתי חילוק זה בכל הפוסקים נראה דאין לסמוך עליו טז*) קכח]:

פרישה

(נג) **וטחתו ביריכה שטמאה.** ודוקא נכהמי גוונא היא טמאה אצל שם הניחתו מתם הכר ונמלא עליו דם שם עגול הוא טהור ועיין לריש: (נג) **בין עגול בין משוך בכל ענין טמאה.** פירוש לגא מחלקין בין כגרים ועוד לבין כל שהוא או בין עגול למשוך לגא נבחמיס שמן הדין היו טהורין לגא שהכחמיס עימתוס אצל כשאנו תומרים טמאה נדה משמע דטמאה ולאי מדינא דכיון דקנאה יותר הדעת נוטה לומר דמשם גא מלומר שנחלה בטיחת יכך ותע"ג שגם בגמרא נאמר לשון זה שטמאה משום נדה מ"מ מדכתב רבינו לשון דגמרא משם דטמאה משום נדה בנדה ולאי משום לה אצל הרשב"א שכירא ליה כיון שלא הרגישה לדבר שלא נא מגופה ותולין כמה שפשר לתלות. בית יוסף:

דרישה

[יז] **וטחתו ביריכה שטמאה משום נדה.** לכאורה נראה דהוא הדין בהניחתו תחת הכר וכן משמע מדברי הגמרא ומדברי הרשב"א שהביא בית יוסף שאין חילוק ביניהן ודלא כמשמעות דברי ב"י בשלחן ערוך (סע' לד-לה) עיי"ש אבל שוב ראיתי במשנה (ריש) פרק הרואה כתם (נח:) דאיתא שם בהדיא דאם בדקה בעד הבדוק והניחתו תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור הוא וכתב עליו הרא"ש אם עגול טהור עד שיהא בו כגרים ועוד שמע מינה דסבירא ליה דוקא (בהניחתו תחת יריכה) [בטחתו ביריכה] דשם אין מאכולת מצויה טמא בכל בהניחתו תחת הכר מודה בעגול שהוא טהור:

חדושי הגהות

[כו] **כך** קכו] ס"ל לדעת הרשב"ם כל"ל לענ"ד: [כז] **לענ"ד** נ"ל שכתב שם טמאו וכו': [כח] **כדי** שילמדו הנשים כל"ל (תורת משור) (כפנים מתוקן כן ע"פ כת"י): [כט] **עגול** ומשוכו חלק גלח דם כמין ם כשירה ומאחר שלא ראיתי חילוק זה בכל הפוסקים נראה דאין לסמוך עליו כל"ל (תורת משור) (כפנים מתוקן ע"פ כת"י):

הגהות והערות

קכד] **נראה** דתיבת "ועוד" מיותר, וכן להלן: קכה] **ומיהו** היינו כל שאינו משוך, כן העתיק הט"ז בס"ק כג. ונכון הוא דכיון שלא הרגישה מותרת אף באינו עגול ולא משוך, ולאו דוקא בעגול דיש הוכחה להיתר, ובהכי איירינן, אבל בעגול מותרת אף אם הרגישה דתלינן בהרגשת עד (פרדס רימונים בהקדמתו "פתחי נדה" בדין מצאה בבדיקה בלא הרגשה סוף אות ט דף כ ע"ג), וע"ע סדרי טהרה סי' קפג סק"ב ד"ה גם וסי' קצ ס"ק סז מד"ה ומה דקשיא, ושם סד"ה נחזור: קכו] **או** י"ל דצ"ל כנ"ל לדעת הרשב"א (והוחלפו אותיות "כנ" באות ס), כלומר כן נראה לי לדעת הרשב"א, והוא מיושב יותר לכאורה בלשון הב"י: קכז] **לכאורה** נראה דהוא המשך דין הקודם דבדקה בעד הבדוק וטחתו ביריכה ונמצא עליו פחות מכגרים ועוד בצורת ס', וטעם ההיתר דצורה זו מעידה שעל ידי טיחת העד בחוזק נתמעכה מאכולת ונסחט דמה סביבותיה, ומזה נתהווה צורת ס', אולם בסדרי טהרה ס"ק נב נראה דלא פירש כן אלא דמיירי בכתם הנמצא בחלוקה, ועיין שם באורך: קכח] **בדרכי** משה הרגיל יש כאן ערבוביא, ונוסחתינו מתוקן על פי כת"י:

מפתח סדרי טהרה

טו) ס"ט סי' קפג סק"ב ד"ה אלא, ולכאורה, וסי' ק"צ ס"ק סז ד"ה והנה לשון, ואפשר לומר, ומה דקשיא לך, וא"כ, אלא שדברי, אך דברי, וע"ז כתבת, ולפ"ז ניחא, ומיהו למ"ש: טו*) ס"ט סי' קפג סק"ב ד"ה ומיהו אע"ג דבהרגשת: טז) ס"ט ס"ק ס ד"ה ועפ"ז, ס"ק סז ד"ה והר"ן: טז*) ס"ט ס"ק נב ד"ה והנה ראיתי:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 144 הודפס ע"י אוצר החכ

מומר טמאה ולמי מטמא נדה ורבי חייא אומר טמאה ספק מטמא כתם ותו אמר רבי רבי מאיר בתחה שמטלת מים ועומדת טמאה ורבי חייא ורבי יוסי דמטהר התם וכיון דקיי"ל כרבי יוסי אם כן בעד זה שמינו בדוק נמי טהורה לגמרי אפילו ביותר מכגרים דתלינן דדם זה כבר היה בעד זה מקודם שנדקה עצמה בו ותחה זו בחזקת טהורה עומדת וי"ל לפי זה דתלוקה נמי היכא דגמלא בו כתם יותר מכגרים דתינח טמאה מלא היכא שהיה בדוק מבל שמינו בדוק אפילו ביותר מכגרים טהורה כמו בעד וכמו שיתבאר בסמוך (פ"ו) ועיין במה שהכתוב לכם בסייעתא דשמיא: **ומ"ש ויש מי שהורה להחמיר בכגרים ועוד.** הוא דעת הרמב"ם ורוב פוסקים והכי נקטינן ואיכא לתמוה למה לא כתב רבינו בדין זה דמניחתו בקופסא שסקינן כדאיתא בגמרא וכמו שכתב הרשב"א וכך הקשה מית יוסף ו"ל דרבינו ס"ל דלא תני בקופסא מלא לרבותא דרבי חייא דאפילו בקופסא אינה טמאה ולפי כללה וכן הרשב"ץ דסבירא ליה עיקר להלכה דטהורה אפילו בכגרים ועוד נקט קופסא לרבותא דאפילו בקופסא טהורה אבל רבינו דחופס עיקר כדמשמע בשם הרמ"ה שדינו כשאר כתם לטמאות בכגרים ועוד ולכן לא הזכיר בקופסא אלא נתן דדוקא בקופסא טמאה בכגרים ועוד ולכן כתב בשם להורות לאפילו הניחתו במקום מגולה נמי טמאה בכגרים ועוד כשאר כתם: **כתב** רש"י אהך ברייתא וזה לשונו ולהכי לא נקט הכא טמאו בירייתא לשם כן הו"ל תרי ספיקי מדא דילמא לאו מן העד הוטח על יריכה ואפילו אם תמצי לומר מן העד אחא דילמא כיון דשינו בדוק מקמי הכי הוה עכ"ל ומביאו ב"י ופסק כך בשלחן ערוך (פ"ו) מיהו כל האי טמאו בירייתא דמקילינן ביה כתבו התוספות בשם (יח. ד"ה וטמאו) דוקא במקום שאין שם המקור יכול ליפול שם כגון מבחוץ ועל הבגדין ופשוט הוא ורואה דהוא הדין אפילו לא טמאו בירייתא אלא שהניחה העד לאחר הבדיקה במקום שדמים מצויים שם וכיוצא בזה דאיכא תרי ספיקי בעד שמינו בדוק נמי טהורה וכן פסק הרב בהגהות שו"ע (שם) ופשוט הוא:

ולאחר מצאה עליו דם (נד) **כתב הרשב"א טהורה אפילו בכגרים ועוד והוא משוך ויש מי שהורה להחמיר בכגרים ועוד עד כאן וכן כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל** (נה) **שדינו כשאר כתם לטמאות בכגרים**

אוצר החכמה

הרמ"ה (פ"ג סו"ס ג) פירש דבריו מגמלא רבי יוסי מטהר משום דם ומטמא משום כתם והלכתא כרבי יוסי וכרבי חייא ע"כ וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק ד' (הי"ט) לשם ים גו כגרים ועוד טמאה פחות מכן טהורה מלא שהוא ז"ל פסק כרבי דטמאה נדה כל שים גו כגרים ועוד וקשה דבגמרא תלינן פלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי דלא פליגי בפלוגתא דרבי ורבי חייא למה ליה לפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי וכבר פסק כרבי ובפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי פסק (פ"ה הי"ז) כרבי יוסי וכבר כתב הרב המגיד (פ"ד הי"ט) לייצב קושיא זו. וזה לשון הרמב"ד בספר בעלי הנפש (שער"ב סט/ב.ס) טע"ג דבהיתה הלכה כרבי יוסי נהג הלכה כרבי משום דלמאי רבי חייא בציטמיה דמטמא לה משום כתם ושקלינן וטרינן בשמעתא דלילא דרבי חייא לאלמא הלכתא כוותיה וטעמא דמילתא משום דלמי עד לתלוק דאילו תלוק שינו בדוק לה סתמא קכט] טהור מבל עד כיון שנדקה בו ידים מוכיחות ניהו מיהו לריכה בגרים ועוד לתפוקי מדם מאכולת [לג] שמא עליו מכל מקום לגבי תחה שעושה לריכה ונמלא דם על המים קיי"ל כרבי יוסי דאמר טהורה עכ"ל: **והרשב"א** כתב בתורת הבית (אורח סח יט.) דלכפירוש רבינו מגמלא משמע ליה פשטא דשמעתא דפרק כל היד לכתורה מדאמר רבי זירא וכן רב חסי דרבי מאיר מטמא משום כתם לא אלא דק"ל מדאמרינן נמי לא טיהר אלא משום נדה אבל משום כתם לא אלא דק"ל מדאמרינן בפרק התחה (נט:) דרבי יוסי כי טיהר בתחה שהיא עושה לריכה אפילו לכתחלה טיהר לומר דממנה יתירה שמעינן דאפילו ריבא דליכא אלא חד ספיקא מטהר רבי יוסי לגמרי ואפילו לעסק טהרות ולשמש את בית המדרש ואפילו הכי הלכתא כרבי יוסי וכיון דגמרא מדמי דין עד שמינו בדוק לפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי ובהיא קיי"ל כרבי יוסי דין עד שמינו בדוק נמי קיי"ל כוותיה ואפילו משום כתם טהור ותע"ג דרבי ורבי חייא לגבי כתם טוים מ"מ כיון דגמרא מדמי להו מהדדי ואיפסיקא הלכתא כרבי יוסי בהיתה בהא נמי הלכתא כוותיה ואפילו משום כתם טהור אבל הר"ח ז"ל כתב אף על גב דבהיתה הלכה כרבי יוסי בהא משום נדה אלא משום כתם לא אלא דק"ל מדאמרינן נמי לא טיהר אלא משום נדה אבל משום כתם לא אלא דק"ל מדאמרינן בפרק התחה (נט:) דרבי יוסי כי טיהר מוכה שטרף לבי תרי וכו' (והר"ח) [והר"ן] (בחגיגות לשעה"ג שעה"כ אות ג) כן פסק אף בעד כרבי יוסי וכן עיקר עכ"ל וכן פסק בתורת הבית הקלר (שם יח.) שאפילו אם הכתם גדול בגרים ועוד ואפילו היה משוך טהורה לתחה זו בחזקת טהורה עומדת ועד זה שינו בדוק אף על פי שנדקה עצמה בו מספק לא נטמא ע"כ ומכל מקום סיים וכתב והמחמיר תבוא עליו ברכה משמע לעניין מעשה לא אלא נהו להקל בדבר. וכן כתב המגיד בפרק ד' מהלכות איסורי ביאה (הי"ט) שהרמב"ן (פ"ד המ"ו) והרשב"ץ פסקו כרבי יוסי להלכה, ולמעשה הורו כדעת רבינו והרשאונים שכותבים להחמיר עכ"ל ולפי זה קיצר רבינו שלא כתב שהרשב"א סיים דבריו בהמחמיר תבוא עליו ברכה ועוד יש קיצור בדבריו [לג] שלא כתב ובהניחתו בקופסא בסקינן בדין זה כמו שהוא מוכח בגמרא ודברי רבינו ירוחם (נכ"ו ח"כ דף רכז ע"ג) מכוונים שכתב בדקה בעמה בעד שמינו בדוק לה אפילו הניחתו שמור בחיבתה ומלמה עליו דם טמאה מטום כתם ולפיכך נריך שיהא בו בגרים ועוד שהוא שיעור הכתמים עכ"ל (ז*):

לז כתב רש"י (יח. ד"ה ולמחר) דלא נקט תלמודא בהא טמאו בירכה לשם כן הוו תרי ספיקי ולקולא חדא דילמא לאו מן העד הוטח על יריכה ואפילו שם תמלא לומר מן העד אחא דין שינו בדוק מקמי הכי הוה:

דרכי משה

(ז*) **ונראה** [ל] מלשון רבינו ירוחם דהוא הדין אם לא הניחתו במקום ב"י קל*] דאם נטלה עד ממקום דשכיחי דמים כגון אשפה וכיוצא בו משומר נמי דינא הכי ולהכי קאמר **אפילו** הניחתו וכו' מיהו אם הניחתו ובדקה עצמה בו ומצאה בו דם תלינן שהיה בו מתחלה אפילו יותר מכגרים אח"כ במקום ששכיח דמים שיש לתלות שבא מעלמא נראה דתלינן כמו ולא מיקרי עד שאינו בדוק לטמאותו כגרים ועוד אלא בשלקחה עד בינוני שאר כתם כן נראה לי וכן משמע מלשון הריטב"א והרשב"א שהביא ר"ל שאינו בחזקת בדוק ולא בחזקת שאינו בדוק וכן נראה לי:

פרישה

(נד) **כתב הרשב"א טהורה [אפילו] בכגרים ועוד.** בגמרא והמיטו ב"י קאמר נהמי דינא שהניחתו בקופסא ורבינו השמיטו ומפשר לה"ט קל] משום דבכגרים ועוד אין מילוק בין הניחתו בקופסא ללא הניחתו דהא מי מפשר לתלותו בכינה וכאילו הניחתו בקופסא דמי: (נה) **שדינו כשאר כתם לטמאות בכגרים ועוד.** פירוש ובעד הבדוק לה טמאה אפילו אין בו כגרים ועוד וק"ל:

חדושי הגהות

[ל] **מלשון** רבינו ירוחם דהוא הדין אם לא הניחתו במקום מטומר כל"ל (תורת משאר) (בפיסים מסוקן בן ע"פ כמ"ין): [לא] **בגמרא** לא תלו הך פלוגתא דרבי ורבי חייא בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי אלא הבית שם פלוגתא אחרת ג"כ בעד שמינו בדוק ולמאי מלמה עליו דם דרבי מטמא ורבי יוסי מטהר וקאמר שם דפליגי בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי דרבי כרבי מאיר ורבי יוסי לציטמיה ע"ש ומה יובן דברי הרמב"ד שכתב דרבי חייא קאי בציטמיה דרבי הבית הרב ז"ל בסמוך ועיין גם בדברי הרשב"ץ שהביא מאר כך: [לב] **שמא** נתמעך עליו כל"ל: [לג] זה נתייצב היטיב בב"ח ובט"ז ס"ק כ"ח:

הגהות והערות

קכט] **בבעלי** הנפש איתא "כתמה טהור". (דין זה של חלוק שאינו בדוק מבואר בראב"ד לעיל בריש שער הכתמים (סה/יח:/נז) ולכן מבאר כאן הראב"ד שעד שאינו בדוק אינו כחלוק המבואר לעיל). וע"ע להלן בטור וב"י בענין חלוק שאינו בדוק: קל] **בדפו"ר** איתא "דהאי טעמא", ולכאורה נכון לגרוס "דהיינו טעמא": קל*] **עיין** לעיל (סה:) ד"ה או שהניחתו ולהלן ד"ה וכתב הרשב"א:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 145 הודפס ע"י אוצר החכ

לח(ב),לט,מט(א) **וכתב** הרשב"א יש מרבותי שהורו שאינו נקרא עד הבדוק **אלא** שבדקתו **ולא** הניחתו עד שבדקה בו וכו' עד הרי זה בחזקת בדוק. הכל במורת הפת הקלר (סה יח:) וכתבו הרב המגיד בפרק ד' (הי"ט) ונתבארו הדברים יפה במורת הפת המרוך (כ"ז ז"ל יט:) שכתב שם ומ"ש ומאי שנא עד שימינו בדוק מהא דתנן (נט:) ג' נשים שלבשו חלוק אחד ומצא עליו דם כולן טמאות הכר מילנו רבותינו הצרפתים קלא] דהתם נמי הוה דין לטהר את כולן [מלא כיון] דכולן חלויות בחלוק זה הו"ל כהיתה דשני שפילין (טהרות פ"ה מ"ה) דשם נמי ליתמל בפת שניהם טמאים מה שאין כן בזה שניהם טהורים ולא נתמעטו דברים אלו מלגי דשם כן השתילה חלוקה אף לנכרית שלא רחצה ואי נמי רחצה כשם אחת מן השנים נשים לאחר שלה זו נטהר האחרות דהא איכא מאן מינייהו שמינה שהה ליתמל ודברי הרמב"ן (במידושין יד. ד"ה בדקה בעד שימינו בדוק לה) קרובים לדברי התוספות קלב] שהוא ז"ל פירש עד הבדוק לה כגון שבדקתו ולא זו ממוך ידה עד שבדקה בו קלג] ועד שימינו בדוק כגון שהזמינה מוכיס לנשים ונקייס וכיוצא בו שלא שלאחר זמן קמה בשם ולא בדקה מותן עכשיו בשעת בדיקה ומשום הכי מטמא לה רבי משום נדה ורבי חייא משום כתם אבל אם לקחה עד שימינו בדוק כגון לכולי עלמא אינה מושמת כלל לחין שבירא לומר שאם לקחה בגד מן השפיה וקמה בו שיהא רבי מטמא בכתמי גוונא משום נדה ורבי חייא משום כתם ואינו מחוור בעיני לשם כן תיקני לן כולה מכילתין ג' נשים שלבשו חלוק אחד וכן נמצא על בית יד של חלוקה וכן פושטתו ומתכסה וכן לנפליון שלא ולאי אחר שהיה החלוק או העד בדוק שלשה מחזקת בדוקים עד שמדע שינאו מחזקתן שהין מוכן לעולם במקרה שאינו ידוע שלא נראה לי שזהו עד שאינו בדוק כל שהיה בדוק מונע ממקום מונע שדרכן של נשים להצניע ולהכין להן עדים ואינן מוליכות בשוק ולא מתעסקות בהם בכתמים על הרוב משום הכי הוה מטמא בהם רבי משום נדה כאילו בדקתו היא ורבי חייא משום כתם אבל כשלקחה חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו אי מן הנכרית או מן הישראלית אי מישראלית נדה או טהורה או כיוצא בזה או שקנאה בעד המוזמן לה בבית בכי הא ולאי ליכא מאן למטמא ואפילו משום כתם עכ"ל: **כתב** הרב המגיד בפרק ט' (פיו"ג הכ"ט) שמדין השתילה חלוקה לנדה ומדיניס מחריס הנזכרים בשותו הפרק מתבאר שאין חוששין לכתמים הנמצאים בנגדיס שלא בנגדיס בדוקים עכ"ל ונראה שכתב כן לומר שאף על פי שהרמב"ם לא הזכיר כן בפירוש מכל מקום ממון דבריו יש ללמוד כן: **אין האשה טמאה משום כתם שמוצאה בחלוקה אלא אם כן היה בדוק לה קודם שלבשתו וכו'.** כן כתב הרשב"ץ בשורת הבית (המרוך שם כ.) וז"ל חלוק זה שהיכו מכמים בכל מקום חלוק הבדוק הוא שלא שלאחר שימינו בדוק או שלקחתו מן השוק קלה] ואפילו יודעת ממי לקחתו אין חוששין לו משום כתמים שמי חוששין כבר היה כתם זה שהכתמים מדבריהם והולכין בהם להקל:

מ **ואם בדקה חלוקה ולבשתו ופשטתו ומצאה טהור והשאילה לחבירתה וכו'.** גם זה מדברי הרשב"ץ שם וז"ל בדיקה זו שלאחר שבדקתו היא עצמה אין שבדקתו מבירתה והשתילתו לה לתניא בפרק הרואה (מא.) בדקה עצמה וחלוקה קלו] כלומר כשפשטתו ומצאה טהורה השתילתו לחבירתה היא טהורה ומבירתה חולה הה ותוקמה רב שמא לענין דין שאין מבירתה מיינה לכתם לה החלוק לאין חוששין ממון מן הספק (ז**) לחמרה

דרכי משה

(ז**) **דהמוציא** מחבירו עליו הראיה (ב"ק מו:) וכן כתב המרדכי (כתובות) פרק המדיר (דף תקמ"א) (סי' קצח) קלז]:

פרישה

(נו) **שאינו נקרא עד הבדוק לה וכו'.** עיין בדריסה: (נז) **ואם בדקה חלוקה ולבשתו ופשטתו ומצאה טהור.** נראה לענ"ד דהמי ומצאה טהור קאי אמאי ולא לומר לאחר שפשטתו בדקה השתא הרשתונה את עלמה ומצאה שהיא טהור וקא משמע לן דאלית הכתם בשניה אע"ג דלא בדקה החלוק אחר שפשטתו מ"מ כיון שבשעה שלבשה חוזו היה טהור וגם בשעת הפשטה בדקה היא את עלמה ומצאה שהיא טהורה נעמידנה בחזקת טהורה והכתם תלוי בשניה וכן נראה מלשון רבינו דקאמר ופשטתו בלשון זכר ומלאה בלשון נקבה ודו"ק ועיין בדריסה. ולפי זה צריך לומר דלפ"ז אם בשניה גם כן בדקה נשבה ומצאה עלמה

דרישה

[יח] **שאין נקרא עד הבדוק לה אלא וכו'.** נראה דהני רבותי שכתב כן הרשב"א בשמם קלד] סבירא להו כיש מי שהורה להחמיר בעד שאינו בדוק בנמצא בו כגריס ועוד כמו שכתב גם כן הרשב"א בשמו לעיל לפני זה דאל"כ קשה כיון שבדקתו ומצאתו טהור פעם אחת אף שהניחתו למה נקל בו יותר מאם נמצא כתם בסדין דמטמאין אם הוא כגריס ועוד אלא ודאי המיקל כגריס ועוד הוא סובר שפירוש עד שאינו בדוק היינו שלא בדקתו כלל וכהסכמת הרשב"א שכתב אדעת רבותיו הנ"ל שלא יראה לו וק"ל: [יט] **ואם בדקה חלוקה ולבשתו ומצאה טהור.** מלשון בית יוסף משמע דר"ל לאחר הפשטה בדקה החלוק ומצאה טהור דאל"כ בדיקה דקודם לבישה למה לי ולפי זה היה נראה לי להגיה שלבשתו וה"ק בדקה חלוקה אחר שלבשתו ופשטתו ומצאה טהור וקמ"ל דהשנייה טמאה ולא מציא למימר הואיל ולא בדקתי לא אסמוך אבדיקה ראשונה ובתורת הבית הקצר (כ"ז ש"ד יח:) כתב הרשב"א ז"ל האשה שלבשה חלוקה בדוק וכשפשטתו

הגהות והערות

קלא] **עיין** בתוספות הרא"ש דף יד סוף ע"א ד"ה ולעת: קלב] **יש** הבדל בין שיטת התוספות להרמב"ן שהתוספות כתבו דבעד שאינו בדוק כלל לא היה מחזיק רבי טמאה ודאי, וכן העתיק הרמב"ן בשמם, ומשמע דמ"מ טומאת כתם יש בזה, וכן פירש דבריהם בחידושי הר"א לנדה שם, והרמב"ן הוסיף על דברי התוספות מדעתו (כ"ה לפי הגהת הגרא"ז על הגליון וכן העתיקו בחידושי הר"א) ותוכן דבריו דבעד שאינו בדוק כלל אינה טמאה כלל: קלג] **עד** כאן ליתא בחידושי הרמב"ן שלפנינו: קלד] **צריך** עיון דה"ש מרבותי" הוא הרמב"ן כמו שהעתיק בית יוסף לשון תורת הבית הארוך שכתב כן, והוא סבירא ליה להתיר בעד שאינו בדוק להלכה ולא למעשה בפ"ד המ"ז, אלא הראב"ד הוא דסבירא ליה שם להחמיר כמובא בבית יוסף לעיל בד"ה בדקה (סדרי טהרה ס"ק סו ועי"ש עוד): קלה] **כן** כתב גם הש"ך ס"ק מו, אולם לפנינו בתורת הבית איתא ואינה יודעת, וכן בקצר (יז:) איתא "ואינה יודעת ממי לקחתו לשאול ממנו אם בדוק הוא אם לאו תולה להקל שכבר היה וכו'", וצריך לפ"ז להגיה כאן ואינה יודעת (סדרי טהרה ריש ס"ק סז ד"ה והנה בב"י) וע"ע שו"ע הרב ס"ק עא,עו: קלו] **לפנינו** בגמרא איתא "בדקה חלוקה" ובהגהות הב"ח ציין ס"א "עצמה וחלוקה", וכנראה כן היה גירסת הרשב"א, ועיין בתורת הבית הקצר (יח:) שכתב ג"כ בדקה עצמה וחלוקה ועיין סד"ט ס"ק סח שדן בזה (עוד אפשר שבא לרמוז שבדקה עצמה וחלוקה לברר טהרתה ולא שבדקה חלוקה לנקיון בעלמא, ועיין ט"ז סק"ל): קלז] **ועיין** עוד בתוספות נדה דף נח ע"א ד"ה ולענין:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 146 הודפס ע"י אוצר החכמה

לז טהורה. היינו כשהעסק שנתעסקה בו שהוא פחות מכגרים הוא כל כך כמו ד־יועד, כגון שה־יועד הוא תני גרים, צריך להיות שנתעסקה בתני גרים, נראה לי פשוט: **לז וכן אם נתעסקה בו'.** והמעיין מלך פק רפ"ו ע"ג [דברי ממודות נדה פ"ח מות לד] והדריסה [מות יד] והב"ח [עמוד קנ ד"ה ומ"ש הרמב"ן] משיגו על זה, לדיבא מאן דמטהר נהא כיון דתיבא ניתרון מהעסק שיעור כתם, דמאי שנא זו מנתעסקה בכגרים ונמצא עליה כשני גריסים ועוד, דממרינן בש"ס [נט, ב] דלא ממרינן שדי דם העסק בי מצעי וחיל הכא ליבא שיעורא וחיל הכא ליבא שיעורא, הלא היא טמאה, וכן כתבו כל הפוסקים והטור [עמוד קנ] והמחבר בסעיף שלפני זה, והבא ממאי נימא שדי העסק בי מצעי. ומה שיש לו להב"י [עמוד קנ ד"ה ומ"ש והרמב"ן] כן מהרמב"ן שהביא הטור [עמוד קנ], נוסחא מוטעת נזדמנה לו. ומה שלמד כן מהרשב"א [מוסת הביא הקצר בית ז שער ד כב, ב], אינו נכון, עכ"ל. ודבריו נדוחים הם: **לח האשה שמצאה בו'.** אף על גב דלעיל בסעיף כ"ו בטהורה אפילו אינה מעוכה בו, שאני התם דנתעסקה בכגרים, מה שאין כן הכא. והכי איתא בש"ס [נדה נט, ב]: **לט והוא מקבל טומאה.** אבל אם אינו מקבל טומאה טהורה, כלעיל בסעיף י', דאין לחלק בין כתם לכתם, דהיכן דלא הרגישה שיצא מבשרה טהורה מדאורייתא, ורבנן הוא דגזרו, ובדבר שאינו מקבל טומאה לא גזרו. וכן כתב בדריסה (סמ"ה) [מות טו]: **מ אם יזדמן שתעבור בו'.** רצונו לומר, שיצא מקום בין רגליה נגד אותו מקום, וכן כתב בפריסה [מות מז]:

(כט) **יזדמן שתעבור על המקום שנמצא בו הדם טמאה ואם לא טהורה:**

לג עג כג **האשה שבדקה עצמה** (לה) **בעד** (פירוש סמרטוט, מענין וכבגד עדים כל צדקותינו ישעיה סד, ה, ערוך ערך עד) **הבדוק לה ונמצא עליו** עד (לו) **אפילו טיפה כחרדל** [מב] **בין עגול בין משוך טמאה** עה **ולא עוד אלא אפילו נמצא על הכתם (כ)** [לג] **מאכולת**

(יח) נתעסקה בפחות כו'. זהו דברי רמב"ם [תוכת הביא הקצר בית ז שער ד כב, ב] בטור [עמוד קנ] שפוסק לקולא, [ו]נגמרא [נדה נט, ב] (להוה) [הוה] זה בעית ולא מיפשטא. ומה שכתב אחר כך וכן אם נתעסקה בפחות מכגרים כו', הוא על פי גירסת ב"י [עמוד קנ ד"ה ומ"ש והרמב"ן] בטור [עמוד קנ] דשם רמב"ן כן, ונתן טעם להיתר זה, דממרינן שדי הפחות מכגרים של העסק בי מצעי, וזיל הכא ליבא שיעורא כו', אף על גב דבגמרא דמיון הני סתרא, היינו בנתעסקה בכגרים ונמצא שני גריסין ועוד. ומיהו זה נראה, דמה לי כגרים ונמצא שני גריסין ועוד, או פחות מגרים ונמצא שני גריסין. גם מה שכתב ב"י דמדברי הרשב"א [שם] נראה כן, מיהו נראה כן, דהא לא טיהר הרשב"א אלא פחות מגרים ונמצא גרים ועוד. [ז] והעיקר כגירסת הספרים מדוייקים [של הטור] והרמב"ן טיהר בנתעסקה כגרים ונמצא עליה שני גריסין [כב]. ודבר זה הולך הטור לכתוב, אף על פי שכתב כבר שהרשב"א טיהר בנתעסקה בפחות מגרים ונמצא כגרים ועוד, משום דמפשר לומר דלהרשב"א מפשר דנתעסקה בגרים ונמצא שני גריסין טמאה, דמיון לך לטהר אלא מאי שתאמר שכל העסק שנתעסקה נדבק בה ולא נשתייר שום דס בחותו ענין שנתעסקה אלא הכל בא לכאן, ומשום הכי לא נשתייר רק כגרים, ומיהו כגרים ועוד בעיון, וזה אינו סברת טובא כל כך, דיותר יש לד לומר דנשתייר בחותו עסק גם כן קצת, ולא נדבק בה רק גריס פחות משהו, ומשם כן יש על תלוקה כגרים ועוד. אבל הרמב"ן טיהר גם בזה, דסבירא ליה דכל העסק דהיינו כגרים נדבק בה, ומיהו כאן רק כגרים מצומצם, על כן טהורה, אבל בנתעסקה בפחות מגרים ונמצא שני גריסין ודאי טמאה היא, ולא פליגי כלל שדי בי מצעי, כן נראה לענ"ד. **בתוב** [עמוד קו] לתוב בשם הרמב"ן [הלכות נדה פ"ד הלכה כח] שאין לסמוך על בדיקת הסמנים אלא לטהרות, אבל לא לבעלה. וקשה ממה שכתב ריש סימן (קפ"ז) [קפו] לטהרות תמיהי מבעלה. ולא קשה מידי, לפי מה שכתב ב"י בסימן קנ"ג בסימן הסו"ד כתבו הגהות מיימון [הל' כו', עיין שם: **(יט) אם יזדמן שתעבור על המקום.** פירוש, שמקום אין רגליה יזדמן שם במקום הכתם: **(כ) מאכולת מעוכה בו'.** הטעם, שמותו מקום נדוק הוא אבל מאכולת, ועל כן תמוד העד ממלוק, דבמלוקה תלינן במאכולת כל שאין בו בגרים ועוד, אבל עד זה שהיה נדוק לה קודם הקינוח וקיש להו לרבנן דאין שם מאכולת, ודאי דם זה מגופה היא, ומאכולת מעלמא מתא [כד] בעוד שהוא רטופה [כה]:

ערך לחם למהריט"ש

סוף פציף כז [וכן אם נתעסקה וכו']. לממרינן שקול דם העסק שדי בי מצעי זיל הכא ליבא שיעורא וזיל הכא ליבא שיעורא. אבל אם נמצאו שני גריסין ועוד לא ממרינן הכי נמוכר בדין הקודם: פציף כב מתחילה בו'. והוא מקבל טומאה:

ביאור הגר"א

[לו] [פציף כז] **נתעסקה בו'.** תוספות שם ד"ה נתעסקה בו', ושאר פוסקים, וכנ"ל: [לז] **וכן אם בו'.** טעות הוא, דזה לכולי עלמא טמאה, כמו שכתוב שם בגמרא [נט, א]. ועיין ש"ך [ס"ק לז]: [לח] [פציף כח] **האשה בו'.** עיין באר הגולה [אות סז] וכנזכר לעיל סעיף י"ב: [לט] [פציף כא] **ואם בו'.** שם ס"ב א' אלא העביר כו' שאם כו': [מ] **ועכשיו בו'.** עיין רש"י בשבת צ' א' ד"ה שלוף כו' (לא מיפשט, והכי שלוף דון ממד מהסנעה סמנין הוא): [מא] [פציף כב הגה] **והוא בו'.** תוספות [נדה] נ"ח א' ד"ה כרבי כו', וכנזכר לעיל [סעיף י]: [מב] [פציף כג] **בין בו'.** דהא לא תלינן במאכולת, כמו שכתוב שם, ולא מחלקינן בין עגול למשוך אלא בהא דסעיף ל"ד דעגול תלינן במאכולת, כמו שכתוב שם [משנה נח, ב]:

סה. טור [עמוד קנ] בשם הרמב"ם [שם] מהש"ך לעיל בסעיף לעיל [שם סג]:

סו. שם בשם הרמב"ן [א] [הלכות נדה פ"ד הלכה כב] לדעת בית יוסף [עמוד קנ ד"ה ומ"ש הרמב"ן] מהש"ך לעיל [שם סג] מטעמך דממרינן שקול דם העסק שדי בי מצעי זיל הכא ליבא שיעורא וזיל הכא ליבא שיעורא וכו' [וכן הוא ברמב"ם שם שהעתיק ג"כ שם]:

סז. בריימתא שם דף י"ט ע"ב וכרבי יוחנן, הרמב"ן [הלכות נדה פ"ד הלכה יז] והרשב"א [תוכת הביא בית ז שער ד כב, ב] נדה פ"ח סימן ח] ולפ על גב דבריימתא מיתא נמצא עליה כגרים ועוד וכו' כתב הרמ"ך [שם] דהוא הדין שני גריסין: 1234567 אותיות

סח. טור [עמוד קנ] וכן כתב הרשב"א בתוכת הביא [הקצר שם כב, ג] ופשוט הוא:

סט. שם [טור עמוד קנ] בשם הרמב"ן [שם פ"ד הלכה כג] וכן כתב הרשב"א בתוכת הביא [בית ז שער ד טו, ב] מהמצנה דתמר לה רבי עקיבא שמא יכולה להגלע וכו' וטהורה, שם דף נ"ח ע"ב, ולא הגריכה להביא הכתם לפניו ולגלע המכה ולהוציא דם [בעלי הנפש שער הכתמים סימן ג הלכה י'; רבותינו הצרפתים [ב]; מגיד משנה מיקורי ביאה ט, כו בשם הרמב"ן]:

ע. מצנה דף ס"ח [ע"ב] וס"ב [ע"ב]:

עא. לדעת הרמב"ם שם [מיקורי ביאה] בסוף פרק ט' [הלכה יז] והרשב"א [תוכת הביא התרוך בית ז שער ד טו, ב; הקצר שם] והב"ח המגיד [שם] שהוזכרו בדיקות הסמנים במצנה להתירה מפילו לבעלה: עא*. ב"י עמוד קו ד"ה ענין:

עב. עובדא בהתיא מיתמא לתתיא לקמיה דרבי יוחנן שם דף י"ד ע"ב, הרשב"א בתוכת הביא [בית ז שער ד כב, ג]: עב*. רשב"א בתורת הבית [שם] [ופשוט מלקמן [סעיף לח]]:

עג. מצנה שם דף י"ד ע"ב ובריימתא [ה] שם [רשב"א בתוכת הביא הקצר בית ז שער ד יח, ב]:

עד. ליתתיו לעיל בסימן קפ"ג [שם ד]:

עה. כשיעור דלכי זיל בליעת קמע [שם; רשב"א שם; מגיד מצנה מיקורי ביאה ד, יח בדעת הרמב"ם]:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אבודרהם <מהדורת קרן רא"ם> - ג אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 139 הודפס ע"י אוצר החכמה

יורה דעה קצ הלכות נדה

מחצית השקל

(ס"ק לז) טהורה כו'. שנתעסקה בחצי גריס כו'. ר"ל, ותולין חצי גריס בדם העסק, וגריס המותר בדם המאכולת. אבל אם נתעסקה ברביע גריס והכתם כגריס ומחצה, שאם תולין רביע גריס בדם העסק עדיין נשאר יותר מכגריס, דליכא למתלי במאכולת וטמאה [הג"ה, וצריך לומר כוונת הש"ך לפי מה שכתב בס"ק ל"ז בשם המעדני מלך והב"ח, אבל לפי דעת המחבר בעצמו גם בכהאי גוונא טהורה, מידי דהוה בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כשני גריסין, ודו"ק, ע"כ הג"ה מהרב הגדול וכו' מהור"ר שלמה הכהן נ"י מו"ץ דפה ווילנא]:

(ס"ק לז) וכן כו'. השיגו עליו זה כו'. ר"ל, דמה שכתב המחבר וכן אם נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כשני גריסין טהורה, אזיל לטעמיה בב"י שיצא לו כן מהרמב"ן שהביא הטור, ואע"ג שדם העסק הוא פחות מגריס, וא"כ עדיין נשאר יותר מכגריס דליכא למתלי במאכולת, והוה ליה למימר דטמאה, אפילו הכי טהורה, דשדי דם העסק בי מצעי, זיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא, ואע"ג דלא קאמרינן (הכא) [הכי] בש"ס רק לסלקא דעתך אמינא אבל לא שיהיה האמת כן, היינו בנתעסקה בגריס ונמצא עליה כשני גריסין ויותר, אבל בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כשני גריסין, גם לפי האמת אמרינן אותה סברא. ואף שאין סברא לחלק, הודחק הב"י לחלק מפני שמצא בן בטור בשם הרמב"ן. אבל המעדני מלך והדרישה והב"ח השיגו על זה: **(ס"ק לח) האשה כו'. דלעיל סעיף כ"ז כו' מה שאין כן הכא כו'.** ר"ל, דלא נתעסקה בדם כלל, ואם היינו תולים בב' כנים א"כ גם כשהוא ג' גריסין יכולין לתלות בג' כנים, ואין לדבר סוף ואין לך כתם שיטמא, לכן אין תולין רק בכנה אחת, אלא אם כן כנה מעוכה בה אז תולין בשני כנים, דבכנה אחת תולין הואיל וכנה מעוכה בה והוי ליה כנתעסקה בדם כשיעור כנה, ובכנה אחת בלאו הכי תולין כיון שאינו כגריס ועוד מה שנשאר לאחר שתולין בכנה המעוכה, והוי ליה ככל כתם דעלמא שאין בו כגריס ועוד:

(ס"ק לח) והוא כו'. כדלעיל כו'. דכל שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתם. ואף דשאני כתם דהוי רק מדרבנן, ומשום הכי הם אמרו שיטמא כתם והם אמרו ג"כ דברים שאינם מקבלים טומאה אין מקבל כתם, אבל במציאת דם דטמאה מדאורייתא אין לחלק בין דבר המקבל טומאה או שאינו מקבל טומאה, ואין לחלק בין כתם לדם, דגם בדם בכהאי גוונא אינה טמאה רק מדרבנן, ושייך לומר הם אמרו והם אמרו, דכיון דלא הרגישה כו': **(שו"ע סעיף ג) האשה כו' מאכולת מעוכה טמאה.** דאמרינן בש"ס [נדה] דף י"ד ע"א וניחוש שמא דם מאכולת הוא, אמר רבי זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת (דודאי אין שם מאכולת, והדם שעל העד ודאי מגופה אתיא), ואיכא דאמרי דחוק הוא אצל מאכולת (שאין מאכולת יכולה ליכנס שם). מאי בינייהו, איכא בינייהו דאשתכח מאכולת רצופה (מעוכה על העד), להך לישנא דאמר בדוק הוא, הא מעלמא אתאי (כיון דקים להו לרבנן דאין שם מאכולת, ודאי מאכולת זו לאחר הקינוח מעלמא אתי, והדם שעל העד ודאי מגופה אתיא), להך לישנא דאמר דחוק הוא, אמרינן דבאמת בשביל שנכנסה המאכולת לשם והמקום דחוק לה נתמעכה, וי"ל דדם שעל העד דם מאכולת הוא. וקיימא לן כלישנא קמא דרבי זירא דאותו מקום בדוק הוא, ומשום הכי כתב המחבר דאפילו נמצא על הכתם שבעד מאכולת מעוכה טמאה:

תורת השלמים

[כז] ויש מחמירין ומטמאין. המעדני מלך [שם] והדלישה [אות יד] והב"ח [עמוד קג ד"ה ומ"מ] והש"ך [ס"ק לז] והט"ז [ס"ק יח] השיגו על הב"י וזה, וכתבו דליכא מאן דמטהר בהא, ובטור יש נוסחא אחרת, עיין דבריהם בנחוץ: **[כח] האשה שמצאה על חלוקה.** מה שכתב הש"ך וזה ס"ק ל"ח וז"ל, אף על גב דלעיל סעיף ט' [ס"ק לג] כו', הוא טעות סופר, דלא מצאנו כלל בסעיף ט' מה כלום, ול"ל סעיף כ"ו וכ"ז. ולכל דברי הש"ך וזה יש פשוטים ואף למומר: **[כט] ואם אינה מעברת עליו טמאה מספק.** כן כתבו הרשב"ץ [תורת הבית בית ז שער ד טז, ג; הקצר שם] והרמב"ד [בהשגות], והשיגו על הרמב"ם [ליסודי בית"ה ט, יז] שמשמע מדבריו דטהורה מספיקא. והמגיד משנה [פרק ט' מהלכות מיסודי בית"ה] [שם] כתב דגם דעת הרמב"ם להממיר מספק, דכיון דמפשר לברור מש הוא דם או נגע אין זה נקרא ספק, ע"ל (משמע להיפך דאי מפשר נבדיקה כולי עלמא מודו דהוי ספק דרבנן ולקולא, וכן הוא דעת הרשב"ץ והרמב"ד. וכל זה פשוט להמעיין בדבריהם, ודלא כב"ח ס"ק ל"ח עמוד קה ד"ה כתב הרמב"ם). והא דבסעיף ל' אין נרין להקיף הכתם, היינו כיון שיש בדבר לתלות בה עדיף מספיקא, ועיין בקונטרס הספיקות ס"ק מ"ה, ובמלק לשון [מגמת יעקב על תורת חטאת] כלל (נ"ח) [נט] ס"ק ח': **[ל] מפני שאין אנו בקיאים בקצת משמותם.** לפי מה שכתבתי בס"ק כ"ט, אם כן גרמה דעכשיו כיון שמי שפשר בבדיקה, יש להקל בספק אם הוא נגע או דם. אלא הכתם [סעיף ל"ג] כתב דיש להחמיר מספק, ונרין לומר דהוי בספק מקרון ידיעה. ועיין במלק לשון [שם] כלל פ"ה ס"ק מ"ח, ובקונטרס הספיקות ס"ק מ"ג: **[לא] אם יזדמן שתעבור על המקום שנמצא בו הדם.** פירוש, שמכוון מקורה נגד מותו מקום: **[לב] מאכולת מעוכה טמאה.** שמותו מקום בדוק הוא מכל מאכולת, ובודאי המאכולת למחר שנתמעכה נפלה על העד:

באר היטב

(כז) טהורה. הט"ז [ס"ק יח] והש"ך [ס"ק לז] השיגו על זה ופסקו דמסתמא נבפחות מכגריס ונמצא עליה כשני גריסים טמאה (דאף דאמרינן דהעסק בא לכאן נשאר עדיין שיעור כתם), ומ"מ הרמב"ן עצמו לא טיהר אלא נתעסקה בכגריס ונמצא עליה שני גריסין, ע"ל [ס"ז שם]: **(כח) מעוכה.** אף על גב דלעיל סעיף כ"ו טהורה אפילו מיהו מעוכה בו, שמי התם דנתעסקה בכגריס, מה שאין כן הכא, ש"ך [ס"ק לח]: **(כט) יזדמן.** פירוש, שמקום גין רגליה יזדמן שם בתוקס הכתם, ט"ז [ס"ק יט]:

עין משפט נר מצוה

(ס"ק לז) [שם סעיף ל"א] ועכשיו אין אנו העברת שבעה סמנים. ומה שכתב בשלטי הגבורים בס"ק ג' אות א' היתר ע"י סימנים המסורים ביד הנשים כשרוקקים על הכתם והולך לו, דאפשר נתשובות דבר שמואל מבוהב סימן רכ"ו:

אוצר מפרשים

כ (שם סעיף כח) **האשה שמצאה על חלוקה כשני גריסין וכינה מעוכה בו טהורה שהגרים האחד ודאי מכינה המעוכה בו והגרים השני אנו תולין אותו בכינה אחרת כיון שאין בו כגרים ועוד.** בגמרא [נדה נט, א] איכא פלוגתא בזה, והרמב"ם ז"ל [איסורי ביאה ט, כג] פסק להחמיר, והרא"ש [פ"ח סימן ח] והרשב"א [תורת הבית בית ז שער ד כב, א] פסקו להקל מטעם דבשל סופרים הלך אחר המיקל, וכל שכן בכתמים דתלינן טפי להקל. **ויש** לעיין בזה לפי מה שכתבו התוספות [ד"ה איכא] והרא"ש [פ"א סימן כא] בביצה דף י"ד ע"א דאף על גב דבשל סופרים אזלינן להקל, הואיל ולכל חד צד יש לה קולא וחומרא מכל צד, עבדינן לחומרא. **ולפי** זה יש לעיין, דגם בהך דינא דפסקינן להקל יש למצוא צד חומרא, לפי מה דאיתא לעיל סעיף י"ז דמצאה כתם למעלה מהחגור וכתם למטה ממנו ויודעת שלא נזדקרה טהורה, שאני אומר כמו שהעלינן בא מעלמא כך בא התחתון, והני מילי בשיש בעליון כגריס ועוד או יותר, שבודאי אין לתלות בכנה, אבל אם אין כגריס ועוד אין תולין אותו מעלמא, דשמא דם כנה הוא, ואם יש בתחתון כגריס ועוד שאין לתלות בכנה טמאה. אם כן נפקא מינה רבתא דמהך קולא נצמח חומרא, והיינו כשיש בעליון שני גריסין וכנה מעוכה בו, ואם נתלה עליון במאכולת, דהיינו גריס בכנה המעוכה וגריס בכנה אחרת, אם נמצא בתחתון כתם גריס ועוד טמאה. ואם ניזל לחומרא, באופן זה תלינן להקל, דתלינן דכמו דעליון בא מעלמא כן בא התחתון. ולפי זה כיון דיש קולא וחומרא בכל צד, לא שייך לומר בזה דבשל סופרים אזלינן לקולא, ואזלינן בכל צד לחומרא. **ולבאורה** היינו יכולים לומר דזה דעת הרמב"ם בפרק ט' מהלכות איסורי ביאה הלכה כ"ג דפסק להחמיר כרבי חנינא, ונתחבט הרב המגיד למצוא טעם לזה, ולפי מה שכתבתי יש לומר דהיינו טעמא דלא שייך בזה לומר בשל סופרים אזלינן להקל כיון דיש קולא וחומרא בכל צד. אך הא ליתא, לפי מה שכתבתי בסעיף י"ז [אוצר מפרשים ס"ק טז] דהרמב"ם השמיט הך דינא ויש לו דרך אחרת בזה, ועיין שם מה שכתבתי: (מקור מים חיים)

כא (שם סעיף ל"א) **[מצאה כתם כו'] אם הוא דם או צבע וכו'.** יש לצדד ולהקל, כיון דעכשיו אי אפשר בבדיקה. ולא מקרי ספק חסרון ידיעה בכהאי גוונא. כמו שמבואר מדברי האחרונים, והוי ספק דרבנן. ועיין במנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק כט]: (יד אברהם)

כב (שם) **מפני שאין אנו בקיאים וכו'.** וכל שכן שאין לסמוך על הנשים בשום בדיקה בכתמים, או בשפשוף כתמים ברוק כשרוקקת על הכתם וחלף והלך לו ואומרות שזהו שאינו כתם, וכמו שכתב הרב דבר שמואל סימן רכ"ו, ודלא כהרב שלטי הגבורים [שבועות ב, ב אות א]. ע"ש באורך, הג"ה כתב יד לאחד קדוש: (ברכי יוסף, ח)

כג (שם סעיף ל"ג) **האשה שבדקה עצמה בעד הבדוק לה כו'.** ר"ל, שבדקה ולא ראתה בו שום דם מאכולת כלל. אבל אם בדקה עצמה בחלוק שהיא לובשת ולא בדקה החלוק מקודם אם הוא נקי מדם מאכולת, ואחר הבדיקה מצאה בו דם פחות מכגריס, אינה טמאה, דאף על פי שבדקה חלוקה קודם שלבשה, ולרשב"א [תורת הבית הקצר בית ז שער ד יח, ב] הוי בחזקת בדוק לעולם, מכל מקום כיון דאין לך כל סדין שאין עליו כמה טיפי דמים ומן הסתם הוא יוצא מחזקתו נגד דם מאכולת, והוי כעד שאינו בדוק, וכל זמן שאין בו כגריס ועוד תלינן בדם מאכולת שהיה כבר בחלוק, כן כתב בספר סדרי טהרה [ס"ק נה]. והכל לפי ראות עיני המורה, ע"ש: **ועיין** בסדרי טהרה [ס"ק נז] היכא דלא שמשה קודם שבדקה את עצמה, אז היא טמאה ודאי, ונפקא מינה דחברתה יכולה לתלות בה כמו שכתוב סעיף מ"ג. אבל כשהיא טמאה מספק, כגון בשמשה מקודם, אז לא נוכל להקל מספק לתלות בה אחרת, כיון שאין ברור דהדם בא מגופה. והביא בשם הרמב"ן [חדושי נדה יד, א ד"ה וליתוש] שאף אם הוא מקנח את עצמו בעד הבדוק אחר תשמיש נמי אף פחות מכגריס טמאה, ולא תלינן במאכולת, כיון שהשכבת זרע לחה אין מאכולת בא עליה: (עצי לבונה)

כד (ס"ז ס"ק כ) **בעוד שהוא בגופה** [ז]. ומה שכתב בט"ז ס"ק כ' ומאכולת מעלמא אתי בעוד שהיא בגופה, הוא טעות סופר, וכן צ"ל בעד שהיא מעוכה, וכפירוש רש"י [יד, א ד"ה רצופה] בעד שהיא רצופה דבגופה בדוק הוא אצל מאכולת: (עצי לבונה)

כו (שם ס"ק יח) [והעיקר בגירסא בו]. ככר קדמונו כל המתרוצים בזה, כמו שכתבתי בס"ק ס"ק ל"ז:

נקודות הכסף

ז (שם ס"ק יח) [והעיקר בגירסא בו]. ככר קדמונו כל המתרוצים בזה, כמו שכתבתי בס"ק ס"ק ל"ז:

הגהות והערות

לא] נטור שלפנינו הוסף "והרמב"ן טיהר בנתעסקה בכגריס", וכן הוא בדפוסים הישנים וכמ"י שלפנינו. מוסף דין זה בש"ע הוא לגירסת הב"י נטור שגרס "והרמב"ן טיהר בנתעסקה בפחות מכגריס", חו היא כוונת הש"ך בזיונו. ועיין הגהות והערות אות לד על טור מהדורת מ"י:

לב] עיין הערה לג:

לג] בש"ע שלפני התורת השלמים נדפס כן בטעות ובמהדורתנו נדפס כנדפו"ר וכן הגיהו גם כמה דפו"ח:

לד] עיין תוספות הרא"ש נדה יט, ג ד"ה מאי:

לה] ל"ע בכוונתו, ומ"ל ל"ל ונמרא:

לז] כן הוא בדפ"ר. ובדפ"ח הוסף "בעוד שהיא בגופה", ועל זה הניח בסדרי טהרה ס"ק מז ובעלי לבושי טהרה ס"ק כד ל"ל נעד שהיא מעוכה, וכן הוא בש"י שם י, ג דגרס נעד שהיא לגופה וכו':

לח] עיין הערה לו:

יג) ראש"ש [נדה פ"ק סימן ח] וטור [עמוד קג] [ובלחם חמודות [דבני ממדוח שם אות לז] כתב דדעת הרב דהכא מחמירין כולי עלמא וכמו שכתבתי [בס"ק ל"ז]:

יג) בית יוסף [עמוד קג ד"ה כתב הרמב"ן] וכן כתב הרשב"א [תורת הבית בית ז שער ד כב, ג]:

יד) דברי עצמו בדרכי משה [אות כה] (וכן הוא בראש פרק האשה [נדה פ"ט סימן ג] ורשב"א [תורת הבית סוף שער ד' [שם כג, ג] ותוספות [נדה] דיש דף נ"ח ע"ש ד"ה כרבי נחמיה):

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אבודרהם <מהדורת קרן רא"ם> - ג אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 140 הודפס ע"י אוצר החכמה

מא וכן הדין כשבדקה בו והניחתו בקופסא כו'. מעד הבדוק לה לעיל מיניה קמ"ל. ובפריסה סעיף (מ"ז) [מח] כתב דקמ"ל לפילו מעד שמינו בדוק לה כו', עיין שם. וקשה, דבכהאי גוונא לכולי עלמא כל שהוא טהורה, וכדלימא בש"ס דף י"ד (ע"א) [ע"ב] להדיא דבעינן כגרים ועוד, וכן כתבו כל הפוסקים והטור [עמוד קט] והמחבר בסעיף ל"ו, וזה פשוט: **מב אם משוך טמאה.** דוקא הכא כשבדקה עצמה ממרינן הכי, אבל בכל שאר כתמים לא מחלקינן בין משוך לעגול, לעולם פמות מכגרים טהורה. וכן הוא בפוסקים: **מג ויש אומרים שאף עגול כו'.** ולא דמי להניחתו תמת הכל וכפשט, דשם המלכולת מצויה, [יג] מה שאין כן בירכה. ופסק הב"ח [עמוד קט סוף דיבור לפשון] כהיש אומרים:

(כא) וכן הדין כשבדקה בו והניחתו בקופסא כו'. זה לבני רשב"ם [תוספת הביח הקצר בית ז שער ד יח, ח] לא בא למעט מה שניחתו במקום מגולה דטהור מה שמצא לאחר זמן עליו דם, [טו] דזה אינו, [טז] דפשוט במתניתין [נדה יד, ח] בנמצא על עד שלא לאחר זמן דטמא מספק, אלא היפוכו דפיפא קאמר, דהיינו מה שניחתו תמת כך או כשם או טמאו בירכה. ובינוי הדברים, דבנמצא תלה על העד הבדוק פשיטא דטמא, ואפילו מה לא נמצא הדם עד לאחר זמן דטמא מונח בינתיים בקופסא ולא הוטא בירכה, מה שאין כן מה הוטא בירכה דפיפא. **ובטור** [עמוד קז] כתוב כאן, ולאחר מלאה עליו דם אפילו כל שהוא או שהניחתו בקופסא כו'. והוא דבר שאין ניכר לי מאי מיירי היכן היה מונח העד. ולף לפי מה שתיקנו ב"י [עמוד קא סוף ד"ה ומכל מקום] דמיירי שהיה מונח במקום מגולה, ולא זו אף זו [יח] קאמר, מכל מקום אינו מיוחד, דהא בריפא לא הוזכר כלל בהיזה מקום הוא מונח שיהא שייך עליו בפיפא לשון אז שהניחתו בקופסא. ובפריסה [תוח מח] כתב דהך אז [יט] שהניחתו בקופסא מיירי בעד שאינו בדוק. ודבר זה לא ניתן להכתב, דבגמרא [יד, ב] מיתא להדיא דאפילו רבי דמאחיר ביותר בלינו בדוק ומטמא משום נדה, מודה דבעינן כגרים ועוד דוקא. ומי לא דמסתפינא להגיה גרסה לי דהאי ולמחר דריפא הוא טעות סופר, ול"ל ומצאה עליו דם אפילו כל שהוא אז שהניחתו בקופסא ולמחר כו', ויהיו דבריו מכוונים כדברי הרשב"ם שזכרנו. ובזה מיושב לי מה שקשה על הטור [עמוד קט] מה שכתב בעד שאין בדוק ולמחר נמצא עליו, ולא כתב אפילו במונח בקופסא כדלימא בגמרא [יד, ח], הביאה ב"י [עמוד קי דיבור לפשון], לדידי ניחא דאדריפא קמיך, כלומר דבריפא בעד הבדוק כתב שפם נמצא למחר ובינתיים היה בקופסא טמא, אבל אם אירע כן אאינו בדוק טהור לרשב"ם. ואפילו לגירסא שלפנינו קשה, כיון שבריפא נקט למחר לענין עד בדוק, ויש מזה שני תלוקות, היה לו לומר בפיפא היפך גם כן שני תלוקות, לענין למחר ולענין בקופסא: **(כב)** תחת הכר כו'. ואיכא למימר שמלכולת נתמעטה שם: **(כג)** **ויש מקום לתלות בו.** משמע כאן דאף בספק שהוא על ידי בדיקה מהני בו לתלות בשום דבר, על כן נראה לי בשאר שרגילה להוציא דם מבית הרעי שלה על ידי חיזה סבה, ובדקה עצמה אפילו בעד הבדוק, ובשעת הבדיקה נגעה גם שם, דתולה בה שלא בשעת וסתה, דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור, וכמו שכתב ב"י כאן בד"ה ומ"מ כו' [עמוד קט דיבור לפשון] וז"ל, ונראה לי דהיכא דאיכא למיחש שמא מן הדם בעד זה מחמת שנתעסקה שמוך למקום שהעד שם במיני דמים, תולין בהם אפילו יותר מכגרים ועוד, דמפני שקשה לו נגיע מלתלות בשם שפשר, כיון שלא הרגישה בגיעת הדם מגופה, והיינו כל שאינה משוך [כ] כו', עכ"ל, והכי נמי בהאי דינא שזכרנו הוה ממש כן, שלא הכאן אפילו משוך טהור, כיון שנעשה בקינוח ממקום טהור, וכל שכן הוא דזה הוה כמו מכה בגופו מקום לעיל סימן קפ"ז סעיף ה'. ואפילו להיש אומרים דסעיף ל"ה מודה בזה, דהתם שאני, כמו שיתבאר שם [ס"ק כד], ועיין מה שכתבתי בסעיף ל"ט [ס"ק כט]. וכתבתי זאת לפי שראיתי מורה אחד שהורה להתמיר בזה, ונראה לי דטעה בדבר פשוט: **(כד)** **וטחתו בירכה כו'.** דגם כאן י"ל שמלכולת היתה על ירכה ונתמעטה בהטחה שהטיחה על הירך. והיש מומרים הוא הרמב"ם [תיסורי ביאה ה, יט] ממתיר בירכה, וסבירא ליה דדוקא בכר וכסת שבסעיף הקודם לזה הקילו בעגול ואין בו בגרים ועוד, וכדלימא במתניתין פרק (כל היד) [הרואה כתם נח, ב], אבל בירכה לא. ונראה לי טעמו, דסבירא ליה ממה נפשך יש להתמיר, אם נמצא דם על הירך מיהו לטעמיה מזיל [כא] דכל שנמצא על בשרה לא תלינן במלכולת אפילו בפחות מגרים, כמו שכתוב לעיל סימן זה סעיף (ס') [ו] בשם יש מומרים דהוה גם כן הרמב"ם [שם ט, ו], ואם לא נמצא כאן דם על הירך הרי הוכחה לפנינו דהדם שעל העד הוא מגופה, דאי מהמלכולת שטחתה על ירכה היה לה להמצא גם על הירך כיון שדם נתמעטה, מה שאין כן אם בא מגופה אפשר שלא נגע בירך בשום חלק שעליו הדם, כן נראה לי טעמו, והוא נכון מאד. **והטור** [עמוד קמ] כתב בשם הרמ"ם [נדה פ"ב סימן ג] שגם הוא סבירא ליה בטחתו בירכה אפילו בכל שהוא, מדכתב שטמאה משום נדה. ותמה הב"י [עמוד קט דיבור לפשון] דהא גם בגמרא [יד, ח] מיתא לשון זה. ונראה לי דדייק הטור מדהוצרך הרמ"ם לכתוב שטמאה משום נדה, והוא דבר שאינו צריך, דבשלמא בזמן התלמוד היה נפקא מינה לענין טומאה וטהרה, שיש מומר בטמאה משום נדה לטמאה משום כתם, אבל הרמ"ם שאין דרכו להביא אלא הנוהגים עכשיו ומי נפקא מינה שטמאה משום נדה או משום כתם, אלא ודאי לכוונה זאת שטמאה אפילו בכל שהוא, כן נראה לי:

מעובה טמאה [כב] **(כא) מא** וכן הדין כשבדקה בו והניחתו [ל] **בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם כל שהוא בין משוך בין עגול טמאה:**

לד [עז כו] **בדקה עצמה בעד הבדוק לה והניחתו (כב)** תחת [לא] הכר או תחת הכסת [לב] **משוך טמאה** [לג] **שחזקתו מהקינוח ואם עגול** [עח] **ואין בו בגרים ועוד** [לח] **טהורה שאין זה אלא דם מאבולת** [לג] [כז] **שנהרגה תחת הבר:** הגה [טו] והוא הדין אם הוא יותר מכגרים **(כג)** [לד] ויש מקום [לג] [לט] לתלות בו כמו שנתבאר לעיל בהיזה דבר תלוין כתם:

לה [עט כז] **בדקה עצמה בעד הבדוק לה (כד) וטחתו** [לד] **בירכה** [לה] **ולמחר נמצא עליו דם אם משוך טמאה אפילו בכל שהוא** [פ] **ואם עגול טהורה אם אין בו בגרים ועוד** [פא] [לו] [מד] **מג ויש אומרים שאף עגול** [יז] **טמא בכל שהוא:** הגה וכן עיקר [מא]:

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

עו. מגרייתא שם (יד, ח):

עז. ממשנה שם דף נ"מ [ע"ב] וכרבי אליעזר ברבי לדוק, [תוספתא נדה פ"ו הלכה ד; רמב"ם איסורי ביאה ד, יח; רשב"ם שם]: עח. הרא"ש שם [נדה פ"ח סימן ח; רמב"ן הלכות נדה פ"ד הלכה מה; רשב"ם שם]:

עט. מימרא דרב ומימרא דשמואל שם דף י"ד ע"ב, וכגירסת רבינו מנחם שם [ד"ה ולמחר]: פ. הרשב"ם [תוספת הביח הארוך בית ז שער ד יח, ג; הקצר יח, ח] והרמב"ן [הלכות נדה פ"ד הלכה מה] וכן כתב הרב המגיד בשמם בפרק ד' מהלכות איסורי ביאה [הלכה יט] והראב"ד [בעל הנפש שער הכתמים סימן ג הלכה ח]:

פא. הרמב"ם [איסורי ביאה ד, יט] וכתב הרב המגיד [שם] שכדברי רבינו לשוי להתמיר, וכן כתב הטור [עמוד קמ] בשם הרא"ש [נדה פ"ב סימן ג] ורבינו ירוחם [נתיב כו ח"ב רכא, ג] (וראה בבדק הבית דף תע"ח בית ז שער ד יח, ג):

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

טו) בית יוסף [עמוד קט דיבור לפשון] (ופשוט):

הגהות והערות

לח) ל"ל וזו ואין לריך לומר זו (פרי דעה) וכן הוא בב"י:

לט) בהגהות וויליא הנוסא "או אפילו שהניחתו":

מ) לפנינו בב"י ליתא "ומיהו היינו כשהוא עגול". ועיין פרלא למונים דף כ, ג אות ט:

מא) הגה זו של הרמ"א נשמטה מלל הדפוסים הרלשונים ומיהן שנדפס בטעות בתומות דומות לדברי המחבר, ונעלם מעיני המדפיסים. ונראה דרכי משה אות טו:

מב) כן תוקן בספר אפקי הגר"א (הוצא בשלמת תלויהו). שהרי הרמב"ם הוא מהמתמיריים שלא לדמותו לסעיף לד:

ביאור הגר"א

[מג] וכן הדין בו'. דלא פליגי רבי ורבי חייא [שם יד, א] אלא בעד שאינו בדוק. ועיין תוספות שם ד"ה ולמחר כו': [מד] **[בסעיף לה] ויש אומרים** כו'. מדקאמר טמאה נדה. (והרמב"ם) [והרמב"ן] [מב] [הלכות נדה פ"ד הלכה מה] מדמי לה להא דסעיף ל"ד, ועיין שם [עמוד] ב' ורבי סבר בעינן כו':

הגהות רעק"א

טו) (פ"ז פ"ק ב"א) **דזה אינו דפשוט במתניתין.** כגר תמה מזה בספר קדמי טהרה [ס"ק נח] דהתם מיירי דבדקה עלמה בעד היה לאחר זמן דמסתמא, אבל מלילת הדם על העד היה מיד לאחר שבדקה בו: טז) (פ"ז פ"ק ב"ב) **דבל שנמצא על בשרה.** קשה לי, הא התם על בשרה לבד הוא תולין, אבל בעד בשרה ותלוקה תולין, ול"ל הכא בעד עד וירך נתלה: יז) (שו"ע סעיף ל"ה) **טמא בכל שהוא.** ונמצא בו מלכולת לגופה, זה ודאי תולין במלכולת:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אבודרהם <מהדורת קרן רא"ם> - ג אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 141 הודפס ע"י אוצר החכמה

מחצית השקל

(ס"ק מא) **וכן כו'. דבעינן כגרים ועוד כו'.** דכיון דהעד אינו בדוק, כל כמה דליכא כגרים ועוד איכא לספוקי בדם מאכולת קודם בדיקה: (ס"ק מב) **אם משוך כו'. כשבדקה עצמה כו'.** ר"ל, והניחתן תחת הכר או הכסת, ולא ראתה על העד מיד עד למחר, ולמחר נמצא עליו דם, אז יש לחלק בכך. אבל בכל שאר כתמים שבחלוקה לא מחלקינן. ועיין ט"ז ס"ק כ"ג שכתב, כיון דמדברי המחבר והרב משמע דאף בספק שהוא ע"י בדיקה מהני בו לתלות בשום דבר, ולפי זה באשה שרגילה להוציא דם מבית הרעי שלה ע"י איזה סבה (כגון מה שקורין גילדני אדר), ובדקה עצמה אפילו בעד הבדוק, ובשעת הבדיקה נגעה גם שם, דתולה בה שלא הרגישה בדם מהמקור, ואפילו משוך טהורה כיון שנעשה ממקום טהור, דלא כמורה אחד שטעה בזה לפסוק לחומרא, עכת"ד. ומה שכתב שלא בשעת וסתה כו' היינו משום דאם גם בשעת וסתה היינו תולין בכך א"כ אשה זו לא תטמא לעולם, דבכל פעם כשבודקת עצמה הוי סתמא דמלתא שנוגעת גם שם, הואיל והוא סמוך לאותו מקום, ותהיה תולה בו. גם י"ל דשלא בשעת וסתה יש לצרף סברת המרדכי [שבועות רמז תשלה] שבסימן קפ"ז [סעיף ה בהגה] דכיון דאורח בזמנו בא ודאי אין זה דם מהמקור, אלא מבית הרחם מן הצדדין מחמת מיעוך תשמיש. גם מה שכתב דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור, צריך לומר דסבירא ליה כמאן דאמר שכתבתי בסימן קפ"ג [ס"ק נ], דאפילו ספק שע"י הבדיקה, כל שלא הרגישה לא הוי רק ספק דרבנן, מיהו גם מאן דסבירא ליה התם בספק שע"י בדיקה דהוי ספק דאורייתא, על כרחך מודה לדינא של הט"ז, דהא יצא לו כן מדברי המחבר והרב, ודברי המחבר גמרא ערוכה היא, אלא ודאי גם הם מודים לדינים אלו רק דלא סבירא להו הטעם כמו שכתב הט"ז דמשום הכי גם בספק שע"י בדיקה תולין, הואיל והוי ג"כ רק מדרבנן כשלא הרגישה, דליתא, אלא אע"ג דהוי ספיקא דאורייתא אפילו הכי תולין במצוי כשיש לתלות בשום דבר: (ס"ק מג) **ויש אומרים כו'. הכר וכסת כו'.** דגם היש אומרים מודים דאם עגול ואין בו כגריס ועוד טהורה, דשאני התם דשם המאכולת מצויה, מה שאין כן בירכה אין לומר שמאכולת היתה על ירכה ונתמעכה על הירך, דאין מאכולת מצויה בירכה: **ופסק הב"ח כהיש אומרים.** וצריך לומר דהב"ח לא סבירא ליה כהט"ז, דהט"ז [ס"ק כד] כתב טעם היש אומרים והוא הרמב"ם, דאזיל לשיטתו דסבירא ליה בכתם שעל בשרה אין צריך שיעור, אלא בכל שהוא טמאה, דכל שנמצא על בשרה לא תלינן במאכולת, וא"כ הכא בבדקה עצמה בעד הבדוק לה וטחתה בירכה ולמחר נמצא עליה דם אפילו עגול טמאה בכל שהוא ממה נפשך, אם נמצא כתם גם על הירך די"ל הדם שעל העד לאו מגופה ע"י בדיקה הוא אלא מהטחה שהטיחה על הירך (הא גם על העד מירך), אם כן בלאו הכי טמאה מכח הכתם שעל ירכה, דעל בשרה אין צריך שיעור, ואם לא נמצא כאן דם על הירך הרי הוכחה לפנינו דהדם שעל העד הוא מגופה, דאי ממאכולת היה לה להמצא גם על הירך כיון ששם נתמעכה, מה שאין כן כשהיא מגופה, אפשר שלא נגעה בעד על הירך באותו מקום שעליו הדם. ואף שגם הב"ח סבירא ליה כהיש אומרים שבסעיף ח' כמו שכתב הש"ך בס"ק י' בשמו, והיינו דלא כהרמב"ם, אלא גם על בשרה בעינן כגריס ועוד, ואפילו הכי פסק הכא כהיש אומרים דהוי תרתי דסתרי לשיטת הט"ז, אלא ודאי הב"ח לא סבירא ליה טעם דהיש אומרים כמו שכתב הט"ז, אלא הטעם משום דודאי מגופה הוא, לא ממאכולת שבירכה, דאין מאכולת מצוי בירכה:

תורת השלמים

(נג) **שנהרגה תחת הכר.** ודוקא הכא נבדיקה ממרינן הכי, מה שאין כן בכתם (לך) [לף] במשוך מלינן במאכולת, כמבואר לעיל: (לד) **ויש מקום לתלות בו.** ומשום הכי פסק הט"ז [ס"ק כג] בסתם שרגילה להוציא דם מבית הרעי שלה על ידי מיזה קיבה, ובדקה עצמה ומצאה עליו דם, ובשעת בדיקה נוגעת גם שם, דתולה בה שלא בשעת וסתה, עכ"ל: (לה) **ולמחר נמצא עליו דם.** היינו על העד. מכן מפירוש רש"י כפרק כל היד [נדה יד, ד"ה ולמחר מצאה עליה דם וד"ה טמאה] מבואר דלפ"ז נמצא גם על יריכה גם בן טמאה, ולפ"ז ממרינן דמיריכה נתלכלך ונדבק בהעד. וכן אפילו נמצא בעד העגמר, כמו שכתבנו המוסקפות [שם ד"ה ולמחר] והרשב"ץ [תורת הבית בית ז שער ד יח, נ]. ועיין נב"י [עמוד קו ד"ה וגרסינן מן]. והמחבר נמשך אחר לשון הרמב"ם [ליקוטי בית"ה ה, יט]: (לו) **ויש אומרים שאף עגול טמא.** ופסק הב"ח [עמוד קט דיבור המתחיל] כיש מומרים. ועיין בלבוש [סעיף לה]:

פתחי תשובה

אוצר החכמה

(לז) **ולמחר נמצא עליו.** עיין בשו"ת מאיר נתיבים סימן נ"ז דלמחר לאו דוקא, אלא אורחא דמלתא קתני, והוא הדין אם מצאה מיד סמוך לבדיקה, ע"ש: (לח) **טהורה.** עיין בדגול מרבבה [אוצר מפרשים ס"ק כז] שכתב דבג' ימים ראשונים של שבעה נקיים טמאה, דהא דכתם פחות מכגריס טהור אף בג' ימים ראשונים (עיין לקמן סימן קצ"ו סעיף י' בהגה"ה) הוא משום דאם לא כן אין שום אשה יכולה להטהר, אבל כאן שהוא בעד שבודקת ואפשר לה להזהר, אין להתיר בג' ימים ראשונים, ע"ש. ועיין בתשובת מעיל צדקה סימן נ"ט שאין דעתו כן, אלא דאפילו בעד שבודקת טהורה פחות מכגריס אף בג' ימים ראשונים, ע"ש. אכן בסדרי טהרה ס"ק ס"א כתב דכל ראיותיו יש לדחות, ודעתו להחמיר, ע"ש: (לט) **לתלות בו.** עיין באר היטב [ס"ק לג] מה שכתב בשם הט"ז באשה שרגילה כו', עד דתולה בה שלא בשעת וסתה. ועיין בחוות דעת [חדושים ס"ק לט; ביאורים ס"ק יח] שחולק עליו, שיש לתלות אפילו בשעת וסתה, ע"ש. ועיין בשו"ת מאיר נתיבים סימן נ"ז שרב אחד רצה לפסוק דדוקא כשהיתה בימי טהרתה, שאז יש לה חזקת טהרה תולה בזה, מה שאין כן בימי לבונה שהיא בחזקת טמאה אינה תולה. והוא ז"ל האריך לחלוק, והביא ראיות דגם בימי לבונה תולה, ע"ש [וכבר כתבתי מזה לעיל סימן קפ"ז ס"ק כ"ד]. ונראה לי פשוט דבג' ימים ראשונים אינה תולה בזה לפי דעת הש"ך בסימן קצ"ו [ס"ק יג] מובא בבאר היטב שם ס"ק ט' דאפילו במכה שידוע שמוציאה דם אינה תולה, מכל שכן כאן [ועיין מה שכתבתי לקמן סימן קצ"ו ס"ק י"ד מזה]:

באר היטב

(ל) **בקופסא.** כתב הש"ך [ס"ק מח] מעד הבדוק לה לעיל קמ', ובפריסה כתב דקמי מפילו מעד שמיו בדוק לה, וקשה דבכהמי גוונא בכל שהוא טהורה דבעינן כגריס ועוד, וכן כתבו כל הפוסקים, עכ"ל. וכן פסק הט"ז [ס"ק כח], וכתב דלפ"ז בה המחבר למעט מה שהיחמו במקום מגולה דטהור מה שמגע לחמר זמן עליו מה, דזה מיהו, דפשוט דחמגיעין בגמגע על עד שלה לחמר זמן דטמא מספק, חלה היפוכו דפיפא קחמר, דהיינו מה שיחמו מחת כר או כסת, או טחתו בירכה. ובימור דבריו, דבגמגע מיכף על העד הבדוק פשיטא דטמחה, חלה מפילו לה גמגע הדם עד למחר גמי טמחה מה שיה מוגע בינחיים בקופסא ולה הוטח בירכה, מה שחין כן מה הוטח בירכה דפיפא, עכ"ל: (לא) **הכר.** דמיכה למימר שמאכולת נתמעכה מה, ט"ז [ס"ק נג]: (לב) **משוך.** כתב הש"ך [ס"ק מב] דוקא הכא בבדקה עצמה ממרינן הכי, חבל בכל שאר כתמים לה מחלקינן בין משוך לעגול, דלעולם פחות מכגריס טהורה: (לג) **לתלות.** (משמע כאן דאף בספק מהני בו לתלות בשום דבר). כתב הט"ז [ס"ק כג] נרחה לי בחחה שרגילה שיוצח דם מבית הרעי שלה על ידי מיזה קבה, ובדקה עצמה חפילו נעד הבדוק, ובשעת בדיקה נגעה גם שם, דתולה בה שלא בשעת וסתה, דחין כחן ספק ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור, וכמבי זחת לפי שרגילתי מורה חמד שהורה להחמיר בזה, ונרחה לי דטעה בדבר פשוט, עכ"ל: (לד) **בירכה.** דגם כאן יש לומר שמאכולת היתה על יריכה ונתמעכה בהטחה שהטיחה על הירך, ופסק הב"ח כהיש אומרים דאף עגול טמחה בכל שהוא, [ס"ך ס"ק מג] (דסבירא ליה דלא דמי למניחתו תחת הכר דשם מאכולת מצויה, מה שאין כן לגבי בירכה):

גליון מהרש"א

[יג] **[ש"ך ס"ק מג] מה שאין כן בירכה ופסק הב"ח כהיש אומרים.** ולכ"ז צריך לומר דקיימ"ל כהרמב"ם [ליקוטי בית"ה ט, ו] בנמגע על בשרה, עיין ש"ך לעיל ס"ק י', דיש לנו לפסוק כאן כהיש מומרים. ועיין בט"ז כאן [ס"ק כד]:

אוצר מפרשים

כה (שם ס"ק כא) **דפשוט במתניתין כו'.** מה שכתב הט"ז ס"ק כ"א ולא בא למעט מקום מגולה דפשוט במתניתין דטמא מספק וכו', תמה עליו [סדרי טהרה ס"ק נח] דשם מיירי נמי דבדקה את עצמה ומיד אחר בדיקה מצאה עליו דם, רק הוא לאחר זמן אותיום אחר תשמיש, ע"ש, ואינו מוכח משם מידי: (עצי לבונה)

כו (שו"ע סעיף יד) **בדקה עצמה בעד הבדוק לה וכו' הגה והוא הדין אם הוא יותר מבגרים ויש מקום לתלות בו וכו'.** עיין ט"ז ס"ק כ"ג דהוציא מזה באשה שרגילה להוציא דם מבית הרעי שלה על ידי איזה סבה, ובדקה עצמה אפילו בעד הבדוק לה, ובשעת הבדיקה נגעה גם שם, דתולה בה שלא בשעת וסת, דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור. **ועיין** בספר חוות דעת [ביאורים ס"ק יח] שהקשה על זה דממה נפשך, אי דמי למכה שמוציאה דם בידוע, אפילו בשעת וסת טהורה, דלא שייך לומר דאם כן לעולם לא תטמא, כמו שהקשה הש"ך בסימן (קפ"ו) [קפח] ס"ק ט"ז ובסימן קצ"א ס"ק ז'. ואי תדמה למכה שאינה מוציאה דם, אפילו שלא בשעת וסת אינה תולה, כמבואר סימן קפ"ז בט"ז ס"ק ו' ובש"ך ס"ק כ'. **ולא** הבנתי דבריו, דהא דעת הש"ך היכא דמכה מוציאה דם לא שייך לומר וכי לעולם לא תהיה טמאה, היינו כשמרגשת שדם זה ממכה בא, וכמבואר בסימן קפ"ד בש"ך ס"ק כ"ו, אבל היכא דאינה מרגשת דעתה זב דם זה מן המקור, אף שיודעת שמכתה מוציאה דם מכל מקום בשעת וסת טמאה מטעם זה וכי לעולם לא תהיה טמאה, וכמפורש שם בש"ך להדיא. אם כן לא קשה מידי, דדמיא למכה שמוציאה דם, כיון שרגילה להוציא דם מבית הרעי, אמנם עתה לא הרגישה שדם זב מבית הרעי שלה, ולכן אם בדקה עצמה ונגעה שם בשעת בדיקה שלא בשעת וסת תולה, ובשעת וסת טמאה מטעם וכי לעולם לא תהיה טמאה, וכיון דאינה מרגשת עתה שדם זב מבית הרעי. **ומה שכתב** הט"ז דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור, לכאורה סותר עצמו מה שכתב בס"ק כ"ט דהיכא דמצאה דם על ידי בדיקות הוי דאורייתא, ומטעם דתלינן בהרגשת עד. וכבר עמד בזה בתשובות שב יעקב [ח"א סימן לז]. **אמנם** היטיב אשר דבר בספר חוות דעת [ביאורים ס"ק כז] לחלק בזה, היכא דליכא למתלי דם מעלמא שוב תלינן הרגשה מה שלא הרגישה כסברה הרגשת עד הוא, אבל היכא דאיכא למתלי הדם מעלמא שוב תלינן דלא הרגישה כלל, רק היכא דבודאי הדם מגופה שוב מסייע הך חזקת דם שבא בהרגשה לומר מה שלא הרגישה דתלתה בהרגשת עד. ונכון הוא: (מקור מים חיים)

כז (שם) **שנהרגה תחת הכר.** ולענ"ד דבג' ימים ראשונים של ז' נקיים טמאה, דהא דכתם פחות מגריס טהור אף בג' ימים הראשונים, הוא משום דאם לא כן אין שום אשה יכולה להטהר, עיין בסימן קצ"ו בט"ז ס"ק ד' ובש"ך ס"ק י"ג. אבל כאן שהיא בעד שבודקת ואפשר לה להזהר, אין להתיר בג' ימים הראשונים: (דגל מרבבה)

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אבודרהם <מהדורת קרן רא"ם> - ג אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 142 הודפס ע"י אוצר החכמה

מד טמאה כו'. בב"י [עמוד קן] הביא מחלוקת הפוסקים בזה, שקצתם הורו להקל, ומכל מקום מצאנו להחמיר לענין מעשה. ובספרי כתבתי שנראה עיקר בש"ס [נדה יד, ב] דלכולי עלמא (ר"ל, אפילו לרבי יוסי) טמאה משום כתם, ואכן מוכח להדיא בירושלמי ריש פרק כל היד [נדה פ"ב הלכה ח], דאיתא התם אמר ליה אבא (כלומר, רבי יוסי) אמר כתם כו', עיין שם: **מה בדקה כו'.** דין זה נ"ל, ומה שהוצרך המחבר כן מרש"י גם כן ז"ש, כמו שנתבאר. דגרסינן בש"ס (פרק כל היד נדה דף י"ד ע"א) בדקה עצמה בעד הבדוק לה וטחתו על ירכה ולמחר מצאה עליו דם טמאה נדה, בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם, רבי אומר טמאה משום נדה, ורבי חייא אומר טמאה משום כתם (ומסיקין בש"ס שם ע"ב דלפי לרבי חייא אומר טמאה מלא בגדים ועוד). ופירש רש"י ולמחר מצאה (עליו) [עליה] דם, על הירך. טמאה נדה, טומאה ודאית, דכיון דהעד בדוק לה מלא היה בו דם קודם בדיקה, ודאי מגופה אתי על העד ומשם הוטח על ירכה, ולא ממרינן למימר מעלמא אתי על ירכה וספק טומאה הוא. ולמחר מצאה עליו דם, על העד, ואיכא לספוקי למימר מקמי הכי הוה ביה, ולהכי לא נקט הכא טמאו על ירכה, דלשם כן הוי להו תרי ספיקי לקולא, תדע דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמצא לומר מן העד אתי דלמא כיון דאיתו בדוק מקמי הכי הוה, עכ"ל. והביא ב"י [שם ד"ה כתב רש"י] דברי רש"י אלו דתרי ספיקי הוה ולקולא, ועל פי זה כתב דבריו כאן. **אבל** אין מדברי רש"י ראיה כלל, מכמה טעמים. תדע, דרש"י לא נא לומר אלא דלהכי לא נקיט הכא טמאו בירכה משום דהוו להו תרי ספיקי, ומ"מ אפילו רבי מודה דטמאה משום כתם ולא משום נדה, אבל אתהא טהורה לגמרי מי אפשר, כמו שנתבאר. ועוד, דאפילו תימא דלעת רש"י דטהורה לגמרי, אפשר דסבירא ליה כרשב"ג [תוספות הביא ז שער ד יט, ב] דלקמן בסמוך, וכן משמע בתוספות הביא, עיין שם ודוק. ועוד נראה לי, דהיינו לפי מה שפירש הוא דטחתו על ירכה ונמצא דם על ירכה, דבכהאי גוונא אפשר דטהורה לגמרי משום דהוי תרי ספיקי, ר"ל ספק ספיקא, וכמו שכתבנו בתוספות [ד"ה וטחתו] וז"ל, ודוקא בעד הבדוק לה אבל שאינו בדוק לה הוי ספק ספיקא כדפירש רש"י, עכ"ל, דליכא למימר מיד שמא מהמקור נפ על ירכה דהא מצאה על הירך במקום שאין דם המקור יכול לפול שם, וכדכתבנו התוספות שם [ד"ה וטחתו], מ"מ כן מי יומר שפיר נפ מן העד על הירך שפיר מעלמא אתי על הירך, ומש תמצא לומר מן העד נפ על הירך דלמא על העד נמי מקמי הכי הוה, מ"מ כן הוי שפיר ספיקא גמור, אבל במצאה על העד לא הוי שפיר ספיקא כלל, דליכא למימר כמו שכתב הטעורת זהב [לקוש סעיף לז] שמא מן הירך שמא אינו מן הירך ומש תמצא לומר אינו מן הירך שמא מקודם לכן היה עליו הדם, עכ"ל, וכן כתב המעדני מלך סוף דף ער"ה [לדברי תמוהות שם פ"ב אות יח] דעל העד נמי ליכא ספק ספיקא דדלמא מן ירכה שהיה בה דם מאכולת הוטח על העד ומש תמצא לומר כו', ומשום הכי אפילו כגרים ועוד טהורה כמו שכתב השלטן ערוך, עכ"ל, זה אינו ספק ספיקא כלל, דהכל אחד הוא, ומיד ליכא למימר שמא מהמקור נפ על העד, וכהאי גוונא לא מקרי ספק ספיקא כלל, וכמו שכתבתי [סוף סימן קן] בדיני ספק ספיקא בדין י"ג, ע"ש ודוק. ומכל שכן כשטחתו בירכה ונמצא עליה יותר מכגרים, דכהאי גוונא ליכא משום מאכולת כלל, וכדאיתא בתוספות שם ובהרשב"ץ בתורת הבית [שם], ומש כן תימה היאך תהא טהורה בכהאי גוונא, דהא כיון דהוה כגרים ועוד ליכא למימר דמן המאכולת שבירכה הוא, וכדאיתא בפוסקים להדיא, מש כן ליכא הכא אלא מדע ספיקא שמא מקמי הכי הוי על העד או שמא מן הקיוט הוא, מש כן הוי ליה ספק דאורייתא וטמאה, ודמי לבדקה עצמה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא בסעיף ל"ו דטמאה בכגרים ועוד, והוא הדין הכא, וכל שכן להיש מומרים בסעיף ל"ה דאפילו בכל אחוז טמאה בירכה אלא תלינן כלל בירכה מש כן בשאינו בדוק נמי לא עדיף מהניחתו בקופסא. ואף שמדברי הרשב"ץ בתורת הבית משמע לכאורה דבטחתו בירכה אף בכגרים ועוד אינה טמאה אלא בעד הבדוק דוקא, היינו לחזול לשיטתו דסבירא ליה דקיימא לן בכרבי יוסי דשאני בדוק והניחתו בקופסא טהורה לגמרי אפילו בכגרים ועוד, דתולין מספק להקל דמקמי הכי הוה, אבל לדידן דקיימא לן בקופסא טמאה, הוא הדין הכא. וכל זה נראה לי לישב דברי המחבר דמיירי גם כן בשנמצא הדם על ירכה, אך הטעורת זהב והמעדני מלך לא כתבו כן, וכן נראה מדברי הרב והב"ח [עמוד קי ד"ה כתב] דמיירי כשנמצא על העד, ול"ע:

(כה) ודוקא בעד בינוני כו'. בתורת הבית המרוך [בית ז שער ד יט, ב] הביאו ב"י [עמוד קיח ד"ה וכתב] מבואר מזה שנקרע אינו בדוק היינו שהיא נוטלתו ממקום מונח, שדרכן של נשים להניע ולהכין להם עדים, ואין מוליכות בשוק ולא מתעסקים בהם בכתמים. אבל כשלקחה מלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו, אי מגויה או מישראלית נדה או טהורה, או שקנתה בעד המוזמן לה בבית, בכי הא ודאי ליכא מאן דמטמא אפילו משום כתם, עכ"ל. ובהאי אינו בדוק שזכרנו פליגי הרשב"ץ [שם] והטור [עמוד קן] בשם הרא"ש [נדה פ"ב סימן ג], דלהרשב"ץ אי טהור ולהרא"ש טמא כשאר כתם, וכן פסק כאן בשלחן ערוך להרא"ש, אבל כשלקחה מן השוק מודה הרא"ש דטהורה, דזה עדיף מעד שאינו בדוק. ועיין מה שכתוב בסמוך סעיף ל"ט [ס"ק כט]:

(כו) וטחתו בירכה. ח] והוי תרי ספיקי ולקולא, תדע דילמא לא מטמא מלא בגדים ועוד] מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמצא לומר מן העד, כיון שאינו בדוק מקמי הכי הוה. ועיין מה שכתבתי בסמוך סעיף ל"ט [ס"ק כט]:

לז פג **בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה אפילו הניחתו שמור בתיבתה ומצאה עליו דם הגה** אינה **מד טמאה הגה** מלא [מה] (מ) **אם יש בו כגרים ועוד:** הגה **(כה)** ודוקא בעד בינוני (כח כט ט) להיינו שאין מזקתו בדוק ולא מלוכלך כגון שלקחה עד ממקום שדמים מצויין שם שמזקתו שכבר היו בו כתמים ובדקה עצמה בו ומצאה עליו כתם (מא) טהורה אפילו ביותר מכגרים:

לז פג **מה** [מו] **בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה (כו) וטחתו בירכה ואחר כך נמצא עליו דם** [ן] **אפילו כגרים ועוד** (לה) **טהורה:** הגה **(כו) וטחתו בירכה.** ח] והוי תרי ספיקי ולקולא, תדע דילמא לא מטמא מלא בגדים ועוד] מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמצא לומר מן העד, כיון שאינו בדוק מקמי הכי הוה. ועיין מה שכתבתי בסמוך סעיף ל"ט [ס"ק כט]:

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

פב. בריימא שם דף י"ד ע"ב וע"ג וכרבי, הרמב"ם שם [איסורי ביאה ד, יט] וכן כתב הטור [עמוד קן] בשם מביו הרא"ש [נדה פ"ב סימן ג] ועוד פוסקים [בעלי הנפש שער הכתמים סימן ג הלכה ב; רבינו ירוחם נתיב כו ח"ב רכג, ג]:

פג. מדברי רש"י שם דף י"ד ע"ב [ד"ה ולמחר] ממימרא דרבי, משום דהוי ספק ספיקא ולקולא, תדע דלמא מדם שהיה על ירכה, ואפילו אם תמצא לומר מן העד כיון שאינו בדוק מקמי הכי הוה. ועיין [ש"ך] ס"ק מ"ה:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

טז) דברי עצמו [דלכי משה לוש כו*]:

יז) כן משמע מהרשב"א [תורת הבית בית ז שער ד יט, ב] וריטב"א [נדה יד, ב ד"ה לימתמי] שהביא בית יוסף [עמוד קן ד"ה ומ"ש]:

נקודות הכסף

חן (שם ס"ק כו) [והוי תרי ספיקי בו"]. עיין מה שהקשתי על זה בש"ך ס"ק מ"ה:

הגהות והערות

מג) בדפו"ר של הרמ"ע, קלקלת ס"ל, ונשמעו תיבות "אבל כו' שמזקתו מלוכלך", ונוספו במהדורת קלעקלת של"ח:

ערך לחם למהריק"ש

פעיף לו **מטמאה כו'.** נראה לומר אינה טמאה אלא אם כן יש בו כו':

ביאור הגר"א

[מה] [פעיף לו] **אם יש בו כו'.** שם [נדה יד, ב] אי אתה כו': [מו] [פעיף לז] **בדקה בו'.** רש"י [נדה יד, א] ד"ה ולמחר כו', ותוספות ד"ה הנ"ל:

באר היטב

(לה) **טהורה.** להוי תרי ספיקי ולקולא, תדע דילמא לא מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמצא לומר מן העד, כיון שאינו בדוק לה מימר מקמי הכי הוי אם, רש"י. והש"ך [ס"ק מה] הסיג על דין זה לומר זה ספק ספיקא כלל, דמיד ליכא למימר שמא מהמקור נפ על העד, וכהאי גוונא לא מקרי ספק ספיקא כמו שכתב בדיני ספק ספיקא בדין י"ג, ע"ש ממילא זה והניח הדבר צ"ע:

פתחי תשובה

(מ) **אם יש בו כגרים ועוד.** [עיין בתשובת חתם סופר [יו"ד] סימן ק"נ דבזמנינו יש להחמיר בו מכתם דעלמא, דבכתם הנמצא שיעורו בכגריס ועוד, שהוא שיעור דם מאכולת גדולה שלא נמצא כן בזמנינו, וכמו שמצוין בספר מעיל צדקה [סימן כז] (עיין מה שכתבתי לעיל ס"ק י"), אבל בדקה עצמה בעד שאינו בדוק, ומכל שכן על ידי הרגשת זיבת דבר לח, נהי דדין כתם יש לו, מכל מקום מידי ספיקא לא נפיק, ואין לטהר אלא בשיעור קטן כדם מאכולת שנמצא בזמנינו או פשפש אם מצויים שם, ע"ש]: (מא) **טהורה אפילו כו'.** עיין בתשובת בית אפרים חלק יורה דעה סימן מ"ה וד"ה איברא] שכתב דרצונו לומר דוקא שלא בשעת וסתה, אבל בשעת וסתה חוששין, וכמו במכה שבגופה. ע"ש:

שוע לגלט
הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אבודרהם <מהדורת קרן רא"ם> - ג אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 143 הודפס ע"י אוצר החכמה

(ס"ק מד) **טמאה כו'. שקצתם הורו להקל כו'.** דבפרק כל היד [נדה] דף [עבר התכשה] [לז] **אפילו בגרים ועוד טהורה.** הטעם דהוי ספק ספיקא, ספק שמא כבר נתלכלך העד, ומ"מ תמצא לומר שהעד היה נקי כשלקחה המשה, מכל מקום שמא בילדה נתלכלכה. והש"ך [ס"ק מה] המריך להצניע על דין זה, וכתב דרש"י לא קאמר אלא בגמצא על ירכה, אבל בחמת ממה שכתבו התוספות בנדה דף י"ד [ע"ש] ד"ה ולמאי משמע דלמ"ד בגמצא על העד דינא הכי. ומה שכתב הש"ך דזה אינו ספק ספיקא כלל דהכל אחד הוא ומיד אינא למימר שמא מהמקור (הוא עכ"ל) [בא על העד], והכא גוונא לא מקרי ספק ספיקא כלל, וכמו שכתבתי בדיני ספק ספיקא בחלי"ג, עכ"ל. ולפי מה שכתבתי בקונטרס הספיקות ס"ק כ' נראה דמשיב כהאי גוונא שפיר ספק ספיקא, כיון דיש שני לדיש להקל. ולפי מה שהעתיק הש"ך [סוף סימן קן] בדיני ספיקות דין י"ג בשם התגור [מרפיס וכללים, אחר סימן אלף פא, ד"ה הגהגיה הד'] וז"ל, מצא הסכין פגום נאמר שמיטה, דיש ספק ספיקא, שמא בשעת המפרקת נפגם, ואם תמצא לומר שלא נפגם במפרקת שמא במיעוט במרא דסימן נפגם, לא הוי ספק ספיקא, כיון שלא תוכל להתהפך ולומר שמא במיעוט במרא נפגם, ואם תמצא לומר שלא נפגם במיעוט במרא שלא נפגם במיעוט קמא מש כן ודאי נגלה, ולא תוכל לומר שמא במיעוט במרא ואם תמצא לומר שלא נפגם במיעוט במרא דימא בשעת נפגם, דמרוייהו מין מששא מיסור, והכל אחד הוא אם תאמר בשעת נפגם או אם תאמר במיעוט במרא נפגם, נכן לא תוכל לומר כך כי לא יקרא ספק ספיקא ונכן לא תוכל להפטר, עכ"ל. מכל מקום מין שמיהא מדברי התגור אלו, דדוקא כהאי גוונא כתב דמרוייהו מין מששא מיסור והכל אחד הוא, משום דאם תמצא לומר שלא נפגם במיעוט במרא אם כן על כרחך כוונתו לומר דיש מששא מיסור שקודם לכן נפגם, ואם כן מיך תמצוי לומר שמא בשעת המפרקת נפגם, אם כן אנו מוזרין להשש וספק הרחמנן, אבל נגלה הכי הוי ספק ספיקא, אף דיוכל לומר שמא בשעור נפגמה מכל מקום יש שני לדיש נקולא, וכדמשמע מדברי התגור שכתב דהוי ספק ספיקא להיפך, אך כיון שאין יכולין להפטר כתב דלא הוי ספק ספיקא, ולא כמשמעות הש"ך שם, ודוק. ואם כן הכא מיבא ספק ספיקא, ספק מהיכך נתלכלך, ואם תמצא לומר שלא נתלכלך מהיכך, מכל מקום שמא ממקום אחר נתלכלך העד כיון שהעד לא היה בדוק. ונראה לי דכאן אין לריכין להתהפך הספק ספיקא כלל, דמתחלה אנו דנין אם נתלכלך העד קודם שטבלה המשה, ואחר כך אנו דנין דלמא אחר כך נתלכלך בירך המשה, וק"ל. לכן נראה לי פשוט דאין לזוז מספק השלמן ערוך ואחר גדולי האחרונים:

(ס"ק מה) **בדקה כו'. ולא אמרינן כו' וספק טומאה הוא כו'.** כדין כתם, אלא טמאה נדה טומאה ודאית: **ואיכא לספוקי כו'.** ר"ל, ופליגי ביה רבי ורבי חייא אם טמאה נדה או טמאה כתם: **ולהכי לא נקט כו'.** ר"ל, בסיפא גבי עד שאינו בדוק לא נקט טחתו בירכה דומיא דרישא גבי עד הבדוק, דא"כ כו': **דסבירא ליה כרשב"א כו'.** דסבירא ליה דלרבי יוסי דמטהר לגמרי באשה שעשתה צרכיה וראתה דם, גם בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא בסעיף שלפני זה טהורה לגמרי, דהא הש"ס [נדה נט, ב] מדמי להו אהדדי, וקיימא לן כרבי יוסי, וא"כ גם רש"י סבירא ליה כהרשב"א, ולא גרע טחתו בירכה מהניחתו בקופסא, ומשום הכי סבירא ליה דטהורה לגמרי, אף שרש"י כתב כן לתרץ הברייתא דלא נקט סיפא דומיא דרישא, ובברייתא גבי הניחתו בקופסא לא נזכר דעת רבי יוסי כלל, אלא רבי סבירא ליה דטמאה נדה ולרבי חייא טמאה כתם, אבל לתרוייהו ודאי אינה טהורה לגמרי, י"ל דבאמת אין כונת רש"י דברייתא סבירא ליה דטהורה לגמרי, אלא דלהכי לא נקט הברייתא גם בסיפא בעד שאינו בדוק טחתו בירכה, דבכהאי גוונא דהוי להו תרי ספיקי גם רבי מודה דטמאה משום כתם ולא משום נדה, אלא רש"י אליבא דנפשיה דפסק כרבי יוסי דגבי הניחתו בקופסא טהורה לגמרי וכל שכן בטחתו בירכה, ומשום הכי דעת רש"י דטהורה לגמרי. א"כ לדידן בסעיף שלפני זה הניחתו בקופסא דטמא משום כתם, מנא ליה להרב ב"י הכא בטחתו בירכה דטהורה לגמרי: **ועוד נראה לי כו'.** אפילו אם תמצא לומר שדעת רש"י דאפילו לרבי דטמאה נדה ולרבי חייא דטמאה כתם בהניחתו בקופסא (מודן) [מודן] הכא בטחתו בירכה דטהורה לגמרי, אכתי תקשי על המחבר, דרש"י לא כתב כן אלא בטחתו על ירכה ונמצא דם על ירכה, דהא בא לתרץ אמאי לא נקט בסיפא טחתו על ירכה דומיא דרישא, וברישא פירש רש"י להדיא דר"ל ונמצא דם על ירכה, ובכהאי גוונא אפשר דטהורה לגמרי כו': **ודוקא בעד כו'.** העמידו דבריהם על הא דבדקה עצמה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה כו' טמאה נדה, על זה כתבו התוספות ודוקא בעד כו': **הוי ספק ספיקא כדפירש כו'.** אלמא דמה שכתב רש"י תרי ספיקי גם כן ר"ל ספק ספיקא, ואע"ג דלכאורה לאו ספק ספיקא הוא דהא אינו מתהפך, דלאחר שתאמר דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוי על העד, תו ליכא למימר ואם תמצא לומר מגופה בא על העד דלמא מעלמא אתי על ירכה, דכיון דמגופה אתי על העד שוב אין כאן ספק להקל, דהא טמאה משום דם דמגופה דאתי על העד. מיהו מכל מקום יש לקיים הספק ספיקא, דהא כתב הש"ך סימן ק"י בכללי ספק ספיקא [ס"ק טו] דלא בעינן בספק ספיקא שתתהפך רק היכא שאפשר להתחיל הספק ספיקא באיזה צד שתרצה, אבל היכא דאי אפשר להתחיל הספק ספיקא רק בצד אחד הוי שפיר ספק ספיקא, וא"כ הכא דנמצא על ירכה צריכין אנו לדון מקודם מאין בא על ירכה, ואין צריך לדון מיד על העד, דהא נמצא עתה על ירכה, וא"כ צריך מיד לדון מאין בא על ירכה, והוי שפיר ספק ספיקא: **ומיד איכא למימר שמא כו'.** ר"ל, ובכהאי גוונא היכא שאפשר להתחיל הספק ספיקא באיזה ספק שנרצה, אם אין הספק ספיקא מתהפך לא מקרי כלל ספק ספיקא, והכא אין הספק ספיקא מתהפך, דלאחר שנאמר ספק מן המקור בא על העד, ודאי טמאה: **ומכל שכן כשטחתו בירכה כו'.** ר"ל, לא מבעיא דלא מקרי ספק ספיקא מטעם שאינו מתהפך, אלא דלא הוי ספק ספיקא כלל, דליכא הכא רק ספק אחד, דהך ספק דלמא מן ירכה שהיה בה דם מאכולת הוטח על העד, ודאי ליתא, דהא כשטחתו כו': **א"כ באינו בדוק כו'.** ר"ל, וטחתו בירכה, נמי לא עדיף כו': **והיה נראה לי ליישב,** כצ"ל: **ליישב דברי המחבר כו'.** ר"ל, שלא יוקשו כל הקושיות הנ"ל, אבל גם בזה הישוב לא יתורצו כל הקושיות הנ"ל, רק קצתן, ודו"ק:

אוצר מפרשים

כח (הגה פעיף יח) **ודוקא בעד בינוני.** בתורת הבית הארוך [בית ז שער ד יט, ב] פירש אינו בדוק היינו שהיא נוטלת ממקום מוצנע, שדרכן של נשים להצניע ולהכין להם עדים ואין מוליכות בשוק ולא מתעסקין בהם כתמים, אבל כשלקחו חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחה או מגויה או מישראלית נדה או טהורה, או שקנחה בעד המוזמן לה בבית, בכי הא וודאי ליכא מאן דמטמא אפילו משום כתם. **ובספר** לקט הקמח [בפנים חדשות] כתב אשה שמצאה כתם בעד שלה, וספק בידה אם הוה בדוק או לא, מסתמא אמרינן בדוק היה, בשם (מהר"ר מ"ש מפאנו) [מהר"ם מלובלין] [סימן קג]. נראה לי דמה שכתב מסתמא אמרינן כו', היינו להיות דינא ככתם [ב]כגריס ועוד, ולא כעד הבדוק שתהיה טמאה [ב]כטפת חרדל, וזה ברור: (בית לחם יהודה, כ)

כט (שם) **ודוקא בעד וכו'.** פרטי דינים אלו מצוה לעיין בתשובתי [חתם סופר] חלק יו"ד סימן ק"נ: (חתם סופר)

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אבודרהם <מהדורת קרן רא"ם> - ג אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 144 הודפס ע"י אוצר החכמה

מז טהורה. אפילו יודעת [מה] ממי לקחתו, כיון שלא היה בדוק אני אומר כאן זה כבר היה, שהכתמים מדבריהם והולכים אחר להקל: **מז בדקה וחלוקה בו'.** פירוש, שבדקה אותו במלה ואחר כך לבשתו ואחר כך פשטתו ומצאתו טהור ואשמלתו לחברתה. וכן משמע בטור [עמוד קיג]. אבל אלא בדקה חלוקה אלא שבדקתו בין היא בין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם ולא העבירתו בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים (כח) הרי זה בחזקת בדוק:

לח פי **איזהו עד הבדוק כל שבדקתו בין היא** פי **בין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם ולא העבירתו בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים (כח) הרי זה בחזקת** (לו) **בדוק:**

לט פו ב **אין האשה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה** [לח] **אלא אם כן היה בדוק לה קודם שלבשתו (כט) אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו ולבשתו בלא** (לז) **בדיקה ומצאה בו כתם מן טהורה:**

מ פז **(ל) מז** (לח) [לח*] **בדקה חלוקה ופשטתו ומצאה טהור** מז **והשאילה לחברתה ולבשה ומצאה בו כתם הראשונה טהורה והשניה טמאה:**

(כז) וכל שכן אם הניחתו בו'. פירוש, ולא טמאו בירכה. וכן מה שכתב אחר כך אבל אם (לא) הניחתו בו', קאי גם כן אלא טמאו, אבל טמאו טהור כגון גוונין, משום שפק ספיקא, כדלעיל: **(כח)** הרי זה בחזקת בדוק. זה דעת הרמב"ן [תורת הבית המיוחס בית ז שער ד יח, ג; הקצר יט, ג], וכבר זכרתי בסעיף ל"ו [ס"ק כה] בשמו מה שקבלתי מהיו: **(כט) אבל אם אינו בדוק בו'.** הרמב"ן [עמוד קיג] כתבו בלשון זה, אבל אם לקחה חלוק מן השוק ולבשתו בלא בדיקה בו', וכן נמי כוונת המלמן ערוך כאן במה שכתב אבל אם אינו בדוק בו'. [מה] ואינו בלשון אינו בדוק שמזכר בסעיף ל"ו דטמאה בית מיירי שהניעתו בחזקת בדוק, דהתם מיירי שהניעתו בחזקת נקי, וכמו שזכרתי שם [ס"ק כה] בשם הרמב"ן [שם יט, ג], דמזה מיירי בגמרא בעד שאינו בדוק, ונגררו הפוסקים אחר לשון הגמרא. אבל כאן נקט המלמן ערוך ליתנה בעלמא אינו בדוק, כלומר אין לה שום ידיעה ממנו. ולכאורה קשה הדיוק מהדדי כאן, דבסיפא אמר דוקא אם היה בדוק טמאה, אבל בדוק ואינו בדוק דהיינו אותו שמזכר בסעיף ל"ו טהורה, ובסיפא אמר דוקא אם לקחה מן השוק טהורה, וזהו לד היותר טוב דוקא, ורישא דמשום הכי כתבו כאן בסיפא אבל אם כן היה בדוק לה, ולא כתבו אבל אם כן בדקה אותו, אבל להורות שאף אם לא בדקה אותו בסיפא רק שהיה לה בחזקת בדוק, דהיינו בתופן שזכרתי בשם הרמב"ם, והוא אותו שנקרא בסעיף ל"ו אינו בדוק בלשון התלמוד, ונמצא ללענין דינא הוי כך דין בסעיף זה מכוון ממש עם סעיף ל"ו. ומו"ח ז"ל [ב"ח עמוד קיג ד"ה אין המשנה] הבין דהמי אינו בדוק הוא דומיא דסעיף ל"ו, ועל כן הוקשה לו מדברי הרמ"ם, דהיינו סעיף ל"ו, אהך דהכא. וניחא ליה, דשם נדעת הרמ"ם דמיירי שקנחה עצמה, גרע טפי מהך דהכא דלא קנחה עצמה כלל רק שמצאה כתם. וקשה להו סעיף זה הוא מדברי הרמב"ם, ואיהו סבירא ליה אפילו בעד שאינו בדוק בסעיף ל"ו דטהורה, ושם מיירי בקנחה עצמה, ואף הרמ"ם דמתמיר שם מכל מקום כאן דמיירי בלקחה מן השוק שהוא יותר קל כמו שזכרנו, ודאי גם הרמ"ם מודה, כיון שלא מצינו שחולק, למה נדחה מלבנו פלוגתא. ומו, דמה טעם יש לחלק בין קנחה ולא הרגישה דם למצאה כתם בלא קנחה, דהא תרוייהו לאו לאוריתא, דמן התורה אין המצה טמאה אפילו רואה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה, כמו שכתב רים סימן זה, וכל שלא הרגישה וקינחה ולא רואה על העד ואחר כך מצאה על העד הוא על זה דין כתם וטומאתו מדרבנן. ואף על גב דסבירא ליה לרבי בפרק כל היד [יד, ו] בעד שאינו בדוק ומצאה אחר כך דם עליו דטמאה משום נדה, היינו משום דכיון דהיה בחזקת בדוק קנת תמלה, כמו שכתבנו שם התוספות [שם ע"ב ד"ה בעד] ורמב"ן [חדושי נדה יד, ו ד"ה בדקה] בתורת הבית המיוחס [שם יט, ג], הוה לרבי כאילו רואה בבירור דם על העד אחר הבדיקה והיא טמאה מן התורה, אבל אנן לא קיימא לן כרבי, אלא כרבי מאיר דלא מטמאה אלא משום כתם, ואם כן היאך נחלוק בינו לכתם. גם הטור [עמוד קיג] בשם הרמ"ם [נדה פ"ב סימן ג] כתב בהדיא בעד שאינו בדוק דסעיף ל"ו שטמאה כשאר כתם, ואם כן ברור הוא שאין קינחה בעד שאינו בדוק ודין מצאה כתם טון, שמניחה טהורים בלקחה מן השוק, וכמו שזכרנו בסעיף ל"ו בשם הרמב"ם, וזה רואה ברורה, ודין דסעיף ל"ו דהיינו שהוא קנת בחזקת בדוק טמאה אפילו במצאה כתם. ועוד רואה משוף סימן זה סעיף נ"ד, דאינו בדוק לא הוה רק כמו כתם, וכמו שכתבתי שם [ס"ק מג], זהו ברור ופשוט לפענ"ד: **(ל) בדקה חלוקה בו'.** קשה, בדיקה הרישונה למה לי כיון שמצאה טהורה אחר הפשטה. ובדרישה [שם יט] הניחו בצ"ע. ומו"ח ז"ל [ב"ח עמוד קיג דיבור רישון] תירץ דמתכון לדיוקא, דאם לא מצאה טהורה אחר הבדיקה [מז] לא מהני לה הבדיקה שקודם ללבישה. ואם נתכון הטור לזה, מה לו לטורח הזה, הא כתב דהדיא אחר כך [עמוד קיד] כל היכא שמניחה שוין שניהם טמאים. ובפרישה [שם מז] פירש שמצאה טהורה קאי על המצה ולא על המלוך, ואמרינן כיון שבמחלה בדקה המלוך ואחר כך מצאה היא עצמה טהורה, מוקמינן לה בחזקתה, ואף על פי שגם השניה מוצאת עצמה טהורה אחר הפשטה, מכל מקום אמרינן כאן נמצא כאן היה [מח]. ודבריה תמוהים כתב, דדבר פשוט בכל סימן זה דאם שניהם שוים לא אמרינן כאן נמצא כאן היה. והנראה

ערך לחם למהריק"ש

פוף סעיף לח **[בחזקת בדוק].** מיהו עד שימוש בדוק לה כל שטלטלו ממקום מוצנע אלא שבא בדקתו מחמלה אבל אם טלטלו ממקום המופרש אינה מוחזקת לכתם להמצא בדוקים: בו והוא הדין אם קנחה בעד המזומן לה בבית: פוף סעיף לט **[בלא בדיקה].** אין מוחזקת לכתמים בבגדים אלא בבגדים הבדוקים:

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

פד. טור [עמוד קיג] בשם הרמב"ם בשם רבותיו [מד] בתורת הבית [המיוחס בית ז שער ד יט, ג; הקצר יח, ג]:

פה. מהא דלקמן בסעיף מ':

פו. שם [טור] וכן כתב הרמב"ם [פרוש שם כ, ח]:

פז. שם [טור; תורת הבית המיוחס שם; הקצר יח, ג] והרמב"ם [משנה ביאור] [בפרק ט' [הלכה ו] מהל' דרך ארץ בשם אגדה תלוקה והשמלתו לחברתה וכו', שם דף נ"ח ע"ג, דלענין טומאה מברתה נחשבת שבדקה:

פח. הוא פירוש הרשב"א שם [תורת הבית המיוחס שם כ, ג; הקצר יט, ג] ממשנה שם דף נ"ט ע"ב:

פט. כדמפרש רב שם, כפי פירוש רש"י שם דף ס' ע"ב [ד"ה הרואה, וכן פירשו הרמב"ן הלכות נדה פ"ד הלכה כט והרשב"א שם]:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

יז) דברי עצמו (ובית יוסף [עמוד קט דיבור רישון]):

נקודות הכסף

מז (שם ס"ק ל) [דברים בהוויתן]. עיין מה שכתבתי בש"ך ס"ק מ"ז, ותראה שאין לריך לזה:

הגהות והערות

מד] לולי ל"ל דלא כרבותיו, עיין טור:

מה] כן הוא בב"י עמוד קיג ד"ה אין בשם הרמב"ם, עיין סדרי טהרה ס"ק סז ד"ה והנה, דמוכיח שיש כאן טעות סופר ול"ל "ואינה יודעת", כמו שהוא לפנינו בתורת הבית המיוחס כ, ז והקצר יח, ג:

מו] מהמדורת קרלנקל ס"ו ואילך הנוסח "ומצאה טהורה", ולפנינו הוא בכפ"ה, וכן הוא הלשון בטור:

מז] המחבי ביאה גורס "אפילו לא מצאה טהורה בשפשטנו לא מהני", ע"ש:

מח] עיין בתוספות עה, ב:

מט] ס"ק לא ליין פעמיים ע"פ מהדורת ווילנא, ומשמע שיבואי הלעוים בדפ"ר:

סוגיא דגמ' למ"ד וסתות דאורייתא, ומסתמא מיירי בסתם שיש לה וסת נמי, ומ"כ שפיר ג"ל דלזיל לשיטתו, ובפרט לר' מאיר ע"כ מיירי ביש לה וסת, דבאין לה מסורה כלל לסתם [לדעתו בנדה יב ע"ב], ומ"ס ולק"מ ודו"ק

(עבק"א):

[יט] **טהורה.** דמיכא ספק ספיקא. הס"ך בס"ק מ"ה מהריך להשיג על המחבר, דלפ דנראה כן מדברי רמ"י (נדה יד ע"ב ד"ה טמאה), לא מהרה אלא לרבי דס"ל מסוס נדה, וב' ספיקות לא מצינן ליה לזולתי, וגם רמ"י מפרש דמיירי בנמצא על ירכה, אבל בשנמצא על העד ס"ס מיני, רק ספק אחד:

אפילו בגרים ועוד, [יט] **טהורה.** הגה: וכל שכן אם הניחתו אחר הבדיקה במקום שיש לתלות הכתם, דטהור אפילו ביותר מבגרים (ד"ע וב"י), אבל הניחתו במקום שאין דם שכיח, טמאה, אם הוא יותר מבגרים.

ובאמת לא ידעתי מה מהני הפ הזה, דהא בלאו הכי רוב פוסקים ס"ל לדינא דבעד שאינו בדוק אפי' בקופסא מטהרינן לגמרי, רק להחמיר ממרינן דטמאה כמ"ש הרשב"א, ועיין ב"י, ומ"כ הכא דלא לוסף עלה, עד כאן ממרינן להחמיר היינו דהניחה בקופסא כמבואר בגמ' (שם), אבל בטחתו בירכה דלא מבואר כן בגמ' מהיכי תיתי להחמיר:

איברא אף לפי דעת הס"ך דמודה לרבי בטחתו בירכה, ליכא כאן נדה, ומ"כ עכ"ל דקיל מהשתא ורלתה, דהא התם מסקינן דרבי כר"מ ומטמא מסוס נדה. ומ"כ לפ"ז הדבר נלמד להמחבר בפלתי המבואר

פלתי המבואר

בדקה בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה ומצאה עליו כגרים ועוד טהורה מטעם ס"ס

[סקי"ט] **כתב** המחבר (רמד) בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה וטחתו בירכה ואח"כ נמצא עליו דם אפילו כגריס ועוד טהורה ע"כ.

מקור הדין בב"י לפי הבנת רש"י

ומקור הדין הוא בב"י שהוכיח כן מדברי רש"י בגמ' (רמה) דמבואר התם בדקה עצמה בעד הבדוק לה וטחתו על ירכה ולמחר מצאה עליו דם טמאה נדה בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי אומר טמאה משום נדה, ורבי חייא אומר טמאה משום כתם, ואמרינן בש"ס (רמו) דאף לרבי אינה טמאה אלא בכגריס ועוד, ופירש רש"י ולמחר מצאה עליו דם. על הירך, טמאה נדה. טומאה ודאית דכיון דהעד בדוק לה שלא היה בו דם קודם בדיקה ודאי מגופה אתי על העד ומשם הוטח על ירכה ולא אמרינן דלמא מעלמא אתי על ירכה וספק טומאה הוא (ועל עד שאינו בדוק פירש רש"י) ולמחר מצאה עליו דם. על העד ואיכא לספוקי דלמא מקמי הכי הוה ביה ולהכי לא נקט הכא טחתו בירכה דאם כן הוי להו תרי ספיקי לקולא חדא דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה ואפילו אם תמצא לומר מן העד אתי דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוה עכ"ל.

הש"ך דוחה הבנת הב"י ברש"י מחמת כמה טעמים וכדלקמן

ועל זה כתב הש"ך (רמו) דדבריו צ"ע מחמת כמה קושיות דרש"י לא בא לומר אלא דלהכי לא נקיט הכא טחתו בירכה משום דהוו להו תרי ספיקי וא"כ אפילו רבי מודה דטמאה משום כתם ולא משום נדה אבל שתהא טהורה לגמרי אי אפשר כמו שאבאר, ב) ועוד דאפילו תימא דדעת רש"י דטהורה לגמרי אפשר דסבירא ליה כרשב"א (רמח) דלקמן בסמוך וכן משמע בתורת הבית עיין שם ודוק.

ג) ועוד נראה לי דהיינו לפי מה שפירש הוא דטחתו על ירכה ונמצא דם על ירכה דבכהאי גוונא אפשר דטהורה לגמרי משום דהוי תרי ספיקי רצונו לומר ספק ספיקא, וכמו שכתבו בתוספות (ד"ה ולמחר) וז"ל ודוקא בעד הבדוק לה אבל שאינו בדוק לה הוי ספק ספיקא כדפירש רש"י עכ"ל, דליכא למימר מיד שמא מהמקור בא על ירכה דהא מצאה על הירך במקום שאין דם המקור יכול ליפול שם, וכדכתבו התוספות שם אם כן אני אומר ספק בא מן העד על הירך ספק מעלמא אתי על הירך, ואם תמצא לומר מן העד בא על הירך דלמא על העד נמי מקמי הכי הוה אם כן הוי ספק ספיקא גמור, אבל במצאה על העד לא הוי ספק ספיקא כלל דליכא למימר כמו שכתב העטרת זהב שמא מן הירך שמא אינו מן הירך ואם תמצא לומר אינו מן הירך שמא מקודם לכן היה עליו הדם עכ"ל, וכן

מקורות

(רמד) נסעיף ל"ז. **(רמה)** י"ד ע"ס. **(רמו)** שם ע"ב. **(רמז)** נס"ק מ"ה. **(רמח)** תוה"ס ג"ז ס"ד.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

שכן, ומה שרואה מהשמנה דס"ל לרבי טעמא נדה מולה הכא דטהור, מכ"ש בטחתו בירכה לתף לרבי מינו רק משום כתם, מכ"ש ללידין טהור. ומה שכתב הרשי"ש ס"ל דמיירי בנמצא על ירכה, הא כתבו התוס' לפי' רש"י דנמצא על עד נמי, וכ"כ הרשב"א בת"ה להדיא. ומ"כ לדברי הש"ך דלדם דירכה, הא ישנו דם על העד נמי, וליכא כאן אלא טיפת דם אחד כמ"ש הש"ך:

ועוד קשה לומר דיהיה לרבי (דס"ל) [ס"ל] ולמי טמא, שמע מינה דלא ס"ל שום טיפת דמעלמא אתא אף שהוא עד בלחי בדוק, ש"מ דחזקה מגופיה דאשה דוחה כל טיפת אחרת, וכיון שכן וכי בשביל דנימא עוד טיפת אחד יהיה נדחה חזקה הרי ממ"נ אם אתה אומר דאין כאן חזקה ברורה אף בטיפת אחד תהיה טהורה עד בלחי בדוק, ש"מ דחזקה מגופיה דאשה קאתי דוחה כל טיפת, וכי נשבין לנימא עוד טיפת אחד יהיה נדחה חזקה, ממה נפשך אם אתה אומר דאין כאן חזקה ברורה אף בטיפת אחד תהיה הטומאה בטיפת, ואם אתה מתשבו לודאי אף בשני טיפיות לא יועיל. ואף היש לדחות זה, וכה"ג מלינו בכמה דוכתי, מ"מ מי לתקינן לומר כן נרש"י:

ובפרט כי מדברי הרשב"א בת"ה נמי מוכח כן, דכתב להוכיח דבעד הבדוק וטחתו בירכה בעינן כגרים,

פלתי המבואר

כתב המעדני מלך (רמט), דעל העד נמי איכא טיפת ספיקא דדלמא מן ירכה שהיה בה דם מאכולת הוטח על העד ואם תמצא לומר כו' ומשום הכי אפילו כגריס ועוד טהורה כמו שכתב השלחן ערוך עכ"ל, דזה אינו טיפת ספיקא כלל דהכל אחד הוא ומיד איכא למימר שמא מהמקור בא על העד וכהאי גוונא לא מקרי טיפת ספיקא כלל וכמו שכתבתי (רנ) בדיני טיפת ספיקא בדין י"ג ע"ש ודו"ק, ומכל שכן כשטחתו בירכה ונמצא עליה יותר מכגריס דכהאי גוונא ליכא חשש מאכולת כלל וכדאיתא בתוספות שם וברשב"א בתורת הבית (רנא), ואם כן תימה היאך תהא טהורה בכהאי גוונא דהא כיון דהוא כגריס ועוד ליכא למימר דמן המאכולת שבירכה הוא וכדאיתא בפוסקים להדיא, אם כן ליכא הכא אלא חדא ספיקא שמא מקמי הכי הוי על העד או שמא מן הקינוח הוא אם כן הוי ליה טיפת דאורייתא וטמאה, ודמי לבדקה עצמה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא (רנב) דטמאה בכגריס ועוד והוא הדין הכא, וכל שכן להיש אומרים (רנג) דאפילו בכל שהוא טמאה בירכה דלא תלינן כלל בירכה אם כן באינו בדוק נמי לא עדיף מהניחתו בקופסא, ואף שמדברי הרשב"א בתורת הבית משמע דלכאורה דבטחתו בירכה אף בכגריס ועוד אינה טמאה אלא בעד הבדוק דוקא היינו דאזיל לשיטתו דסבירא ליה דקיימא לן כרבי יוסי דבעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא טהורה לגמרי אפילו בכגריס ועוד דתולין מטיפת להקל דמקמי הכי הוה, אבל לדידן דקיימא לן בקופסא טמאה הוא הדין הכא, וכל זה ברור.

והיה נראה לי ליישב דברי המחבר, דמיירי גם כן בשנמצא הדם על ירכה, אך העטרת זהב והמעדני מלך לא כתבו כן, וכן נראה מדברי הרב והב"ח (רנד) דמיירי כשנמצא על העד, וצ"ע עכ"ד.

הפלתי מיישב קושית הש"ך על המחבר

וכתב הפלתי ובאמת לא ידעתי מה חרי האף הזה, דהא בלאו הכי שיטת רוב פוסקים לדינא דאם בדקה בעד שאינו בדוק והניחתה בקופסא טהורה לגמרי, ורק מי שמחמיר לטמאה תבוא עליה ברכה, ואם כן הבו דלא להוסיף עלה להחמיר גם בטחתו בירכה דהרי מטיפת להחמיר בציור דנזכר בגמ' בהניחתו בקופסא אבל טחתו בירכה מנא לן.

ובאמת גם לפי דעת הש"ך דרבי מודה בטחתו בירכה ליכא כאן נדה, ועל כן יש לפרש דקיל דין זה טחתו בירכה מאשה שעשתה צרכיה וראתה בתוך מי רגלים דם, דהתם מסקינן דשיטת רבי כר"מ ומטמא משום נדה, ולפ"ז יש ללמוד דין זה בכל שכן דמה ברואה ס"ל לרבי דטמאה משום נדה מודה הכא דטהורה ואינו טמאה רק משום כתם, מכל שכן לדידן דאשה זו טהורה.

ומה שכתב הש"ך, דרש"י ס"ל דמיירי בנמצא על ירכה, זה אינו דהרי תוס' כתבו שם לפירוש רש"י דמיירי דנמצא גם על העד דם, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית, ולפי זה דל דם דירכה מהכא מ"מ ישנו דם על העד וליכא כאן רק טיפת אחד כמו שכ' הש"ך.

ועוד יוצא דוחק דלפי רבי דס"ל ודאי טמא, ש"מ דס"ל דלא מהני טיפת דמעלמא אתי אף שהוא עד בלחי בדוק ש"מ דחזקה מגופיה דאשה דוחה כל טיפת אחרת, וכיון שכן וכי בשביל דנימא עוד טיפת אחד יהיה נדחה חזקה הרי ממ"נ אם אתה אומר דאין כאן חזקה ברורה אף בטיפת אחד תהיה

מקורות

(רמט) דברי חמודות פ"ב סוף יח. (רנ) סוס"י ק"י. (רנא) שם. (רנב) בטעיף ל"ו. (רנג) בטעיף ל"ה. (רנד) סוף סל"ה.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

דהם מחלקינן בין עד בדוק לחינו בדוק בטחתו בירכה והניחה בקופסא, ולא מחלקינן בין כגרים לחינו כגרים. וחילו חמרינן הא, דבעד חינו בדוק בעינן הניחה בקופסא לטמא משום נדה, אבל משום כתם טמא אף דהוי ס"ס, קשה מנא ליה לרשב"א לטהר לגמרי בפחות מכגרים בעד הבדוק למא אם חינו גריס יש כאן ספק מאכולת וטמא משום כתם, ולכך הך דבדקה בעד בדוק, דאירי הכל לענין טומאת ודאי, דעל משנה קאי כמ"ש מדברי הרשב"א אי אפשר לחלק דבתרוויהו בעי גריס, אלא ודאי ס"ל דהך גבי עד שאינו בדוק וטחתו בירכה לא בשביל רבי דס"ל נדה לחוד נישנת רק אף לרבי חייא ואליביה שפיר הקשה למה נקיט והניחו בקופסא לחלק בין הך דבדוק הוי ליה למתני נמי דבעי כגריס ועוד דלולי כן טהורה אפילו מכתם, אלא ש"מ דהך א"צ למתני דבהא אפי' בבדוק טהור ודברי הרשב"א מוכרחים, ולפ"ז אף הך דינא מוכרח דבירכה אפי' לרבי חייא טהור משום כתם.

עוד קושיא על הש"ך ומפרש כוונתו אחרת ממה דמשמע

קשה, למה נקט והניחתו בקופסא לחלק בין הך דבדוק, הוי ליה למתני נמי דבעי כגריס ועוד, דלולי כן טהור אפי' מכתם. אלא שמע מינה דהך מין צריך למתני, דבהא אפי' בבדוק טהור, ודברי הרשב"א מוכרחים. ולפ"ז אף הך דינא

מוכרח, דבירכה אפילו לר' חייא משום כתם טהור.

ומה שכתב הש"ך דהרשב"א אזיל לשיטתו דס"ל כר' יוסי (נדף יד ע"ב), דבריו לא הבנתי, דלר' יוסי פשיטא דטהור, דאפילו בקופסא טהורה ומכ"ש בירכה, רק כל ענין הנ"ל הוא לר' חייא דס"ל טמא משום כתם. ול"ל דהש"ך נתכוון בזה לדבר אחר אף שאין לשונו משמע ומורה כן, דלר' חייא דס"ל משום כתם אמרינן נחית חד דרגא וטהור בטחתו בירכה, אבל משום נדה בטחתו בירכה משום כתם עכ"פ טמא, ואף בזו אין תפיסה על הש"ע, דכבר כתבתי דהא דמטמא הש"ע אין דעתו כרמב"ס לטמא משום נדה, רק משום כתם:

פלתי המבואר

הטומאה בספק, ואם אתה מחשיבו לודאי אף שני ספיקות לא יועיל, ואף דיש לדחות קושיא זה מהא דמצינו בכהאי גוונא בכמה דוכתי, מכל מקום למה לן לדחוק כל כך בכוונת רש"י.

ובפרט דבדברי הרשב"א (נמ) משמע כן, דכתב להוכיח דבדקה בעד הבדוק וטחתו בירכה בעינן כגריס דהרי מחלקינן בין עד בדוק לעד שאינו בדוק בטחתו בירכה והניחתו בקופסא, ולא מחלקינן בין שיעור כגריס לאינו שיעור כגריס, ואלו אמרינן הא דבעד שאינו בדוק בעינן הניחתו בקופסא לטמא משום נדה אבל משום כתם טמא אף דהוי ס"ס קשה, מנלן להרשב"א לטהר לגמרי אף בפחות מכגריס בעד הבדוק דלמא אם אינו גריס יש כאן ספק מאכולת וטמא משום כתם, ולכך הך דבדקה בעד בדוק דאירי הכל לענין טומאת ודאי דעל המשנה קאי כמ"ש מדברי הרשב"א אי אפשר לחלק דבתרוויהו בעי גריס, אלא ודאי ס"ל דהך גבי עד שאינו בדוק וטחתו בירכה לא בשביל רבי דס"ל נדה לחוד נישנת רק אף לרבי חייא ואליביה שפיר הקשה למה נקיט והניחו בקופסא לחלק בין הך דבדוק הוי ליה למתני נמי דבעי כגריס ועוד דלולי כן טהורה אפילו מכתם, אלא ש"מ דהך א"צ למתני דבהא אפי' בבדוק טהור ודברי הרשב"א מוכרחים, ולפ"ז אף הך דינא מוכרח דבירכה אפי' לרבי חייא טהור משום כתם.

עוד קושיא על הש"ך ומפרש כוונתו אחרת ממה דמשמע

קשה, למה נקט והניחתו בקופסא לחלק בין הך דבדוק, הוי ליה למתני נמי דבעי כגריס ועוד, דלולי כן טהור אפי' מכתם. אלא שמע מינה דהך מין צריך למתני, דבהא אפי' בבדוק טהור, ודברי הרשב"א מוכרחים. ולפ"ז אף הך דינא

מוכרח, דבירכה אפילו לר' חייא משום כתם טהור.

ומה שכתב הש"ך דהרשב"א אזיל לשיטתו דס"ל כר' יוסי (נדף יד ע"ב), דבריו לא הבנתי, דלר' יוסי פשיטא דטהור, דאפילו בקופסא טהורה ומכ"ש בירכה, רק כל ענין הנ"ל הוא לר' חייא דס"ל טמא משום כתם. ול"ל דהש"ך נתכוון בזה לדבר אחר אף שאין לשונו משמע ומורה כן, דלר' חייא דס"ל משום כתם אמרינן נחית חד דרגא וטהור בטחתו בירכה, אבל משום נדה בטחתו בירכה משום כתם עכ"פ טמא, ואף בזו אין תפיסה על הש"ע, דכבר כתבתי דהא דמטמא הש"ע אין דעתו כרמב"ס לטמא משום נדה, רק משום כתם:

מרהיטת הלשון

ומה שכתב הש"ך דהרשב"א אזיל לשיטתו דס"ל כרבי יוסי ע"כ, לא הבנתי דבריו דלפי רבי יוסי פשיטא דטהורה דאפילו בהניחתה בקופסא טהורה ואם כן מאי שנא בירכה אלא כל הענין הנ"ל הוא לפי רבי חייא דס"ל דאשה זו טמאה משום כתם, וצריך לומר דהש"ך נתכוון בזה לדבר אחר אף שאין לשונו משמע ומורה כן (נמ) דלר"ח דס"ל משום כתם אמרינן נחית חד דרגא וטהור בטחתו בירכה, אבל למ"ד משום נדה בטחתו בירכה משום כתם עכ"פ טמא ואף בזו אין תפיסה על השו"ע דכבר כתבנו דהא דמטמא השו"ע אין דעתו כהרמב"ם לטמא משום נדה רק משום כתם.

עוד קושיא על הש"ך דהקשה הא הוי ס"ס

ובגוף הדבר דכתב הש"ך דלא הוי ס"ס ע"כ, הנה אם כוונתו משום דלא הוי ס"ס מתהפך, כבר כתבו האחרונים וביחוד הגאון בעל הפר"ח דאין זה מוחלט (נמז), אמנם אם הקושיא דהוי שם אונס חד אם הוא דם ממקור או מעלמא, מה לי אם בא על העד ממקום אחר או דבא מן ירכה, לכאורה קושיא עצומה היא, אם לא שנאמר דאין כוונתו דוקא דהוי ס"ס רק ב' ספיקות נינהו.

מיישב דברי הש"ך למה הוי ס"ס

אבל יותר נראה דאין הספיקות דומים, דאם הספק הוא שמא

מקורות

(נמ) נמוקי הגיא. (נמז) עיין נמוקי ומומיס מקפו כהן מימן כ"ה וכדברי המחבר כאן.

ובגוף הדבר דכתב הש"ך דלא הוי ס"ס, אם טעמו משום דלא ממהפך, כבר כתבו מחרונים ובימוד הפרי מגדים דאין זה מוכלט. ממנם אם הקושיא להוי שם מונם אל, אם הוא דם ממקור או מעלמא, ומה לי דבא על העד ממקום אחר או דבא מן יריכה, לכאורה קושיא עלומה היא, אם לא שנאמר לאו דוקא ספק ספקא היא רק ג' ספיקות ניהו:

אבל יותר נראה דאין הספיקות דומים, דאם הספק הוא רק מן יריכה ס"ל כשמואל דאין כן דחזקתו מן המקור, כמו דאמרינן בעד הבדוק, אבל אם אמרינן דבעד הבדוק שאינו בדוק ליכא לחלק, וא"כ אין ב' ספיקות דומין דיש נפקא מינה גדולה ביניהם ולא קשה מידי. **ולפ"ז** הא דמטהר המחבר, בטחתו בירכה היינו בעגול ולא במשוך "דבמשוך אין ענין ירכה נוגע כלל לספק" הוא משום דהוי אינו בדוק ודמיא להניחה בקופסא ואתי שפיר ודו"ק, וכן נכון דהא דעת הש"ך להחמיר בכל ענין ודי דנקל בעגול אבל לא במשוך ע"כ.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: דברי החוות דעת ליישב דברי המחבר ◆ דברי התורת השלמים ליישב קושית הש"ך דאין כאן ס"ס ◆ אי דעת הרשב"א בסכינא חריפא כדעת ר' יוסי.

גדר עד הבדוק כל שבדקתו לפני הבדיקה ולא נודע שנכתם

[סק"כ] **כתב** המחבר (רנח), איזהו עד הבדוק כל שבדקתה בין היא בין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם ולא העבירתו בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים, הרי זה בחזקת בדוק ע"כ.

דעת המחבר כשיטת הרשב"א בגדר עד הבדוק ולא כדעת תוס' ורמב"ן

הנה יש לציין דדעת המחבר כאן דברי הרשב"א הוא (דחולק אתוס' ורמב"ן), וזה לשונו בתורת הבית הארוך (רנט), ואם תאמר, מאי שנא "עד שאינו בדוק" שאנו מטהרין אותה מהא דתנן בפרק האשה שהיא עושה צרכיה (רס), "שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות", וכבר תירצו רבותינו הצרפתים בעלי התוס' ז"ל דהתם נמי בדין היה לטהר את כולן, אלא כיון דכולן תלויות בחלוק זה, הוה ליה כההיא דשני שבילין דקיימא לן דאם באו לישאל בבת אחת שניהם טמאין, בזה אחר זה שניהם טהורין ע"כ. ועל זה כתב הרשב"א

[כ] עד הבדוק וכו'. יש לכאורה לתמוה, דהא זה הוא מדברי רשב"א (תורת הבית בית ז שער ד) למולק לתוס' (נדה יד ע"ב ד"ה בדקה בעד) ורמב"ן (נדה יד ע"ב ד"ה בדקה בעד), והיינו דקשיא ליה, אם מינו בדוק קרוי אף דבדקה בפעם אחרת רק עכשיו בשעת בדיקה לא בדקה, מ"כ הא דתנן (נדה נט ע"ב) ג' נשים שלבשו חלוק אחד דכולן טמאות קשיא ליה, ותירוצם דהוי ג' שבילין לא קשיא ליה. ולכך ס"ל לרשב"א דכל כהמי גוונא עד בדוק מיקרי, הואיל והיתה לו בדיקה. אך זהו לשיטתו דס"ל כר' יוסי דמטהר לגמרי, ומ"כ קשיא ליה מהך דחלוק. אבל למה דקיי"ל כר' חייא דמטמא משום כתם, שפיר יש לומר כשיטת תוס' ורמב"ן, דהא הך דחלוק לק"מ דבאמת טמא משום כתם:

וליבא למימר דלהחמיר משום המחבר כרשב"א, דהא בממ"פ בעד כזה שלא בדקתו כלל רק נטלתו ממקום מוגנע מותר, דלשיטת רמב"ן אין זה בגדר עד מינו בדוק כל שלא היה לו מעולם בדיקה, ולשיטת רשב"א היינו משום דספק דטהור לגמרי כר' יוסי ולא כר' חייא,

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

מקורות

(רנח) נקעיף ל"ת. **(רנט)** בית ז' שער רביעי. **(רס)** נ"ט ע"ב.

וא"כ אפי' דהוי מינו נדוק, הא טהור הוא אף משום כתם:

וצ"ל דס"ל למחבר דאף לשיטת ר"ח דקיי"ל נעד מינו נדוק טמא משום כתם, מ"מ מוכח דעת רשב"א דעד שמינו נדוק היינו שלא היה לו מעולם נדיקה. דהא נפלקא דעתין מספקא לן נהך דר' חייא דטיהר, אי טיהר משום נדה או טיהר לגמרי וקשה, לפשוט דלא טיהר לגמרי מהך משנה ג' שלשו חלוק אחד נקוסית הרשב"א. ועל כרחך צריך לומר דהך עד מינו נדוק מיירי דלא היתה לו נדיקה כלל מעולם, ושפיר י"ל דטיהר לגמרי, ולא קשה מהך דג' נשים וכו' כתירוץ הרשב"א. וא"כ אף לפשטיון וקיי"ל

לט. אין האשה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה, אלא אם כן היה בדוק לה קודם שלבשתו. אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו, ולבשתו בלא בדיקה ומצאה בו כתם, טהורה.

דטיימא משום כתם, מ"מ פירושא דהך עד שמינו נדוק לא זז ממקומו, וכפירוש הרשב"א. זהו מה שיש לומר נדעת המחבר. אבל מ"מ דוחק, דהא נהא תליא, אם ממרינן טהור לגמרי על כרחך מיירי נהך מינו נדוק שלא היתה לו נדיקה כלל, דאל"כ עכ"פ יטמא משום כתם כהנ"ל, אבל אי ממרינן דטיימא משום כתם, ממרינן מסתמא נכה"ג מיירי, דמהיכי תיתי נעד שלא היתה לו נדיקה מעולם יטמא נדי משום נדה, וכשמין לו הכרח לכך מדברי ר' חייא לא ממרינן כן:

ויהיה אין שיהיה, עכ"פ הני מילי נבדיקה, אבל נכתם ודאי צריך החלוק להיות לו נדיקה תמלה, דהא רוב

פלתי המבואר

להקשות ולא נתחוורו דברים אלו אצלי, דאם כן אם השאילה חלוקה אף לנכרית שלא ראתה חוץ מהני ג' שלבשו חלוק, ואי נמי ראתה כתם אחת מן השלש נשים לאחר שאלה זו, נטהר את האחרות, דהא איכא חדא מינייהו דאינה באה לישאל והוא כ"ש מזה אחר זה דמטהרינן, ודברי הר' משה בר נחמן (הרמב"ן) ז"ל קרובים לדברי התוספות, שהוא ז"ל פירש "עד הבדוק לה כגון שבדקתו ולא זז מתוך ידה עד שבדקה בו". ועד שאינו בדוק כגון שהזמינה מוכין לבנים ונקיים וכיוצא בו, אלא שלאחר זמן קינחה בהן ולא בדקה אותן עכשיו בשעת בדיקה ומשום הכי מטמא לה ר' משום נדה ור' חייא משום כתם (רסח). אבל אם לקחה עד שאינו בדוק לה כלל לכולי עלמא אינה חוששת כלל, דאין סברא לומר שאם לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו שיהא ר' מטמא בכי הא משום נדה ולא ר' חייא משום כתם עד כאן דברי הרמב"ן וגם על זה הקשה הרשב"א. ואינו מחוור בעיני, דאם כן תיקשי לן כולה מכילתין שלש נשים שלבשו חלוק אחד כדאמרן, וכן נמצא על בית יד של חלוק שלה וכן פושטתו ומתכסה בו וכן פליון, "אלא ודאי אחר שהיה החלוק או העד בדוק אצלה מתחלה, הרי הן לעולם בחזקת בדוקין עד שתדע שיצאו מחזקתן", שאין תולין לעולם במקרה שאינו ידוע. אלא נראה לי שזה הוא עד שאינו בדוק, כל שהיא נוטלתו ממקום מוצנע שדרכן של נשים להצניע ולהכין להן עדים ואינן מוליכות אותן בשוק ולא מתעסקות בהן בכתמים על הרוב, משום הכי הוה מטמא בהן ר' משום נדה כאילו בדקתו היא, ור' חייא חושש לו ומטמא משום כתם, אבל כשלקחה חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו אם מן הנכרית אם מן הישראלית או מישראלית נדה או טהורה וכיוצא בזה, או שקנחה בעד המזדמן לה בבית, בכי הא ודאי ליכא מאן דמטמא ואפי' משום כתם עד כאן דברי הרשב"א בתורת הבית.

דברי הרשב"א בחידושיו על הש"ס שגם מכריע כדבריו בתורת הבית בגדר עד הבדוק

ובחידושיו על הש"ס נדה (רסג) כתב וז"ל, ופי' עד שאינו בדוק ראיתי בנמוקי הרמב"ן נ"ר שכתב בשם רבותינו הצרפתים ז"ל, כגון שהזמינה פקולין או צמר או בגדים נקים ולבנים, אלא שלא חזרה וראתה בהן סמוך לבדיקה אם יש עליהן טיפי דמים מן מאכולת או משאר דברים, דאלו בבגד שאינו בדוק כלל לא אמר רבי טמאה נדה דאטו לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו מי מטמא רבי משום נדה, ואינו מחוור בעיני כלל דא"כ תקשי לן כולה מכלתין שלש נשים שלבשו חלוק אחד, וכן שלש נשים ישנות במטה

מקורות

(רסח) לעיל י"ד ע"ב. (רסג) י"ד ע"ב.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

פוסקים ס"ל כר' יוסי, ומפי' נעד מינו נדוק טהור לגמרי, רק הרמ"ם ומיעטו מוסמים להחמיר כסיטת ר"ת, והיינו נבדיקה, אבל נכתם דהוי גופיה דרבנן מהיכי תימי להחמיר נגד רוב פוסקים דס"ל כר' יוסי טהור לגמרי, ומכ"ש נכתם, ומכ"ש לפי מה שכתבנו לעיל דהמחבר גופיה פוסק כר' יוסי דלא כר' חייא ומטהר לגמרי, ועל כרחך צריך לומר לחלק כמ"ש הרמב"ד והרשב"א בתורת הבית לחלקא דעתין דרגלים לדבר הומיל ונדקה בו ע"ש ועיין מה שכתבנו לעיל. ומ"כ נכתם דלא שייך כן, ודמי לטהור לגמרי כמו בחי רגלים דהיא רומה גמורה. ומ"כ עד שיהיו נדוק טהור נכתם, רק לחמרינן כרשב"א דוקא מינו נדוק לגמרי, אבל כל שנדקתו פעם אחת הוי עד נדוק וטמאה מפי' נכתם:

ולפ"ז הא דכתב המחבר סל"ט דחין חשה מטמאה משום כתם נחלוקה חמ"כ היה נדוק לה, היינו נדיקה ממש דהיה לו נדיקה פעם אחת, אבל אם נוטלתו ממקום מוגנע טהור נכתם וכמ"ל ונכון, וכן דעת הב"ח. דלא כט"ז דדעתו נם"ק כ"ט דהך מינו נדוק ונדוק אין פירושו כמו נדוק ומינו נדוק נעד, דכאן מירי נדוק שהוא נחזקת מוגנע, ומינו נדוק נחזקת שאינו מוגנע כלל. ודברים אלו אין להם שחר, דמלבד שקשה על המחבר דיסתום כולי האי ויכתוב נ' סעיפים זה אחר זה נמילות שוות והטעמים והפירושים מחלפים, אף גם הוא המחבר העתיק דבריס אלו מהרשב"ח, וברשב"ח ולפי הפירוש נדוק דהיתה לו

פלתי המבואר

אחת, או שישבו על ספסל אחד אמאי טמאות כשנשתמשו בהן בזו אחר זו כיון שאנו תולין במקרה שאינו ידוע, ואפי' בעד, וכ"ש בחלוק וסדין וספסל, וכן ראתה על בית יד של חלוק שלה במגיע כנגד בית התורפה אמאי טמאה, וכי ידיה בין עיניה כל היום שלא בא שום מקרה שם, וכן פושטתו ומתכסה בו בלילה דתנן כל מקום שימצא שם דם טמאה, וכן בפליון כיון שאנו תולין להקל במקרה שאינו ידוע ואפי' בעד הבדוק לה מעיקרא אמאי טמאה בכל אלו, "אלא ודאי מסתברא דכל שבדקתו לכך אינו יוצא מחזקתו עד שתדע דם זה מאין בא או באיזה דבר היא יכולה לתלותו בידוע הא בסתם אינה תולה" וזו דרך פשוטה בכולה מכילתא ע"כ.

הפלתי מעיר דלפי פירוש ר"ח הסוגיא אין הכרח לדברי הרשב"א הנ"ל

הרי דנחלקו תוס' ורשב"א בגדר עד הבדוק, אך זהו לשיטתו דס"ל כרבי יוסי דמטהר לגמרי באשה שעשה צרכיה (רסג) וא"כ קשיא ליה מהך דחלוק, אבל למה דקיי"ל כרבינו חננאל דאע"פ דס"ל דטהור היינו מטומאת נדה אבל ס"ל דמטמא משום כתם שפיר י"ל כשיטת תו' ורמב"ן דהא הך דחלוק לא קשה מידי, דבאמת טמא משום כתם.

וליכא למימר דלהחמיר חושש המחבר כדעת הרשב"א, דהא בממנ"פ בעד כזה שלא בדקתו כלל רק נטלו ממקום מוצנע מותר, דלשיטת רמב"ן אין זה בגדר עד שאינו בדוק כל שלא היה לו מעולם בדיקה, ולשיטת הרשב"א טהור משום דפסק דטהור לגמרי כרבי יוסי (ולא כרבי חייא), וא"כ מה לי בזה דהוי אינו בדוק הוא טהור הוא אף משום כתם.

מיישב דגם לפי ר"ח יש להוכיח גדר עד שאינו בדוק

וצריך לומר דס"ל למחבר דאף לשיטת התוס' דקיי"ל בעד בדוק טמא משום כתם מכל מקום מוכח דדעת הרשב"א דעד שאינו בדוק היינו שלא היה לו מעולם בדיקה דהא בההוא אמינא מספקא לן בהך דר"ח דטיהר אי טיהר משום נדה אי טיהר לגמרי ולכאו' צ"ב למה אינו פושט דלא טיהר לגמרי מהך משנה, ג' שלבשו חלוק אחד כקושית רשב"א, ועל כרחך צריך לומר דהך עד שאינו בדוק מירי דלא הי' לו בדיקה כלל מעולם, ושפיר י"ל דטיהר לגמרי ולא קשה מהך דג' נשים וכו' כתירוץ הרשב"א, ואם כן אף דפשטינן וקיי"ל דטימא משום כתם "מ"מ פירושא דהך עד שאינו בדוק לא זז ממקומו" וכפירוש רשב"א, זה מה שי"ל בדעת המחבר.

כתב על פירוש הנ"ל דדוחק הוא

אבל מ"מ דוחק, דהא בהא תליא אם אמרינן טהור לגמרי על כרחך מירי דהך דאינו בדוק שלא היה לו בדיקה כלל, דאם לא כן עכ"פ יטמא משום כתם כהנ"ל, אבל אי אמרינן דטימא משום כתם, אמרינן מסתמא בכהאי גוונא איירי דמהיכי תיתי בעד שלא היה לו בדיקה מעולם יטמא ר' משום נדה וכשאין לו הכרח לכך מדברי ר"ח לא כן.

מקורות

(רסג) כמו שציינתי לעיל בסקי"ח.

נדיקה מתמילה, דאם נוטלתו ממקום מוצנע הא מפילו בנדיקה טהורה לרשב"ם, ומכ"ש בכתם. ותמהני מהט"ז, דהוא גופיה הרגיש בזה דהך מילתא לקוח מרשב"ם ומיימי מובתא לנפשיה, דעל כרחך הך נדוק היינו נדוק לגמרי ולכך טמא, דעד שמינו נדוק מיירי לרשב"ם דלא היה לו מעולם נדיקה ס"ל, ובכתמים הדין כהרשב"ם לכ"ע, ומ"ש ודברי ב"ח צרורים:

ומעתה מצינו למחיותינו בנות ישראל תקנה גדולה בעסקי כתמיהן, שרוב נשים מין נודקות חלוק וסדין טרם לבועלה רק לובשים כשבא מבועל, ומ"כ כל כתמיהן אף בגדים טהור, דליכא למן חלוק הנדוק כלל:

פלתי המבואר

בכתם כו"ע מודים להקל בעד שאינו בדוק

ויהיה איך שיהיה עכ"פ ה"מ בבדיקה "אבל בכתם ודאי דצריך החלוק להיות לו בדיקה תחלה" דהא רוב פוסקים ס"ל כר"י דמטהר ואפילו בעד שאינו בדוק טהור לגמרי רק חוששים להחמיר כשיטת ר"ח ודעמיה (הובא בארא"ש) והיינו בבדיקה, (ועיין לקמן בהערות לסי' קצ"א דעת הפוסקים בזה), אבל בכתם דהיא גופי' דרבנן מהכ"ת להחמיר נגד רוב פוסקים דס"ל כר"י טהור לגמרי ומכ"ש בכתם, ומכל שכן לפי מה שכתבנו (רסד) דהמחבר גופיה פוסק כר"י דלא כר"ת ומטהר לגמרי.

סברא לחלק בין כתם לעד דעד הוי רגלים לדבר שבא ממקורה משא"כ כתם

ועכצ"ל לחלק כמ"ש הראב"ד והרשב"א דשאני בדיקת עד דרגלים לדבר שהדם בא ממקורה הואיל ובדקה בו ע"ש וא"כ בכתם שלא שייך סברא דרגלים לדבר ודאי דטהור לגמרי כמו במי רגלים דהיא רואה גמורה וא"כ עד שאינו בדוק טהור בכתם רק דאמרינן כרשב"א דווקא אינו בדוק לגמרי אבל כל שבדקתו פעם אחד הוי עד בדוק וטמאה אפי' בכתם.

ביאור דברי המחבר דכתם טמא ע"י בדיקה הכוונה בדיקה ממש ולא רק שהיתה במקום מוצנע

ולפ"ז הא דכתב המחבר (רסה) דאין אשה מטמאה משום כתם בחלוקה "אלא אם כן היה בדוק לה" היינו בדיקה ממש דהיה לה בדיקה פעם אחד, אבל אם נוטלתו ממקום מוצנע טהור בכתם וכמש"ל נכון.

בביאור כוונת המחבר בדיקה, נחלקו הב"ח והטו"ז

והנה נחלקו הטו"ז והב"ח בכוונת האי בדיקה, דדעת הב"ח דהאי אינו בדוק הוא דומיא דסעיף ל"ו, ועל כן הוקשה לו מדברי הרא"ש דהיינו סעיף ל"ו אהך דהכא, וניחא ליה בדעת הרא"ש דמיירי שקנחה עצמה גרע טפי מהך דהכא דלא קנחה עצמה כלל רק שמצאה כתם עיי"ש.

ועל זה כתב הטו"ז (רסו) להקשות, א) וקשה דהא סעיף זה הוא מדברי הרשב"א ואיהו סבירא ליה אפילו בעד שאינו בדוק דסעיף ל"ו דטהורה, ושם מיירי בקנחה עצמה ואף הרא"ש דמחמיר שם מכל מקום כאן דמיירי בלקחה מן השוק שהוא יותר קל כמו שזכרנו ודאי גם הרא"ש מודה כיון שלא מצינו שחולק למה נבדה מלבנו פלוגתא, ב) ותו דמה טעם יש לחלק בין קנחה ולא הרגישה דם למצאה כתם בלא קנחה דהא תרוייהו לאו דאורייתא, דמן התורה אין האשה טמאה אפילו ראתה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה (רסו) וכל שלא הרגישה וקינחה הוה על זה דין כתם וטומאתו מדרבנן, ואף על גב דסבירא ליה לרבי בפרק כל היד בעד שאינו בדוק ומצאה אחר כך דם עליו דטמאה משום נדה היינו משום דכיון דהיה בחזקת בדוק קצת תחלה כמו שכתבו שם התוספות (רסח) ורמב"ן (רסט) ובתורת הבית הארוך הוה לרבי כאילו ראתה בבירור דם על העד אחר הבדיקה והיא טמאה מן התורה, אבל אנן לא קיימא לן כרבי אלא כר' חייא דלא מטמאה אלא משום כתם ואם כך היאך נחלוק בינו לכתם, ג) גם הטור בשם הרא"ש כתב בהדיא בעד שאינו בדוק דבסעיף ל"ו שטמאה כשאר כתם ואם כן ברור הוא שדין קנחה בעד שאינו בדוק ודין מצאה כתם שוין ששניהם טהורים בלקחה מן השוק וכמו שזכרנו בסעיף ל"ו בשם הרשב"א, וזה ראיה ברורה ודין דסעיף ל"ו דהיינו שהוא קצת בחזקת בדוק טמאה אפילו במצאה כתם ועוד ראיה מסוף סימן זה (רע) דאינו בדוק לא הוה רק כמו כתם וכמו שכתבתי שם זהו ברור ופשוט לפענ"ד ע"כ.

מקורות

(רסד) לעיל ס"ק י"ח. **(רסה)** סעיף ל"ט. **(רסו)** ס"ק כ"ט. **(רסז)** כמו שכתב ריש סימן זה. **(רסח)** שם ד"ה נעד. **(רסט)** נמי' שם ד"ה נדקה. **(רע)** סעיף נ"ד.

[כא] בדקה חלוקה וכו'. המחרוזים הרגישו דבדיקה דמשונה למה ליה כיון דבדקתו למחר פסיטתו. והש"ך תירץ בס"ק מ"ז דרבותא קמ"ל, דאע"פ שבדקתו מ"מ הרמשונה טהורה, משמ"כ מי לא היתה לו בדיקה בלאו הכי דמשונה טהורה, כיון שלא בדקה קודם כמ"ש סעיף ל"ט. ומזה לחיה שגם הש"ך מפרש הך בדוק בסל"ט היינו בדיקה גמורה, ולא כט"ז דפירש דנטלתו ממקום מוגע, והיינו כמו שכתבנו לעיל. ממנ"ס תירוצו אינו מספיק פה, דסוף כל סוף לף בהא דבדקה מה רבותא יש דרמשונה טהורה, כיון דבדקתו למחר פסיטתה ולא מצאה כו דבר. ועיין מה שתירץ הט"ז, ודעתו צל"ע. ולענ"ד נראה דיש בזה נ"ג, כיון דקיי"ל דעד אחד בדבר שאינו בידו אין נאמן לאסור של חבירו, דלא כל כמיניה, דיוכל לומר איני מאמינך. ואם אמר לו טהרות שעשיתי עמך טמאים, אם אין חבירו שותק, או במקום דלא שייך שתיקה כהודאה שהוא במקום דלא הוה ליה למידע, אינו נאמן. ועיין בהרא"ש פרק היוצקין (סימן ח'), ובטור יו"ד סימן קכ"ז ע"ש:

ואע"ב לפ"ז כאן, שפשטה חלוקה ובדקתו, והשאילה למברתה ולא אמרה לה שבדקתו, כמבואר בגמ' בנדה דף נ"ח (ע"ח), לענין כיבוס יכולה לומר איני מאמינך ע"ש, וע"כ דלא אמרה כן בשעת שאלה, ומ"כ כמו דבוכל לומר לענין כיבוס, אף לענין איסורה נוכל לומר איני מאמינך, ולא בדקתי וטהורה אני ואת:

מ. [כא] **בדקה חלוקה ופשטתו ומצאה טהורה, והשאילה לחברתה, ולבשה, ומצאה בו כתם, הראשונה טהורה, והשניה טמאה.**

מא. **לבשה חלוקה הבדוק לה, ופשטתו, והשאילתו לישראלית נדה או לעובדת כוכבים שהגיע ומנה לראות וראתה פעם א',**

פלתי המבואר

הפלתי דוחה דברי הטו"ז ומחזק דברי הב"ח בכוונת המחבר דבדיקה היינו בדיקה ממש

ודבריהם אלו אין לו שחר, א) דמלבד דקשה על המחבר דיסתור כולי האי ויכתוב ב' סעיפים זה אחר זה במילות שוים והטעמים והפירושים מתחלפים, ב) ועוד הרי המחבר העתיק דברים אלו מהרשב"א וברשב"א ודאי הפירוש "בדוק דהיה לו בדיקה מתחילה" דאם נוטלתו ממקום מוצנע הא אפילו בבדיקה טהורה לרשב"א ומכל שכן בכתם, ותמהני מהט"ז דהוא גופיה הרגיש בזה דהך מילתא לקוח מרשב"א והביא הוכחה לנפשיה דע"כ הך בדוק היינו בדוק לגמרי ולכך טמא דעד שאינו בדוק איירי לרשב"א דלא היה לו מעולם בדיקה ס"ל, ובכתמים הדין כהרשב"א לכ"ע ואתי שפיר ודברי ב"ח ברורים.

"ומעתה מצינו לאחותינו בנות ישראל תקנה גדולה בעסקי כתמיהן שרוב נשים אינן בודקות חלוק וסדין טרם לבושה, רק לובשים כשבא מכובס וא"כ כל כתמיהן אף בגריס טהור דליכא כאן חלוק הבדוק כלל" (ולמעשה יש רוצין להחמיר בכביסה בזמנינו).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: ספק אם העד בדוק או לא יש סברא דהיתה בדוק אבל בכתם מקילין ◆ סברא להחמיר בעד שאינו בדוק מכתם ◆ בדעת הפוסקים אי לרבי טמאה אשה זו מה"ת או לא

בדקה לפני הלבישה ולאחריה והשאילה לחברתה ומצאה כתם הראשונה טהורה והשניה טמאה

[סקכ"א] **כתב** המחבר (רעפ) "בדקה חלוקה" ופשטתו ומצאה טהורה והשאילה לחברתה ולבשתו ומצאה בו כתם, הראשונה טהורה והשניה טמאה ע"כ.

בקושית האחרונים בדיקה הראשונה למה לי ובדברי הדרישה

והקשו האחרונים (רעג), בדיקה הראשונה למה לי, כיון שמצאה טהורה אחר ההפשטה, וזה לשון הדרישה על מה שכתב הטור ואם בדקה חלוקה ולבשתו ופשטתו ומצאה טהור ע"כ הנה מלשון הבית יוסף משמע דרצונו לומר לאחר הפשטה בדקה החלוק ומצאתו טהור, דאם לא כן בדיקה דקודם לבישה למה לי, ולפי זה היה נראה לי להגיה "שלבשתו" וה"ק בדקה חלוקה אחר שלבשתו ופשטתו ומצאה טהור, "וקמ"ל דהשנייה טמאה ולא מציא למימר הואיל ולא בדקתי לא אסמוך אבדיקה ראשונה", ובתורת הבית הקצר (רעג)

מקורות

(רעא) נסעיף מ'. (רעב) עיין לריסה (פות י"ט) ונפרישה, וב"ח. (רעג) ב"ז ס"ד.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

(סד) וטחתו בירכה. הש"ך בס"ק מ"ה תמה על דין זה, דאי אפשר לטהרה לגמרי, דלאו ספק ספיקא הוא, דהכל משם אחד הוא, דמה לי אם הוטח מירכה על העד או אם מעלמא אתיא על העד. ורש"י ותוספות לא כתבו כן, אלא דאז כולי עלמא מודים דאינה טמאה נדה, אבל לטהרה לגמרי אי אפשר דהא ספקא דאורייתא וטמאה, דדמי לבדקה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא בסעיף ל"ו דטמאה בכגריס ועוד. ותו כתב, דרש"י לא כתב כן אלא לפירושו דמיירי שנמצא בירכה, ואם כן ספק ספקא מעליא הוא, דצריכין אנו לדון מאין בא על ירכה, דשמא מעלמא אתיא על ירכה דהא מיירי במקום שאין דם המקור יכול ליפול שם, וכדכתבו התוספות, ואם תמצא לומר דמן העד אתי על ירכה, דלמא על העד נמי מעלמא אתי, מה שאין כן בנמצא על (ירכה) [העד], ע"כ תוכן דבריו:

וכבר עמד בזה בספר כרתי ופלתי [תפארת ישראל ס"ק יט] דהא ליתא, דהא פירשו התוספות [נדה יד, א ד"ה ולמחר] והרשב"א [שם ד"ה בדקה] והר"ן [שם ד"ה בדקה] והרמב"ן [שם ד"ה בדקה] דרש"י מיירי אף בנמצא על ירכה, והוא הדין דנמצא גם על העד, ולא כתב רש"י דנמצא על ירכה אלא דלא תימא דמיירי דוקא בנמצא על העד ולא על ירכה, דאז אין חידוש דטמאה נדה, כיון דלא נמצא על ירכה בודאי מגופה אתיא, דהא העד היה בדוק לה, משום הכי כתב דמיירי בנמצא על ירכה, אבל מיירי שנמצא ג"כ על העד. וא"כ לדברי הש"ך כיון שצריכין אנו לדון גם על הדם שעל העד איך כתבו דהוי ספק ספיקא, הא לדבריו אין כאן ספק ספיקא. גם מה שכתב הש"ך דהרשב"א לשיטתיה אזיל דפסק כרבי יוסי אין לו מובן, דלרבי יוסי בלאו הכי טהורה אפילו לא הוטח על ירכה אלא הניחתו בקופסא נמי טהורה, וגם בזה עמד בספר הנ"ל, מיהו כתב דבזה הדין עם הש"ך, דבנמצא גם על העד דלאו ספק ספיקא מעליא הוא, דהכל משם אחד הוא, וכתב דלאו דוקא ספק ספיקא הוא אלא תרי ספיקא לקולא איכא. וכן כתב בספר מנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק לז] דכיון דאיכא שני צדדים להקל טהורה, דכיון דאם לא טחתה בירכה לא היתה טמאה אלא מספק כרבי חייא, ועכשיו דאיכא נמי עוד צד להקל דמירכה בא על העד, טהורה:

ולפי זה נראה דאפילו טחתה בירכה במקום שדם מן המקור יכול ליפול שם נמי טהורה, דהא מדאורייתא איכא תרי צדדים להקל, דהא מן התורה טהורה אפילו בא מן המקור על ירכה, דהא אתיא שלא בהרגשה, אלא מדרבנן היא דטמאה, וכיון דאיכא למימר מעיקרא על העד היתה מעלמא, טהורה, כיון דאינה אלא חששא דרבנן. ולא דמי למאי דסבירא ליה לרבי חייא בבדקה בעד שאין בדוק דטמאה מספק, דהתם ספקא דאורייתא הוא, דאיכא למימר ארגשה וסברה דהרגשת עד הוא, וכיון דליכא אלא צד אחד להקל דלמא מעלמא אתי על העד, משום הכי טמאה מספק, מה שאין כן בטחתו בירכה אפילו במקום שדם מן המקור יכול ליפול שם, דמדאורייתא טהורה כיון דאיכא תרי ספקי להקל, אלא מדרבנן טמאה דלמא מן המקור נפל על ירכה, וכיון דלא

בהרגשה חזיא י"ל דתלינן מעלמא אתיא על העד ומשם הוטח על ירכה:

מיהו י"ל דכל זה איכא למימר למאן דפסק בעד שאינו בדוק כרבי חייא, וכיון דסבירא ליה אפילו בלא טחתו בירכה דאינה טמאה אלא מספק, א"כ השתא בהצטרף נמי עוד ספק דלמא מירכה אתיא טהורה. אבל למאן דפסק כרבי דטמאה נדה, והכי פסק הרמב"ם ז"ל [איסורי ביאה ד, יט], א"כ כיון דסבירא ליה דבודאי מגופה אתיא לה, משום דלא שכיח שיהיה על העד מעלמא, וגם קיימא לן בבדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה דטמאה נדה אם נמצא יתר מכגריס לכולי עלמא, וצריך לומר דלא שכיח שיהא מעלמא על ירכה, א"כ בהצטרף הני תרי מילי דלא שכיחי די לנו להשוות ספיקא, אבל מהיכי תיתי לטהרה לגמרי. ואפשר שלזה נתכוין הש"ך, אף על פי שאין זה לשונו. וכן כתב בספר כרתי ופלתי [שם]. מיהו כבר הוכחתי [סוף ס"ק סג] דהשו"ע שפסק בעד שאינו בדוק דטמאה כגריס ועוד, היינו כרבי חייא דמספיקא טמאה, וכמו שכתבתי לקמן [סוף ס"ק סה]. ועוד י"ל, דאף למאן דפסק כרבי דטמאה נדה מכל מקום בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה סבירא ליה דטהורה לגמרי, דהא כתב הרשב"א במשמרת הבית שהבאתי לעיל בכמה דוכתי [ס"ק ג ד"ה וכתב עוד; סוף ס"ק טז; סימן קפג ס"ק ב ד"ה ובאמת] דפלוגתא דרבי חייא ורבי מיירי בלא הרגישה, ואפילו הכי מטמא רבי משום נדה, דסבירא ליה כיון דחזקת דם שבא בהרגשה אמרינן דארגשה אלא דסברה הרגשת עד הוא. וכבר כתבתי לעיל בכמה דוכתי [סימן קפג ס"ק ב ד"ה ובזה; סימן קפז ס"ק טו ד"ה אמנם] דמיקרי ספק ספיקא, אף על פי שאין הספקות שוין, אלא כיון דשני ספקות שקולין הן, מצטרפין הספק השלישי אף על פי שאינו מצוי, לחד מן הספקות, כיון דבלאו הכי איכא שני ספקות שקולין, א"כ בהצטרף הספק ג' לחד מן הספקות הוה ליה רובא, והוכחתי כן מן התוספות והריב"ש, דלא כש"ך:

וא"כ בנידון דידן אם בדקה בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה, כיון דהוא ספק השקול אם מעלמא אתיא או מגופה, וכמו שכתבתי לעיל דהיינו בהצטרף ב' ספקות יחד שמא מעלמא הוא על העד ושמא מן הירך הוטח על העד, הוא ספק השקול אם מעלמא אתי או מגופה, א"כ מצטרפין נמי להך ספקא דשמא שלא בהרגשה וא"כ איכא רובא להיתרא, דאע"ג דהך ספיקא שמא שלא בהרגשה חזיא אינו אלא מעוטא, מכל מקום מצטרפין ליה להך פלגא דמעלמא אתיא והוה ליה רובא דהיתרא. וכיון דיצאנו מחששא דאיסור דאורייתא, אלא מדרבנן אסורה, הא קיימא לן דספקא דרבנן להקל, והכא ספקא הוא, דהא איכא למימר דמעלמא אתיא, וכמו שכתב הש"ך בסימן פ"ג [ס"ק ז] גבי ציר דגים טמאים. וכיוצא בזה כתבנו כמה פעמים [סימן קפג ס"ק ב ד"ה וטעמא]: